

PUŠ PROJEKT UNIVERZE V MARIBORU

Pravni vidiki prehoda Šaleške doline

RAZISKOVALNO POROČILO

Mentorji:

doc. dr. Rok Dacar, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta

Mojca Ževart, Občina Šoštanj

Zdenka Gradišnik, Občina Šmartno ob Paki

Sodelujoče raziskovalke in raziskovalci:

Alen Mohar – Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

Lisa Elizabeth Strouken – Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

Nika Krstić – Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

Rok Forjan – Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

Tea Ladič – Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

Tinkara Žolnir – Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

Kazalo

1. Uvod	5
2. Primerjava zakonov o zapiranju premogovnikov in prestrukturiranju premogovnih regij, domačih in tujih	7
2.1 Koncept pravičnega prehoda (Just transition)	7
2.2 Pravna ureditev zapiranja premogovnikov v Sloveniji	8
2.2.1 Rudnik Trbovlje - Hrastnik	8
2.2.2 Zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV)	12
2.2.3 Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR)	20
2.3 Pravna ureditev zapiranja premogovnikov v nekaterih izbranih evropskih državah	28
2.3.1 Španija	28
2.3.2 Nemčija	32
2.3.3 Češka	38
2.4 Primerjava	40
3. Strateške nepremičnine in pravice ter obveznosti občin	42
3.1. Uvod	42
3.2. Opredelitev strateških nepremičnin	43
3.3. Predkupna pravica občine	44
3.3.1. Splošno o predkupni pravici	44
3.3.2. Postopek uveljavljanja predkupne pravice	45
3.3.3. Upravljanje nepremičnin v okviru prestrukturiranja SAŠA premogovne regije	45
3.4 Odkup strateških nepremičnin in breme za občinski proračun	46
3.4.1 Viri financiranja	46
3.4.2. Povzetek sistema financiranja občine	52
3.5. Sklep	53
4. Predlogi možnih ukrepov, ki bi se financirali iz programov po razpisih	53
4.1 Uvodna pojasnila in predstavitev pravnega okvira	53
4.2 Predlogi ukrepov na področju gospodarskega prestrukturiranja in spodbujanja konkurenčnosti	55
4.2.1 Vzpostavitev in širitev podjetniške infrastrukture na nekdanjih rudarskih in industrijskih lokacijah	55
4.2.2 Spodbujanje naložb podjetij v novo ali razširjeno dejavnost z ustvarjanjem delovnih mest	57

4.2.3	Ukrepi za raziskave, razvoj ter demonstracijske projekte v podjetjih	58
4.3	Predlogi ukrepov na področju energetskega prestrukturiranja.....	59
4.3.1	Preobrazba sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline v večvirni nizkoogljični sistem.....	60
4.3.2	Razvoj lokalnih energetske skupnosti in decentralizirane samooskrbe	61
4.3.3	Preureditev lokacije TEŠ v novo energetske vozlišče.....	62
4.4	Predlogi ukrepov na področju socialne kohezivnosti.....	63
4.4.1	Razpis za preusposabljanja, dokvalifikacije in krajše specializirane programe za potrebe novih delovnih mest v SAŠA premogovni regiji.....	63
4.4.2	Razpis za subvencionirano zaposlovanje in prehod delavcev iz premogovne ter energetske verige v nova regionalna delovna mesta.....	65
4.5	Predlogi ukrepov na področju okoljskega prestrukturiranja v smeri trajnosti	66
4.5.1	Razpis za celovito sanacijo in novo rabo degradiranih rudarskih ter ugrezninskih območij.....	66
4.5.2	Razpis za krožno uporabo materialov in ponovno rabo prostora pri sanaciji območij prehoda	67
5.	Obseg, v katerem so se upoštevali predlogi občin v zakonodajnem postopku	68
5.1	Analiza predlogov za ZRPSSPR	69
5.1.1	Institucionalni okvir in vloga regionalnih deležnikov	69
5.1.2	Krog upravičencev in dostop do ukrepov.....	70
5.1.3	Energetsko prestrukturiranje in prenova sistema daljinskega ogrevanja.....	70
5.1.4	Preureditev energetske lokacije Termoelektrarne Šoštanj	72
5.1.6	Muzej premogovništva	73
5.1.7	Stanovanjska vprašanja in zaščita najemnikov.....	74
5.1.8	Strateško-razvojne nepremičnine	75
5.1.9	Finančni okvir zakona	76
5.1.10	Program razvojnega prestrukturiranja in rok za njegov sprejem.....	77
5.1.11	Predlogi novih členov	78
5.1.12	Sklep	79
5.2	Analiza predlogov za ZPZPV.....	81
5.2.1	Temeljna časovnica zapiranja PV in izkopavanje premoga do leta 2033.....	81
5.2.2	Razmerje do ZPFPPIP in vprašanje TEŠ po 30. aprilu 2027	81
5.2.3	Socialna zaščita zaposlenih v Premogovniku Velenje in odvisnih družbah	82
5.2.4	Vključitev zaposlenih v TEŠ v socialni režim zakona	84

5.2.5 Program postopnega zapiranja kot osrednja strokovna podlaga	84
5.2.6 Finančna konstrukcija, nadzor in razmejitev virov financiranja	85
5.2.7 Stanovanja v lasti Premogovnika Velenje in možnost odkupa za najemnike	86
5.2.8 Strateško-razvojne nepremičnine in predkupne pravice občin	87
5.2.9 Muzej, dediščina in rudarska reševalna četa	88
5.2.10 Izobraževanje, prekvalifikacije in štipendiranje	89
5.2.11 Upravljavski vpliv lokalne skupnosti	90
5.2.12 Sklep	90
6. Razmerje med ZPZPV in ZRPSŠPR: o celovitosti pravnega prehoda ter socialni varnosti zaposlenih v rudarskem delu sistema in na TEŠ.....	92
6.1 Uvod.....	92
6.2 Celovitost pravnega prehoda po ZPZPV in ZRPSŠPR.....	93
6.2.1 Normativna analiza ZPZPV.....	93
6.2.2 Normativna analiza ZRPSŠPR	94
6,2,3 Razmerje med ZPZPV in ZRPSŠPR	95
6,2,4 Celovitost pravnega prehoda	96
6.3 Socialna varnost zaposlenih v Premogovniku Velenje in v TEŠ.....	97
6.3.1 Socialno pravne rešitve za Premogovnik Velenje.....	97
6.3.2 Socialna varnost zaposlenih na TEŠ.....	98
6.4 Sklep.....	99
7. Zaključek	100
8. Viri.....	102
8.1. Zakonodaja	102
8.2. Literatura	104
8.3. Uradni dokumenti in zakonodajno gradivo	105
8.4. Spletni viri.....	107

1. Uvod

Prehod premogovnih regij v nizkoogljično družbo predstavlja enega izmed zahtevnejših pravnih, gospodarskih, socialnih in okoljskih procesov sodobne energetske politike. Ne gre zgolj za vprašanje prenehanja rabe premoga kot energenta, temveč za celovito preoblikovanje območij, ki so bila desetletja razvojno, zaposlitveno, prostorsko in identitetno povezana s premogovništvom ter proizvodnjo električne energije iz premoga. Takšen prehod zato ne more biti obravnavan izključno kot tehničen ali okoljski ukrep, temveč kot širši družbeni proces, ki zahteva usklajeno delovanje države, lokalnih skupnosti, gospodarskih subjektov, zaposlenih, razvojnih institucij in drugih deležnikov.

Šaleška dolina je v slovenskem prostoru eden najizrazitejših primerov regije, katere razvoj je bil tesno povezan s premogovništvom in energetiko. Premogovnik Velenje in Termoelektrarna Šoštanj (v nadaljevanju: TEŠ) sta imela pomembno vlogo pri zagotavljanju energetske oskrbe države, hkrati pa sta bistveno vplivala na gospodarsko strukturo, zaposlovanje, prostorski razvoj in socialno podobo regije. Postopno zapiranje premogovnika in opuščanje rabe premoga zato odpirata številna vprašanja, ki presegajo samo področje energetike. Med najpomembnejša sodijo vprašanja socialne varnosti zaposlenih, prihodnje gospodarske usmeritve regije, financiranja razvojnih ukrepov, uporabe in prenosa strateških nepremičnin, vloge občin ter ustreznosti pravnega okvira, ki mora omogočiti čim bolj pravičen in učinkovit prehod.

Osrednji pojem, na katerem temelji sodobno razumevanje zapiranja premogovnih regij, je koncept pravičnega prehoda. Ta izhaja iz spoznanja, da mora biti podnebni prehod izveden na način, ki ne povzroči nesorazmernih socialnih in gospodarskih bremen za regije, delavce in skupnosti, ki so bile v preteklosti najbolj odvisne od fosilnih goriv. Pravični prehod zato ne pomeni zgolj zmanjšanja emisij in prehoda na obnovljive vire energije, temveč tudi ustvarjanje nadomestnih delovnih mest, preusposabljanje zaposlenih, spodbujanje novih gospodarskih dejavnosti, sanacijo degradiranih območij ter zagotavljanje dolgoročne razvojne perspektive prizadetih območij. Pri tem imajo pomembno vlogo tako nacionalni ukrepi kot evropski finančni mehanizmi, zlasti sredstva kohezijske politike in Sklad za pravični prehod.

Namen tega raziskovalnega poročila je preučiti pravne vidike prehoda Šaleške doline, zlasti v povezavi s postopnim zapiranjem Premogovnika Velenje, razvojnim prestrukturiranjem Savinjsko-Šaleške premogovne regije in položajem lokalnih skupnosti v tem procesu. Poročilo obravnava vprašanje, kako je zapiranje premogovnikov urejeno v slovenskem pravnem redu, kako se slovenski pristop primerja z izbranimi tujimi ureditvami ter v kolikšni meri sprejeti pravni okvir omogoča celovit, socialno sprejemljiv in razvojno naravnan prehod. Posebna pozornost je namenjena tudi vprašanju strateških nepremičnin in predkupne pravice občin, saj imajo nepremičnine, ki so bile v preteklosti povezane z rudarsko in energetsko dejavnostjo, pomemben potencial za prihodnji gospodarski in prostorski razvoj regije.

V poročilu so najprej predstavljene slovenske in tuje pravne ureditve zapiranja premogovnikov ter prestrukturiranja premogovnih regij. Primerjalni del omogoča razumevanje različnih

modelov prehoda, od bolj socialno usmerjenih ureditev do sistemov, ki dajejo večji poudarek dolgoročnemu regionalnemu razvoju, investicijam in infrastrukturni preobrazbi. Takšna primerjava je pomembna, ker pokaže, da uspešen prehod ni odvisen samo od formalne odločitve o zaprtju premogovnika, temveč predvsem od kakovosti spremljajočih ukrepov, višine zagotovljenih sredstev, jasnosti odgovornosti posameznih institucij in dejanske vključenosti lokalnega okolja.

Nadalje poročilo obravnava strateške nepremičnine, pravice in obveznosti občin ter vprašanje finančnega bremena, ki ga lahko za občine predstavlja odkup ali prevzem nepremičnin, pomembnih za razvoj regije. V tem okviru je posebej pomembna predkupna pravica občine, saj lahko predstavlja pravni instrument za varovanje lokalnega javnega interesa. Vendar pa sama pravica do prednostnega nakupa ne zadošča, če občina nima ustreznih finančnih možnosti za njeno uresničitev. Zato je treba pravno vprašanje predkupne pravice povezati tudi z vprašanjem financiranja občin, državnih sredstev, evropskih sredstev in dopustnega zadolževanja.

Poseben del poročila je namenjen tudi predlogom možnih ukrepov, ki bi se lahko financirali iz programov po razpisih. Ti ukrepi so obravnavani po posameznih področjih, in sicer na področju gospodarskega prestrukturiranja, energetskega prestrukturiranja, socialne kohezivnosti ter okoljskega prestrukturiranja v smeri trajnosti. Takšna razdelitev omogoča preglednejšo presojo, kateri ukrepi bi lahko prispevali k dolgoročnemu razvoju regije, ustvarjanju novih delovnih mest, razvoju novih energetskih rešitev, izboljšanju kakovosti bivanja in sanaciji območij, ki so bila prizadeta zaradi rudarske dejavnosti.

V zaključnih delih poročila je obravnavano tudi vprašanje, v kolikšni meri so bili v zakonodajnem postopku upoštevani predlogi občin in drugih lokalnih deležnikov. To vprašanje je pomembno, ker pravični prehod predpostavlja ne le finančno in socialno podporo, temveč tudi dejansko sodelovanje prizadetih skupnosti pri oblikovanju rešitev. Če so lokalne skupnosti izključene ali če njihovi predlogi niso ustrezno upoštevani, obstaja tveganje, da sprejeti ukrepi ne bodo v zadostni meri odražali dejanskih potreb regije. Zato je analiza zakonodajnega postopka pomembna za presojo demokratičnosti, legitimnosti in praktične učinkovitosti pravnega okvira.

2. Primerjava zakonov o zapiranju premogovnikov in prestrukturiranju premogovnih regij, domačih in tujih

2.1 Koncept pravičnega prehoda (Just transition)

Sklad za pravični prehod je instrument kohezijske politike za obdobje med letoma 2021 in 2027 kot prvi steber mehanizma za pravični prehod v okviru evropskega zelenega dogovora, katerega cilj je doseči podnebno nevtralnost Evropske Unije (v nadaljevanju: EU) do leta 2050. Sklad za pravični prehod podpira ozemlja, ki jih je prehod na podnebno nevtralnost najbolj prizadel, z namenom, da bi se preprečilo povečanje regionalnih neenakosti.¹

Mehanizem za pravični prehod je orodje za zagotavljanje, da prehod v podnebno nevtralno gospodarstvo poteka na pravičen način. Zagotavlja ciljno usmerjeno podporo za mobilizacijo približno 55 milijard evrov za ublažitev socialno-ekonomskih učinkov prehoda. Naslavlja torej socialne in gospodarske učinke prehoda z osredotočanjem na regije, industrijo in delavce, ki se bodo soočili z največjimi izzivi. Deluje oziroma financira se prek treh stebrov, in sicer:

1. Sklad za pravični prehod v višini 19,7 milijarde evrov naj bi mobiliziral približno 7,3 milijarde evrov nacionalnega sofinanciranja, kar skupno znaša okoli 27 milijard evrov;
2. Program za »pravični prehod« v okviru *InvestEU* zagotavlja proračunsko jamstvo, ki bo zajemalo štiri sklope politike ter svetovalno središče *InvestEU*, ki bo delovalo kot osrednja vstopna točka za svetovalno podporo; program naj bi mobiliziral približno 10 do 15 milijard evrov predvsem v zasebnem sektorju;
3. Novi instrument za posojila v javnem sektorju, ki bo združeval 1,5 milijarde evrov nepovratnih sredstev iz proračuna EU z 10 milijardami evrov posojil iz Evropske investicijske banke; instrument naj bi mobiliziral približno 18,5 milijarde evrov javnih naložb.²

Sklad za pravični prehod podpira gospodarsko povečevanje raznolikosti in preobrazbo zadevnih ozemelj, kar med drugim pomeni izpopolnjevanje in prekvalifikacijo delavcev, ustvarjanje novih podjetij, okoljsko sanacijo, pomoč pri iskanju zaposlitve in preoblikovanje obstoječih ogljeno intenzivnih obratov.³

Slovenija naj bi po sprejetju enotnega programa kohezijske politike prejela več kot 258 milijonov evrov iz Sklada za pravični prehod. Podpora EU bo tako pripomogla k pravičnemu podnebnemu prehodu v 2 slovenskih regijah. To sta Savinjsko-Šaleška regija in Zasavje. Sklad

¹ Evropska komisija, Just Transition Fund, n.d., URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/just-transition-fund_en (dostopno dne: 27. 3. 2026).

² Evropska komisija, The Just Transition Mechanism: making sure no one is left behind, n.d., URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_en (dostopno dne: 27. 3. 2026).

³ Evropska komisija, Just Transition Fund, n.d., URL: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/just-transition-fund_en (dostopno dne: 27. 3. 2026).

za pravični prehod bo med drugim preoblikoval sistem daljinskega ogrevanja in za ogrevanje podpiral prehod z uporabe premoga na energijo iz alternativnih čistih virov, kot je sončna energija ali toplotna črpalka, podpiral pa bo tudi proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, kot je vodik.⁴

Slovenija naj bi v obdobju med letoma 2021 in 2027 prejela tudi 3,26 milijarde evrov sredstev kohezijske politike za podporo trajnostnemu razvoju gospodarstva. Sredstva bodo podprla inovacije in konkurenčnost, omogočila digitalno preobrazbo gospodarstva, zagotovila naložbe v socialno vključenost, spretnosti in znanja ter zaposlovanje in prispevala k doseganju ciljev Slovenije na področju podnebja in biotske raznovrstnosti.⁵

2.2 Pravna ureditev zapiranja premogovnikov v Sloveniji

2.2.1 Rudnik Trbovlje - Hrastnik

2.2.1.1 Zgodovina rudnika

Trboveljski rudnik je 10. novembra 1804 pridobil prvo uradno dovoljenje za pridobivanje premoga, izkoriščanje rjavega premoga v Zasavju pa sega v leto 1755. Konec leta 1872 je bila ustanovljena Trboveljska premogokopna družba, ki je med letoma 1873 in 1880 odkupila več rudnikov v Trbovljah, Hrastniku in Zagorju. Vsi trije zasavski premogovniki so se v drugi polovici 20. stoletja združili v eno organizacijo, imenovano Zasavski premogovniki Trbovlje. Leta 1979 se je ustanovila sestavljena organizacija združenega dela Revirski energetski kombinat Edvarda Kardelja, ki je poleg Zasavskih premogovnikov Trbovlje vključevala še delovne organizacije Termoelektrarno Trbovlje, Rudarsko gradbeno dejavnost Trbovlje in Industrijsko montažne delavnice, kasneje pa tudi rudnike Senovo, Kanižarica in Laško. Sestavljena organizacija združenega dela se je preimenovala v Rudarsko elektroenergetski kombinat Edvarda Kardelja, delovna organizacija Zasavski premogovniki Trbovlje pa v Rudnike rjavega premoga Slovenije, ki je leta 1995 prenehala z delovanjem. Nastala so štiri nova podjetja, in sicer Rudnik Trbovlje - Hrastnik in tri druge družbe - Rudnik Kanižarica, Senovo in Zagorje. Rudnik Trbovlje - Hrastnik je z delovanjem pričel v začetku leta 1996.⁶

Rudnik Trbovlje - Hrastnik, d.o.o. (družba RTH) se je kot javno podjetje z omejeno odgovornostjo ustanovilo iz delovnih enot Rudnik rjavega premoga Trbovlje, Rudnik rjavega premoga Hrastnik, Separacije Trbovlje in dela Strokovnih služb, ki so do tedaj delovale v sklopu Rudnikov rjavega premoga Slovenije, p.o.. Ustanoviteljica podjetja je bila Republika

⁴ Evropska komisija, Kohezijska politika EU: več kot 258 milijonov evrov za pravičen podnebni prehod v Sloveniji, 16. 12. 2022, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_22_7744 (dostopno dne: 27. 3. 2026).

⁵ Evropska komisija, Kohezijska politika EU: 3,26 milijarde evrov za gospodarsko konkurenčnost, digitalni prehod in podnebne cilje Slovenije, 12. 9. 2022, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_22_5227 (dostopno dne: 27. 3. 2026).

⁶ Rudnik Trbovlje-Hrastnik, Zgodovina, n.d., URL: <https://rth.si/o-podjetju/zgodovina/> (dostopno dne 29. 3. 2026).

Slovenija.⁷ Družba RTH je svoje dolgoročne cilje tesno povezovala z izgradnjo Termoelektrarne Trbovlje 3, kar pa se ni uresničilo.⁸

2.2.1.2 Zakon o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje - Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije (ZPZRTH)

Zakon o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje - Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije (v nadaljevanju: ZPZRTH)⁹ je bil sprejet 21. 6. 2000, velja pa od 21. 7. 2000 dalje.

ZPZRTH je bil z več novelami spremenjen in dopolnjen:

- novela A je določila pripravo letnega izvedbenega programa;¹⁰
- novela B1 je bila podlaga za zapiranje rudnika do vključno leta 2012, za pridobivanje premoga pa najkasneje do 30. 10. 2007;¹¹
- z novelo B je bilo zapiranje rudnika podaljšano do konca leta 2015, pridobivanje premoga pa najkasneje do 31. 12. 2009;¹²
- novela B2 roka za zapiranje rudnika in pridobivanje premoga ni podaljšala;¹³
- novela C se je nanašala na določanje višine sredstev za financiranje zapiranja rudnika za leta 2012 do 2015, ki so se zmanjšala do te mere, da je bilo že ob sprejetju novele jasno, da zaradi pomanjkanja virov financiranja družba RTH ne bo zmožna dokončati vseh potrebnih zapiralnih del do konca leta 2015;^{14, 15}
- z novelo D je bilo podaljšano obdobje zapiranja rudnika do konca leta 2018;¹⁶

⁷ Uredba o ustanovitvi javnega podjetja Rudnik Trbovlje - Hrastnik, d.o.o., Uradni list RS, št. [42/95](#), [108/00](#), [55/01](#), [76/01](#), [13/02](#), [98/02](#), [74/05](#), [27/07](#), [99/08](#) in [88/13](#).

⁸ Rudnik Trbovlje-Hrastnik, Predstavitev, n.d., URL: <https://rth.si/o-podjetju/predstavitev/> (dostopno dne 31. 3. 2026).

⁹ Zakon o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje-Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije (ZPZRTH) - Uradni list RS, št. 26/05 – uradno prečiščeno besedilo, 43/10, 49/10 – popr., 40/12 – ZUJF, 25/14, 46/14, 82/15, 84/18 in 204/21.

¹⁰ Uradni list RS, št. 42/-2003 z dne 9. 5. 2003, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2003-01-2011> (dostopno dne 31. 3. 2026).

¹¹ Uradni list RS, št. 55/2003 z dne 9. 6. 2003, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2003-01-2751/zakon-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-uradno-precisceno-besedilo-zpzrth-upb1> (dostopno dne 31. 3. 2026).

¹² Uradni list RS, št. 71/2004 z dne 30. 6. 2004, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-01-3165/zakon-o-spremembah-in-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-b> (dostopno dne 31. 3. 2026).

¹³ Uradni list RS, št. 26/05 z dne 15. 3. 2005, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2005-01-0894/zakon-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-uradno-precisceno-besedilo-zpzrth-upb2> (dostopno dne 31. 3. 2026).

¹⁴ Uradni list RS, št. 43/2010 z dne 31. 5. 2010, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2010-01-2189> (dostopno dne 31. 3. 2026).

¹⁵ Rudnik Trbovlje-Hrastnik, Predstavitev, n.d., URL: <https://rth.si/o-podjetju/predstavitev/> (dostopno dne 31. 3. 2026).

¹⁶ Uradni list RS, št. 25/2014 z dne 11. 4. 2014, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2014-01-0967/zakon-o-spremembah-in-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-d> (dostopno dne 31. 3. 2026).

- novela E je v dodanih členih urejala posebne pogoje za pridobitev pravice do poklicne pokojnine za posamezne kategorije zaposlenih v družbi RTH;¹⁷
- novela F je nekoliko spremenila pravice iz poklicnega zavarovanja in na novo opredelila pojem poklicne pokojnine, ki se je odmerila v višini starostne pokojnine, povečane za prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje ter prispevek za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, vendar po novem največ do dopolnitve 40 let pokojninske dobe;¹⁸
- z novelo G se je družbi RTH omogočilo podaljšanje roka za dokončanje vseh zapiralnih del in izvedbo končne sanacije okolja do 31. 12. 2019, prav tako pa je bilo podaljšano obdobje zapiranja rudnika do konca leta 2020;¹⁹
- z novelo H je bil določen nov rok za dokončanje vseh zapiralnih del, in sicer do 31. 12. 2022, postopek za izdajo odločbe o ukinitvi pravic in obveznosti ter likvidacija družbe RTH pa naj bi se izvedel do 31. 12. 2023.²⁰

ZPZRTH je določil: 1) osnove za izdelavo programa postopnega zapiranja Rudnika Trbovlje – Hrastnik ter višino in način zagotavljanja sredstev za izvajanje programa do zaprtja rudnika; 2) višino in način zagotavljanja sredstev za plačilo odškodnin za direktno škodo zaradi obratovanja Termoelektrarne Trbovlje II v regiji;²¹ 3) osnove za izdelavo programa ukrepov za razvojno prestrukturiranje regije, organizacijo in sredstva za izvedbo programa.

Glede na 2. člen ZPZRTH je zakon prav tako predstavljal podlago za dokončanje vseh zapiralnih del, sanacije okolja in vložitev zahteve za izdajo odločbe o prenehanju pravic in obveznosti rudarske pravice za izkoriščanje na celotnem pridobivalnem prostoru Trbovlje – Hrastnik, poleg tega pa tudi za likvidacijo družbe RTH.

Sredstva za izvajanje programa zapiranja rudnika so se, glede na 6. člen ZPZRTH, zagotovila iz proračuna Republike Slovenije in iz lastnih virov družbe RTH, višina sredstev pa se je določala s tem zakonom. Sredstva so se v skladu z 8. členom ZPZRTH koristila izključno za namene financiranja fizičnih zapiralnih del, shem za razreševanje socialnih problemov zaradi zmanjševanja proizvodnje in zapiranja rudnika, izvajanje ukrepov prilagajanja okoljevarstvenim standardom ter izvajanje ekološke sanacije površin, degradiranih zaradi

¹⁷ Uradni list RS, št. 46/2014 z dne 23. 6. 2014, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2014-01-1913/zakon-o-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje---hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-e> (dostopno dne 31. 3. 2026).

¹⁸ Uradni list RS, št. 82/2015 z dne 3. 11. 2015, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-3261/zakon-o-spremembah-in-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-f> (dostopno dne 31. 3. 2026).

¹⁹ Uradni list RS, št. 84/2018 z dne 28. 12. 2018, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2018-01-4123> (dostopno dne 31. 3. 2026).

²⁰ Uradni list RS, št. 204/2021 z dne 28. 12. 2021, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2021-01-4151/zakon-o-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-h> (dostopno dne 31. 3. 2026).

²¹ Glede na 3. člen ZPZRTH regija obsega zasavsko statistično regijo, natančneje občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ter občine Litija, Šmartno pri Litiji, Radeče in Laško, ki jih povezujejo skupni problemi zaradi opuščanja energetske dejavnosti.

rudarjenja. Iz proračuna Republike Slovenije so se, glede na 1. odstavek 9. člena ZPZRTH, prav tako zagotavljala sredstva za plačilo odškodnin fizičnim osebam za ekološko škodo, ki je nastala kot neposredna posledica obratovanja Termoelektrarne Trbovlje II.

V IV. poglavju ZPZRTH je bilo določeno razvojno prestrukturiranje regije, določene v 3. členu. Program razvojnega prestrukturiranja je zajemal oblike razvojnih spodbud s finančnim in časovnim ovrednotenjem, navedbo predvidenih virov financiranja in organizacijo za izvajanje ter spremljanje programa.

V podpoglavju IV.a je ZPZRTH določil posebne pogoje poklicnega upokojevanja za določene kategorije zaposlenih v Rudniku Trbovlje - Hrastnik, pa tudi pravico delodajalca, da zaposlenemu, ki izpolnjuje pogoje iz 16.b člena tega zakona,²² odpove pogodbo o zaposlitvi, ne glede na 1. odstavek 114. člena Zakona o delovnih razmerjih (v nadaljevanju: ZDR-1).²³ 1. odstavek 114. člena ZDR-1 namreč določa, da delodajalec delavcu, ki je dopolnil starost 58 let ali delavcu, ki mu do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev manjka do 5 let pokojninske dobe, ne sme brez njegovega pisnega soglasja odpovedati pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga, dokler delavec ne izpolni pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine.

2.2.1.3 Zaključek rudarjenja v Rudniku Trbovlje - Hrastnik

Izkop premoga se je tako končal leta 2013, sledilo pa je razreševanje socialne problematike presežnih zaposlenih, monitoring in sanacija jam, jamskih objektov ter okolice rudnika, pridobitev pogojev za zaprtje rudnika po opravljeni sanaciji in pridobitev odločb za izbris rudarske pravice. Pri vseh navedenih aktivnostih je družba RTH intenzivno sodelovala z ministrstvi, pristojnimi za področje rudarstva.²⁴

Ministrstvo za naravne vire in prostor je konec leta 2023 je izdalo odločbe za izbris rudarske pravice, v začetku leta 2024 pa je Vlada Republike Slovenije na predlog omenjenega

²² 16.b člen ZPZRTH se glasi: »Do poklicne pokojnine pod posebnimi pogoji so upravičeni zaposleni v Rudniku Trbovlje - Hrastnik, ki:

- so bili zaposleni v Rudniku Trbovlje - Hrastnik na dan 1. januar 2014;
- so bili od 1. januarja 2001 do 31. decembra 2013 v Rudniku Trbovlje - Hrastnik neprekinjeno zaposleni na delovnem mestu, za katerega je določena obvezna vključitev v obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje oziroma poklicno zavarovanje;
- so do zaprtja Rudnika Trbovlje - Hrastnik dopolnili starost najmanj 49 let;
- so se odpovedali pravici do odpravnine ob upokožitvi;
- pravico do poklicne pokojnine uveljavijo do zaprtja Rudnika Trbovlje - Hrastnik vendar najkasneje do 31. decembra 2018.«

²³ Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) - Uradni list RS, št. [21/13](#), [78/13](#) – popr., [47/15](#) – ZZSDT, [33/16](#) – PZ-F, [52/16](#), [15/17](#) – odl. US, [22/19](#) – ZPosS, [81/19](#), [203/20](#) – ZIUPOPĐVE, [119/21](#) – ZČmIS-A, [202/21](#) – odl. US, [15/22](#), [54/22](#) – ZUPŠ-1, [114/23](#), [136/23](#) – ZIUZDS in [70/25](#) – ZUTD-I.

²⁴ GOV.SI, Zaključen postopek likvidacije družbe RTH, Rudnik Trbovlje – Hrastnik, d.o.o. – v likvidaciji, Ministrstvo za naravne vire in prostor, 17. 2. 2025, URL: <https://www.gov.si/novice/2025-02-17-zaključen-postopek-likvidacije-družbe-rth-rudnik-trbovlje-hrastnik-d-o-o-v-likvidaciji/> (dostopno dne: 1. 4. 2026).

ministrstva za obdobje do konca leta 2025 prenesla izvajanje monitoringa in vzdrževanja jamskih objektov ter izvajanje nujnih vzdrževalnih in sanacijskih del na površini bivšega pridobivalnega prostora Rudnika Trbovlje - Hrastnik na družbo Premogovnik Velenje. Družba RTH je pred zaključkom likvidacije razrešila tudi izplačilo doživljenjskih rent ponesrečenim rudarjem oziroma svojem rudarjev, umrlih v rudarskih nesrečah.²⁵

2.2.2 Zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV)

Zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (v nadaljevanju: ZPZPV)²⁶ je bil sprejet 3. 2. 2026, velja pa od 4. 3. 2026 dalje. Skladno z 22. členom ZPZPV se začne zakon uporabljati z dnem, ko Evropska komisija odobri shemo državne pomoči po tem zakonu, vendar ne prej kot 1. julija 2026. Določbe nekaterih členov (3. in 4. člena ter 7. in 8. odstavek 5. člena) tega zakona pa se uporabljajo od dneva uveljavitve tega zakona.

V 1. členu ZPZPV določa, da ureja zapiranje družbe Premogovnik Velenje, d.o.o., kar pa vključuje postopno, popolno in trajno opustitev izvajanja rudarskih del v pridobivalnem prostoru Velenje in likvidacijo družbe. Določbe zakona se uporabljajo tudi za odvisne družbe družbe Premogovnik Velenje, in sicer: HTZ Velenje, I. P., d. o. o., Sipoteh, d. o. o. in PLP, d. o. o., Velenje, razen če s tem zakonom ni drugače določeno. ZPZPV ureja vse aktivnosti postopnega zapiranja premogovnika, prav tako pa tudi posebne pogoje upokojevanja za določene kategorije delavcev ter posebno ureditev odpravnin in dodatka za zagotovitev potrebnih kadrov ter vse podporne procese, vezane na aktivnosti postopnega zapiranja.

Zapiranje premogovnika Velenje je v 2. odstavku 1. člena ZPZPV razdeljeno v 5 faz, in sicer:

1. zapiralna dela ob sočasnem pridobivanju premoga najpozneje do 31. 12. 2033, ki zajemajo sanacijska rudarska dela pod površino in na površini;
2. zapiralna dela po prenehanju pridobivanja premoga, ki zajemajo sanacijska rudarska dela pod površino in na površini;
3. zapiralna dela po zaprtju jamskega dela, ki zajemajo sanacijska rudarska dela na površini;
4. likvidacijo družbe Premogovnik Velenje;
5. nadzor, vzdrževanje in upravljanje trajnih jamskih in površinskih objektov po izdaji odločbe o prenehanju pravic in obveznosti.

2.2.2.1 Časovnica zapiranja Premogovnika Velenje

1. odstavek 2. člena ZPZPV določa, da mora družba Premogovnik Velenje dokončati popolno in trajno opustitev rudarskih del od 31. 12. 2022 do 30. 6. 2045. Ne glede na določene roke mora družba Premogovnik Velenje, v skladu z 2. odstavkom 2. člena ZPZPV, najpozneje eno leto pred prenehanjem pridobivanja premoga (najpozneje do 31. 12. 2032) rudarski inšpekciji

²⁵ Prav tam.

²⁶ Zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) - Uradni list RS, št. 12/26.

prijaviti predčasno popolno in trajno opustitev izvajanja rudarskih del, ki se bodo izvajala po prenehanju pridobivanja premoga najkasneje do 31. 12. 2033. Prav tako mora družba Premogovnik Velenje pri ministrstvu, pristojnem za rudarstvo, vložiti vlogo za tehnični pregled izpolnjevanja pogojev za predčasno opustitev rudarskih del ter najpozneje do dneva prenehanja pridobivanja premoga (najkasneje do 31. 12. 2033) pridobiti potrjen rudarski projekt za opustitev izvajanja preostalih rudarskih del v pridobivalnem prostoru Velenje v rokih, določenih z zakonom, ki ureja rudarstvo, določa 3. odstavek 2. člena ZPZPV. Skladno s 4. odstavkom 2. člena ZPZPV mora družba Premogovnik Velenje najpozneje do 30. 6. 2043 vložiti popolno vlogo za izdajo odločbe o prenehanju pravic in obveznosti za celotni pridobivalni prostor Velenje ali za vse dele pridobivalnega prostora Velenje. Družba Premogovnik Velenje mora, glede na 5. odstavek 2. člena ZPZPV, najpozneje do 30. 6. 2045 pridobiti odločbo o prenehanju pravic in obveznosti za celotni pridobivalni prostor Velenje ter nato do 31. 12. 2045 izvesti in zaključiti likvidacijski postopek v skladu z določbami zakona, ki ureja gospodarske družbe.

2.2.2.2 Program in podrobnejši programi postopnega zapiranja Premogovnika Velenje

Program in podrobnejši programi postopnega zapiranja Premogovnika Velenje so določeni v 3. do 7. členu ZPZPV. Osnova za izvajanje postopnega zapiranja Premogovnika Velenja so glede na 3. člen ZPZPV torej program postopnega zapiranja premogovnika Velenje do leta 2045 in podrobnejši programi postopnega zapiranja Premogovnika Velenje.

Program postopnega zapiranja premogovnika Velenje do leta 2045 pripravi družba Premogovnik Velenje in predloži ministrstvu, pristojnemu za rudarstvo, ki ga posreduje Vladi Republike Slovenije v sprejem. Program opredeli: obseg, način in predvideno dinamiko zapiralnih del, ukrepe upravljanja s kadri, načrt likvidacije družbe, ukrepe za izvajanje monitoringa (površinskih in podzemnih voda, zraka, stabilnosti površin) ter višino in način zagotavljanja sredstev za izvajanje programa. Podrobnejše programe postopnega zapiranja premogovnika Velenje pripravi družba Premogovnik Velenje vsako leto za prihodnji 2 leti.

Program postopnega zapiranja premogovnika Velenje do leta 2045 in podrobnejši programi postopnega zapiranja Premogovnika Velenje glede na 4. člen ZPZPV med drugim vsebujejo poslovni načrt zapiranja, ukrepe in aktivnosti sanacije okolje, program aktivne ohranitve potrebnih profilov delavcev in razreševanja presežnih delavcev zaradi zapiranja, aktivnosti v zvezi z zapiralnimi deli in likvidacijo družbe in potrebna sredstva in vire sredstev za izvajanje aktivnosti.

2.2.2.2.1 Ukrepi dezinvestiranja

Program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje do leta 2045 mora vsebovati tudi program dezinvestiranja. Ta opredeljuje razpoložljivo poslovno nepotrebno premoženje Premogovnika Velenje ter načrt razpolaganja. Sanacija in zapiralna dela se, glede na 4.

odstavek 4. člena ZPZPV, prvenstveno financirajo iz lastnih sredstev Premogovnika Velenje, vključno s prihodki iz prodaje premoga in dezinvestiranja. Sredstva iz državnega proračuna se zagotovijo le za tisti del stroškov, ki jih ne bo mogoče pokriti iz lastnih virov, kar mora biti izkazano v programu z ustrezno finančno analizo.

Ukrepi dezinvestiranja, ki se nanašajo na odvisno družbo HTZ Velenje, I. P., d.o.o., se glede na 5. odstavek 4. člena ZPZPV izvedejo na način postopne odprodaje posameznih poslovnih področij, ki niso neposredno povezana z dejavnostjo Premogovnika Velenje, in ohranitvijo osnovne podporne dejavnosti za izvajanje zapiralnih del, v okviru katere se ohranja v odvisni družbi zaposlene invalide, ki so imeli ali bodo imeli poklicno zavarovanje in so utrpeli poškodbo, katere posledica je invalidnost, pri delu v Premogovniku Velenje. Odvisna družba se (najkasneje) do zaključka zapiralnih del po tem zakonu proda ali likvidira, zaposlenim invalidom pa se ponudi drugo ustrezno zaposlitev za nedoločen čas pri delodajalcu z neposredno ali posredno kapitalsko naložbo države.

Ukrepi dezinvestiranja, ki so vezani na stanovanja v lasti Premogovnika Velenje, se glede na 6. odstavek 4. člena ZPZPV izvedejo na način prodaje stanovanj Stanovanjskemu skladu Republike Slovenije, javnemu skladu, pod tržnimi pogoji. Stanovanjski sklad Republike Slovenije, javni sklad, odkup izvede s sredstvi namenskega premoženja in sredstvi evropske kohezijske politike.

Ukrepi dezinvestiranja, ki se nanašajo na nestanovanjske nepremičnine v lasti družbe Premogovnik Velenje in njenih odvisnih družb, se glede na 7. odstavek 4. člena ZPZPV izvedejo po predhodni oceni vrednosti s prodajo pod tržnimi pogoji, pri čemer mora biti omogočeno uveljavljanje predkupne pravice v skladu s predpisi. Ocenitev izvede pooblaščen ocenjevalec vrednosti nepremičnin ali sodni cenilec. Naročnik cenitve je družba premogovnik Velenje oziroma odvisna družba, ki nepremičnino prodaja. Družba premogovnik Velenje in odvisne družbe prodajne postopke izvedejo na javen in transparenten način ter o njihovem začetku obvestijo javnost, ministrstvo, pristojno za rudarstvo, in občine, na območju katerih leži nepremičnina. Postopek razpolaganja z nepremičnim premoženjem se (praviloma) izvede iz javno dražbo, razen kadar se z javnim zbiranjem ponudb lahko pričakuje višja kupnina.

2.2.2.2.2 Financiranje zapiranja Premogovnika Velenje

Družba Premogovnik Velenje mora zagotoviti ločene računovodske izkaze poslovanja za pridobivanje premoga in za izvajanje zapiralnih del, v katerih ločeno izkazuje sredstva za vsako od navedenih dejavnosti, določa 5. člen ZPZPV. Sredstva, sprejeta po tem zakonu, se ne smejo uporabljati za subvencioniranje proizvodnje premoga, prav tako do financiranja v okviru tega zakona niso upravičeni ukrepi, izvedeni in financirani v okviru predpisov, ki urejajo razvojno prestrukturiranje Savinjsko-Šaleške regije. Za izvajanje Programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje do leta 2045 ter vseh podrobnejših programov postopnega zapiranja Premogovnika Velenje in namensko koriščenje proračunskih sredstev je pristojno ministrstvo, pristojno za rudarstvo, nadzor nad izvajanjem programa in porabo sredstev pa opravlja neodvisna strokovna institucija, ki jo na podlagi mednarodnega javnega razpisa izbere

ministrstvo, pristojno za rudarstvo. Do izbire neodvisne institucije izvaja nadzor nad izvajanjem programov in nad namensko uporabo proračunskih sredstev skladno s 5. odstavkom 21. člena ZPZPV ministrstvo, pristojno za rudarstvo.

Nadalje 5. člen ZPZPV določa, da Vlada Republike Slovenije podrobneje določi pravila za izvajanje tehničnega in finančnega nadzora, med drugim zlasti: obseg in vsebino nalog nadzora, tehnično dokumentacijo, nadzor nad kakovostjo in količino izvedenih del ter nadzor nad namensko in gospodarsko porabo sredstev, način izvajanja nadzora, obveznosti poročanja ministrstvu, pristojnem za rudarstvo, in sodelovanje z rudarsko inšpekcijo. Vsi stroški nadzora se krijejo iz proračunskih sredstev vsakokratnega podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje.

6. člen ZPZPV določa, da se sredstva za izvajanje podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije in iz lastnih virov družbe. Sredstva iz proračuna Republike Slovenije zagotovi ministrstvo, pristojno za rudarstvo. Višina proračunskih sredstev se določi s prejemom vsakokratnega podrobnejšega programa postopnega zapiranja.

2.2.2.3 Posebni pogoji upokojevanja za določene kategorije zaposlenih ter posebno ureditev odpravnin in dodatka za zagotovitev potrebnih kadrov

8. člen ZPZPV določa, da določbe III. poglavja zakona urejajo razmerja za delavce, zaposlene pri delodajalcu Premogovnik Velenje ali bo odvisnih družbah do njihove odprodaje. Do konca trajanja pridobivanja premoga se obveznosti iz tega poglavja financirajo v skladu z ločenimi računovodskimi izkazi poslovanja za pridobivanje premoga in za izvajanje zapiralnih del, po prenehanju pridobivanja premoga in prenehanju družbe pa iz sredstev Republike Slovenije, če ni drugače določeno.

Delodajalec Premogovnik Velenje mora skladno s 3. odstavkom 8. člena ZPZPV za vsakega morebitnega presežnega delavca vsaj 5 let pred predvideno letnico prekinitve pridobivanja premoga, ali 3 leta pred trenutkom, ki ga s programom morebitnih presežnih delavcev za naslednje 3-letno obdobje zazna, izdelati kadrovskega razvojni načrt in ga predstaviti delavcu. Poleg tega mora delavca tudi pisno obvestiti o pravicah, ki mu pripadajo na podlagi zakona, kolektivnih pogodb ali splošnih aktov delodajalca in drugih aktiv, ki predvidevajo postopno zapiranje Premogovnika Velenje in njegovih odvisnih družb.

2.2.2.3.1 Odpravnina in dodatek

Delavcu, ki mu je delodajalec odpovedal pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov zaradi programa zapiranja rudnika, skladno z 9. členom ZPZPV pripada odpravnina v višini 2/3 osnove iz 1. odstavka 108. člena ZDR-1 za vsako leto dela pri delodajalcu, če je zaposlen pri

delodajalcu več kot eno leto. Višina odpravnine sme presegati 10-kratnik osnove iz 1. odstavka 108. člena ZDR-1.²⁷

3. odstavek 9. člena določa dodatek v višini 20 odstotkov od osnovne plače za delavca, ki ostane zaposlen na enem od s programom postopnega zapiranja določenih delovnih mest tudi po izpolnitvi pogojev za starostno ali poklicno upokožitev. Prejme ga, če je zaposlen po določenem datumu ter opredeljen kot takšen, da do določenega datuma obstajajo potrebe po opravljanju dela pod pogoji iz njegove pogodbe o zaposlitvi. Dodatek je sestavni del plače.

2.2.2.3.2 Poklicna pokojnina

Ne glede na določbe zakona, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, se glede na 10. člen ZPZPV v tem zakonu urejajo posebni pogoji za pridobitev pravice do poklicne pokojnine za posamezne kategorije zaposlenih, ki so vključeni v poklicno zavarovanje (v nadaljevanju: zaposleni). Če ZPZPV česa ne določa drugače ali če so določbe zakona, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ugodnejše za zaposlene, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

11. člen ZPZPV določa posebne pogoje za pridobitev poklicne pokojnine. Do poklicne pokojnine so upravičeni le tisti zaposleni, ki so:

- bili v času uveljavitve pravice do poklicne pokojnine zaposleni pri delodajalcu Premogovnik Velenje ali v odvisnih družbah,
- bili pri delodajalcu Premogovnik Velenje ali v odvisnih družbah zaposleni na delovnem mestu, za katero je določena obvezna vključitev v poklicno zavarovanje,
- pravico do poklicne pokojnine uveljavili do zaprtja premogovnika Velenje in
- na s programom postopnega zapiranja Premogovnika Velenje določenih delovnih mestih, na katerih so po določenem datumu prenehale potrebe po opravljanju dela pod pogoji iz njihove pogodbe o zaposlitvi oziroma so se le te zmanjšale.
-

²⁷ 1., 2. in 4. odstavek 108. člena ZDR-1 se glasijo:

(1) Delodajalec, ki odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti, je dolžan izplačati delavcu odpravnino. Osnova za izračun odpravnine je povprečna mesečna plača, ki jo je prejel delavec ali ki bi jo prejel delavec, če bi delal, v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo.

(2) Delavcu pripada odpravnina v višini:

–1/5 osnove iz prejšnjega odstavka za vsako leto dela pri delodajalcu, če je zaposlen pri delodajalcu več kot eno leto do deset let,

–1/4 osnove iz prejšnjega odstavka za vsako leto dela pri delodajalcu, če je zaposlen pri delodajalcu več kot deset let do 20 let,

–1/3 osnove iz prejšnjega odstavka za vsako leto dela pri delodajalcu, če je zaposlen pri delodajalcu več kot 20 let.

(4) Višina odpravnine ne sme presegati 10-kratnika osnove iz prvega odstavka tega člena,, če v kolektivni pogodbi na ravni dejavnosti ni določeno drugače.«

Ne glede na našteje pogoje so do poklicne pokojnine pod posebnimi pogoji upravičeni zaposleni, ki so v Premogovniku Velenje na delovnem mestu poklicnega zavarovanja utrpeli poškodbo, katere posledica je invalidnost, tudi po odprodaji odvisnih družb HTZ Velenje, I. P., d. o. o., Sipoteh, d. o. o. in PLP, d. o. o., Velenje.

Če zaposleni uveljavi pravico do poklicne pokojnine pod posebnimi pogoji, skladno s 3. odstavkom 11. člena ZPZPV ni upravičen do odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga.

Skladno s 1. odstavkom 12. člena ZPZPV lahko zaposleni, ne glede na pogoje za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine, ki jih določa zakon, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, uveljavljajo pravico do poklicne pokojnine, če jim za izpolnitev splošnega starostnega pogoja manjka do največ 5 let starosti oziroma, če gre za invalida, ki mu do izpolnitve pogojev za uveljavljanje pravice do poklicne pokojnine manjka do največ 7 let starosti, in izpolnjujejo splošni pogoj dopolnjene pokojninske dobe skupaj z dodano dobo.

Prav tako se glede na 2. odstavek 12. člena ZPZPV zaposlenim, ne glede na določbe zakona, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, za pridobitev pravice do poklicne pokojnine na podlagi pogojev iz 1. odstavka 12. člena ZPZPV in pravice do starostne pokojnine doda dodana doba v dolžini, ki ustreza stopnji povečanja v skladu s predpisi, ki so veljali oziroma se uporabljali do 31. 12. 2000, na delovnem mestu, na katerem je zavarovanec opravljal delo po 1. 1. 2001. Tako se poklicna pokojnina odmeri v višini starostne pokojnine, ki bi jo zaposleni prejel v obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju za dopolnjenih 40 let pokojninske dobe, povečane za prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje, stroške upravljavca Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja (morebiten finančni primanjkljaj prispeva Republika Slovenija) ter prispevek za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje, vendar največ do dopolnitve 40 let pokojninske dobe.

Poklicna pokojnina, pridobljena na podlagi opisanih pogojev, se skladno s 4. odstavkom 12. člena ZPZPV izplačuje do izpolnitve pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine, v skladu z zakonom, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

6. odstavek 12. člena ZPZPV določa možnost plačila prispevka za dokup pokojninske dobe za razliko med 40 let delovne dobe in seštevkom dopolnjene pokojninske dobe zavarovanca brez dodane dobe in obdobja prejemanja poklicne pokojnine, če je seštevka manjši od 40 let pokojninske dobe. Plačilo se izvede v breme sredstev na osebnem računu zaposlenega, če pa le-ta ne zadošča, pa postane zavezanec za plačilo primanjkljaja teh sredstev Republika Slovenija. Upravljavec Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja izvede plačilo prispevka za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v imenu in za račun zaposlenega, vendar največ do 40 let pokojninske dobe, določa 7. odstavek istega člena. Po dopolnjenih 40 letih pokojninske dobe pa prispevek plača zaposleni sam.

Zaposlenemu se lahko sredstva, ki jih ima na računu pri Skladu obveznega pokojninskega zavarovanja, glede na 9. odstavek 12. člena ZPZPV izplačajo v enkratnem znesku ali prenesejo v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, če mu je zaposlitev prenehala zaradi poslovnega razloga povezanega s postopnim zapiranjem družbe Premogovnik Velenje ali odprodaje odvisnih družb in ne izpolnjuje pogojev za uveljavitev poklicne pokojnine pod posebnimi pogoji ali je ne bo uveljavil. Vendar pa zaposleni v tem primeru ni upravičen do drugih pravic iz naslova poklicnega zavarovanja iz zakona, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Tisti, ki so v družbah Premogovnika Velenje zaposleni najmanj 20 let in so dopolnili starost 55 let, lahko uveljavijo pravico do starostne pokojnine brez znižanja pokojnine, ki sicer velja za odmero predčasne pokojnine. Navedena določba 13. člena ZPZPV velja za posameznike, ki so zaposleni na s programom postopnega zapiranja Premogovnika Velenje določenih delovnih mestih, na katerih so po določenem datumu prenehale potrebe po opravljanju dela pod pogoji iz njihove pogodbe o zaposlitvi oziroma so se le te zmanjšale. Kdor je uveljavil pravico do starostne pokojnine v skladu z navedenimi pogoji, ni upravičen do odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga. 14. člen ZPZPV določa, da lahko delodajalec zaposlenemu, ki izpolnjuje pogoje iz 10., 11., 12. in 13. člena tega zakona, odpove pogodbo o zaposlitvi, ne glede na 1. odstavek 114. člena ZDR-1.²⁸

Zaposlenim iz 1. odstavka 8. člena ZPZPV se zaradi prenehanja pridobivanja premoga omogočajo programi izobraževanja, usposabljanja ter pridobivanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij, z namenom izboljšanja njihove zaposlitvene možnosti po zaprtju Premogovnika Velenje. Programi morajo biti pripravljeni v skladu s kariernimi načrti zaposlenih, določa 1. odstavek 15. člena ZPZPV. Stroški izobraževanja, usposabljanja, svetovanja in poklicnega usmerjanja delavcev ter drugi stroški, neposredno povezani z izvedbo dejavnosti izobraževanja in usposabljanja delavcev, se skladno z 2. odstavkom 15. člena ZPZPV imenujejo upravičeni stroški. Ti se financirajo iz državnega proračuna in lastnih virov Premogovnika Velenje, pri čemer se lahko uporabijo tudi drugi viri, določeni v posebnih predpisih. Ne sme pa prihajati do dvojnega financiranja istih stroškov iz različnih virov.

2.2.2.4 Plačilo odškodnin in zagotavljanje kadrov

Glede na 16. člen ZPZPV prenehanje družbe Premogovnik Velenje ali odvisnih družb ne vpliva na že sklenjene dogovore o izplačilu premoženjske ali nepremoženjske škode oškodovancem iz naslova poškodbe pri delu ali iz drugega škodnega dogodka. Obveznost plačila vseh odškodnin, ki jih družba Premogovnik Velenje ali odvisne družbe dolgujejo ali bodo dolgovale oškodovancem kot fizičnim osebam, kakor tudi obveznost plačila škode na nepremičnini, ki je v lasti oziroma upravljanju pravne osebe, in jo družba Premogovnik Velenje ali odvisne družbe dolgujejo oškodovancem kot pravnim osebam, ostaja v breme družbe Premogovnik Velenje in

²⁸ 1. odstavek 114. člena ZDR-1 se glasi: »Delodajalec ne sme delavcu, ki je dopolnil starost 58 let ali delavcu, ki mu do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev manjka do pet let pokojninske dobe, brez njegovega pisnega soglasja odpovedati pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga, dokler delavec ne izpolni pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine.«

odvisnih družb ter se do zaključka likvidacije družbe financira iz lastnih sredstev družbe Premogovnik Velenje, določata 1. in 2. odstavek 16. člena ZPZPV.

Pred zaključkom kopanja premoga mora družba Premogovnik Velenje skladno s 3. odstavkom 16. člena ZPZPV oceniti višino vseh obveznosti iz naslova obveznosti izplačila odškodnine zaposlenim iz naslova poškodb pri delu, rent in odškodnin za nepremičnine ter upravičencem ponuditi možnost enkratnega poplačila. Stroški izplačil se financirajo izključno iz lastnih sredstev družbe Premogovnik Velenje.

Če odvisne družbe do odprodaje ali družba Premogovnik Velenje namesto njih ali sama zase ne bodo uspele poplačati obveznosti iz 16. člena ZPZPV do zaključka likvidacijskega postopka, se lahko obveznosti poravnajo iz sredstev Republike Slovenije.

Družba Premogovnik Velenje in odvisne družbe morajo vsa dela izvajati izključno z delavci, ki so pri njih v delovnem razmerju. Za opravljanje del, ki bi jih lahko opravile z lastnimi zaposlenimi, ne smejo najemati storitev zunanjih izvajalcev, agencijskih delavcev ali sklepati drugih oblik civilnopravnih razmerij. Izjemoma pa je dovoljen najem storitev za opravljanje del zaradi nepredvidenega kratkoročnega povečanja obsega del, ki pa ne sme trajati dlje kot tri mesece, določa 1. odstavek 18. člena ZPZPV. Družba Premogovnik Velenje in odvisne družbe morajo skladno z 2. odstavkom 18. člena ZPZPV zagotoviti, da se vse dejavnosti, ki jih opravljajo na dan uveljavitve tega zakona, izvajajo znotraj njihove organizacije z lastnimi zaposlenimi delavci, saj posameznih dejavnosti ne smejo prenašati na druge pravne osebe ali izločati poslovnih enot oziroma dejavnosti. Navedeno pa ne velja, če reprezentativni sindikat poda soglasje družbi Premogovnik Velenje in odvisnim družbam za najemanje storitev zunanjih izvajalcev, agencijskih delavcev ali drugih oblik civilnopravnih razmerij ter za prenos posameznih dejavnosti na druge pravne osebe ali izločitev poslovnih enot oziroma dejavnosti.

2.2.2.5 Prenos rudarske reševalne čete na upravo za zaščitno in reševanje

Po zaključku zapiralnih del in zaprtju Premogovnika Velenje se oblikuje enota za tehnično reševanje v primeru nesreč v rudnikih v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, z delom reševalne čete, njene opreme in prostorov. S tem se zagotavlja kontinuiteta pri tehničnem reševanju v primeru nesreč v muzejskih rudnikih ter pri gradnji in obratovanju predorov in drugih podzemnih objektov, določa 19. člen ZPZPV.

2.2.2.6 Prehodne in končna določba

21. člen ZPZPV določa, da mora družba Premogovnik Velenje v dveh mesecih po uveljavitvi tega zakona predložiti ministrstvu, pristojnemu za rudarstvo, Program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje do leta 2045 in podrobnejši program postopnega zapiranja premogovnika Velenje za prvi dve leti, ki ju po tem, ko sta recenzirana in revidirana, posreduje Vladi Republike Slovenije v sprejem. Vlada Republike Slovenije ju sprejme v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona.

Skupna vrednost podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje za prvi dve leti ne sme preseči zneska 88.000.000,00 evrov. Financiranje stroškov zapiranja se zagotavlja po sistemu povračila nastalih upravičenih stroškov. Upravičenec lahko za stroške posameznega meseca zaprosi za povračilo sredstev na podlagi predložitve verodostojnih knjigovodskih listin (skladno z 2. odstavkom 5. člena tega zakona). Skupni znesek povrnjenih sredstev ne sme preseči prej omenjenega zneska.

2.2.3 Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR)

Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (v nadaljevanju: ZRPSŠPR)²⁹ je bil sprejet 11. 2. 2026, velja in uporablja pa se od 11. 3. 2026 dalje.

ZRPSŠPR v 1. členu opredeli vsebino in namen zakona. Z zakonom se v skladu z načeli pravičnega prehoda za odpravljanje posledic postopnega izstopa iz premoga v Savinjsko-Šaleški premogovni regiji (v nadaljevanju: SAŠA premogovna regija) določi območje in ukrepe razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije, nosilce prestrukturiranja in sodelujoče deležnike ter vire financiranja. Ukrepi prestrukturiranja so naštet v 2. odstavku 1. člena zakona, in sicer so namenjeni spodbujanju gospodarske rasti, ustvarjanju novih in ohranjanju obstoječih delovnih mest, ustvarjanju privlačnega in zdravega bivalnega okolja, vzpostavitvi razvojne infrastrukture ter odpravi negativnih posledic predčasnega zapiranja Premogovnika Velenje in opustitvi rabe premoga kot energenta v TEŠ. Z ukrepi se zasleduje nekatere naslednje cilje: ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest v regiji, zagotavljanje nadomestnih virov ogrevanja in zmanjševanje rabe toplotne energije, razvoj novih virov za pridobivanje električne energije in ohranjanje kulturne dediščine premogovništva in energetike.

Območje SAŠA premogovne regije je opredeljeno v 2. členu ZRPSŠPR. Obsega 10 občin, in sicer Mestno občino Velenje ter občine Šmartno ob Paki, Šoštanj, Gornji Grad, Ljubno, Luče, Mozirje, Nazarje, Rečica ob Savinji in Solčava.

V 3. členu ZRPSŠPR so opredeljeni ukrepi za razvojno prestrukturiranje:

- program razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije na področju gospodarstva, energetike, okolja in socialne kohezivnosti,
- strateški projekti trajnostnega razvoja,
- ohranitev delovanja Muzeja premogovništva Slovenije ter razvoj kulturnega in kreativnega sektorja in
- podpora za strateško-razvojne nepremičnine.

²⁹ Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR) - Uradni list RS, št. 14/26.

Navedeni ukrepi skladno z 2. odstavkom 3. člena ZRPSŠPR dopolnjujejo ter hkrati dodajajo nove ukrepe tistim, ki se že izvajajo na podlagi predpisov urejanja postopnega zapiranja Premogovnika Velenje, predpisov o prehodnem financiranju pospešenega in pravičnega izstopa iz premoga in ukrepov iz območnega načrta pravičnega prehoda SAŠA premogovne regije (ONPP), ki je odobren s strani Evropske komisije kot sestavni del programa evropske kohezijske politike. Ukrepi, ki so izvedeni in financirani v okviru predpisov, ki urejajo postopno zapiranje Premogovnika Velenje, pa glede na 3. odstavek taistega člena niso upravičeni do financiranja na podlagi tega zakona.

Razvojna agencija Savinjsko-šaleške regije (v nadaljevanju: RA SAŠA) je subjekt spodbujanja razvoja na regionalni ravni za Območno razvojno partnerstvo SAŠA.³⁰ Na podlagi 4. člena ZRPSŠPR za izvajanje tega zakona sodeluje pri pripravi letnih poročil o izvedenih aktivnostih glede izvajanja pravičnega prehoda, sodeluje pri pripravi, usklajevanju, spremljanju in vrednotenju programa razvojnega prestrukturiranja, izvaja informiranje in svetovanje deležnikom na ravni regije in potencialnim upravičencem v okviru ukrepov po tem zakonu izvaja komuniciranje posameznih instrumentov programa in promocijo SAŠA premogovne regije. Za izvajanje naštetih nalog skleneta ministrstvo, pristojno za regionalni razvoj, in RA SAŠA pogodbo o sofinanciranju, s katero se določita vsebina in obseg nalog, ki sta finančno ovrednotena. Plačilo se izvede glede na dejansko opravljeno delo po predložitvi verodostojnih računovodskih listin do višine sredstev, določenih v 17. členu tega zakona.

2.2.3.1 Program razvojnega prestrukturiranja

19. člen ZRPSŠPR določa, da mora Vlada Republike Slovenija v devetih mescih od uveljavitve tega zakona sprejeti program razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije.

Na podlagi programa se na področjih, opredeljenih v nadaljevanju, glede na 5. člen ZRPSŠPR izvajajo nekateri instrumenti razvojnega prestrukturiranja. To so:

1. podpora projektom gospodarskega prestrukturiranja in spodbujanja konkurenčnosti,
2. spodbujanje investicij energetskega prestrukturiranja,
3. podpora projektom s področja socialne kohezivnosti ter
4. spodbujanje investicij, namenjenih trajnosti in izboljšanju oziroma ohranitvi kakovosti okolja in narave.

V nadaljevanju ZRPSŠPR zameji več področij prestrukturiranja, in sicer področje gospodarskega prestrukturiranja in spodbujanja konkurenčnosti, področje energetskega prestrukturiranja, področje socialne kohezivnosti, področje okoljskega prestrukturiranja v smeri trajnosti, ter sama priprava in izvajanje programov razvojnega prestrukturiranja, znotraj

³⁰ Razvojna agencija Savinjsko-šaleške regije, O nas, n.d., URL: <https://ra-sasa.si/o-nas/> (dostopno dne 4. 4. 2026).

vsakega področja prestrukturiranja pa so našteta tudi podpodročja posameznih področij ukrepanj.

Področje gospodarskega prestrukturiranja in spodbujanja konkurenčnosti je navedeno v 6. členu ZRPSŠPR in vključuje naslednja podpodročja ukrepanja:

1. spodbude za razvoj podjetništva in izboljšanje konkurenčnosti podjetij, vključno z zagonskimi ter hitrorastočimi podjetji,
2. naložbe v raziskave, razvoj in inovacije ter digitalizacijo,
3. razvoj kulturnega in kreativnega sektorja ter varovanje, ohranjanje in oživljanje kulturne dediščine premogovniške regije in
4. razvoj trajnostnega turizma.

Področje energetskega prestrukturiranja je navedeno v 7. členu ZRPSŠPR in vključuje naslednja podpodročja ukrepanja:

1. prehod na obnovljive vire energije,
2. izboljšanje energetske učinkovitosti stavb in procesov, vključno s spodbudami za energetske ranljive skupine,
3. omogočanje lokalnih pametnih energetskih skupnosti in
4. spodbujanje vključevanja obnovljivih virov energije v energetske oskrbo ter trajnostno mobilnost.

Področje socialne kohezivnosti je navedeno v 8. členu ZRPSŠPR in vključuje naslednja podpodročja ukrepanja:

1. socialna vključenost,
2. zaposlovanje, vseživljenjska karierna orientacija, prekvalifikacije in usposabljanja,
3. krepitev zdravja, spodbujanje zdravega načina življenja, rekreacije in športa ter
4. dostopnost stanovanj in izboljšanje kakovosti življenja.

Področje okoljskega prestrukturiranja v smeri trajnosti ter izboljšanja oziroma ohranitve kakovosti okolja je navedeno v 9. členu ZRPSŠPR in vključuje naslednja podpodročja ukrepanja:

1. revitalizacija prostorsko in okoljsko degradiranih območij,
2. sprememba namembnosti objektov, povezanih z izkopom in uporabo premoga,
3. spodbujanje krožnega pristopa gospodarstva in
4. zmanjševanje negativnih vplivov na okolje in naravo.

Skladno z 10. členom ZRPSŠPR Vlada Republike Slovenije za obdobje 2026–2030 ter za obdobje 2031–2035 sprejme program razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije (v nadaljevanju: program). Predlog programa pripravi ministrstvo, pristojno za regionalni razvoj, pri čemer sodeluje z drugimi ministrstvi, v katerih delovno področje spadajo področja,

navedena v 6., 7., 8. in 9. členu tega zakona, in RA SAŠA. Znotraj programa se predvidijo instrumenti, namenjeni razvojnemu prestrukturiranju, in njihov časovni ter finančni okvir.

Program glede na 3. odstavek 10. člena ZRPSŠPR vsebuje cilje ter kazalnike, ki omogočajo merjenje uspešnosti porabe javnih sredstev v povezavi z bruto domačim proizvodom na prebivalca SAŠA premogovne regije. Vsak instrument, predviden v programu, se izvaja na podlagi in v skladu s predpisi, ki urejajo področje, na katerega spada instrument, upravičenec v okviru instrumenta, predvidenega v programu, pa mora poleg pogojev iz predpisov, ki predstavljajo pravno podlago za izvedbo posameznega instrumenta, izpolnjevati še druge pogoje iz 4. odstavka 10. člena ZRPSŠPR.³¹

Poleg meril, ki jih določajo predpisi, ki predstavljajo pravno podlago za posamezen instrument, se glede na 5. odstavek 10. člena ZRPSŠPR pri oblikovanju meril za izbiro upravičencev v okviru instrumentov, predvidenih v programu, upoštevajo tudi razni učinki, kot so učinek na odpravo negativnih posledic izstopa iz premoga v SAŠA premogovni regiji, na gospodarsko rast SAŠA premogovne regije, na spodbujanje konkurenčnosti SAŠA premogovne regije, na ustvarjanje novih in ohranjanje obstoječih delovnih mest z višjo dodano vrednostjo, na zdravo in privlačno bivalno okolje itd.

V pogodbi z izbranim upravičencem se skladno s 6. odstavkom 10. člena ZRPSŠPR določi sankcija obveze vračila sredstev, če so uporabljena nenamensko, nezakonito ali v nasprotju z določili pogodbe, če pa ima instrument, predviden v programu, elemente državnih pomoči, pa 7. odstavek taistega člena določa, da se sredstva dodeljujejo v skladu s predpisi, ki urejajo državne pomoči oziroma sheme »*de minimis*« pomoči.

2.2.3.2 Strateški projekti trajnostnega razvoja

2.2.3.2.1 Prenova sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline

Skladno z 11. členom ZRPSŠPR se bo izvedel strateški projekt prenove sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline, ki bo obsegal dve fazi. To sta:

- posodobitev distribucijskega omrežja in

³¹ 4. odstavek 10. člena ZRPSŠPR se glasi: »Upravičenec v okviru instrumenta, predvidenega v programu, mora poleg pogojev iz predpisov, ki predstavljajo pravno podlago za izvedbo posameznega instrumenta, izpolnjevati še naslednje pogoje:

1. če je upravičenec občina, mora biti občina iz 2. člena tega zakona;

2. če je upravičenec pravna oseba javnega in zasebnega prava ali fizična oseba, ki opravlja registrirano dejavnost, mora imeti sedež oziroma poslovno enoto na območju SAŠA premogovne regije ali pa mora njena investicija, ki je predmet instrumenta, predstavljati začetek opravljanja dejavnosti ali širitev obstoječih zmogljivosti na območju SAŠA premogovne regije;

3. če je upravičenec fizična oseba, mora imeti stalno prebivališče na območju SAŠA premogovne regije ali mora biti, če gre za instrument, katerega predmet je investicija v nepremičnine na območju SAŠA premogovne regije, lastnik te nepremičnine.«

- vzpostavitev novih proizvodnih virov toplote iz obnovljivih virov energije.

Prenova sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline naj bi se izvedla najpozneje do leta 2030. Za izvedbo predhodno omenjenih faz sta upravičenki do sofinanciranja iz proračuna Republike Slovenije Mestna občina Velenje in Občina Šoštanj kot lastnici javne infrastrukture v okviru sistema daljinskega ogrevanja. Upravičenci do sofinanciranja iz proračuna Republike Slovenije za izvedbo faze iz 2. alineje pa so lahko tudi vlagatelji v nove proizvodne vire, ki jih na javnem razpisu v skladu z zakonom, ki ureja prehodno financiranje pospešenega in pravičnega izstopa iz premoga, izbere distributer toplote.

Vrednost financiranja projekta in njegova letna dinamika se določita z neposredno potrditvijo projekta ali s pogodbo o sofinanciranju, ki se izvede oz. sklene na podlagi javnega razpisa za ukrepe iz 2. alineje 1. odstavka tega člena. V postopkih javnega naročanja za izbiro izvajalca, ki bo vzpostavil nov proizvodni vir toplote iz obnovljivih virov energije, sodeluje predstavnik ministrstva, pristojnega za energijo. Izbran projekt za vzpostavitev novih proizvodnih virov toplote iz obnovljivih virov energije mora pridobiti soglasje ministrstva, pristojnega za energijo.

Skladno s predpisi, ki urejajo način dodeljevanja spodbud na področju energetike, in predpisom, ki ureja področje izvajanja evropske kohezijske politike pa se dodeljujejo sredstva sofinanciranja iz proračuna Republike Slovenije.

2.2.3.2.2 Preureditev energetske lokacije na obnovljive vire energije

Preureditev energetske lokacije na obnovljive vire energije je skladno z 12. členom ZRPSŠPR namenjena preureditvi energetske lokacije TEŠ in z njo povezanih projektov za proizvodnjo ter shranjevanje električne energije in toplote z namenom prehoda iz fosilnih goriv na obnovljive vire energije. Vlaganja v preureditev energetske lokacije na obnovljive vire energije se sofinancirajo iz sredstev proračuna Republike Slovenije in evropskih sredstev, vrednost projektov in njihova letna dinamika sofinanciranja pa se določita z neposredno potrditvijo projektov ali pogodbo o sofinanciranju na podlagi javnega razpisa. Do sredstev sofinanciranja iz proračuna Republike Slovenije, ki se dodeljujejo v skladu s predpisi, ki urejajo način dodeljevanja spodbud na področju energetike, in predpisom, ki ureja področje izvajanja evropske kohezijske politike, je upravičena družba s sedežem ali hčerinsko družbo v Šoštanju.

2.2.3.2.3 Strateški projekt Dolina zagonskih in hitrorastočih podjetij

Strateški projekt Dolina zagonskih in hitrorastočih podjetij ter izvajanje projekta se skladno s 13. členom ZRPSŠPR sofinancirata iz sredstev proračuna Republike Slovenije. Vsebinska projekta, upravičenci, cilji, vrednost in letna dinamika ter način financiranja projekta se določijo v programu razvojnega prestrukturiranja, za izvedbo projekta pa je v obdobju izvajanja ZRPSŠPR odgovorno ministrstvo, pristojno za gospodarstvo.

Upravičenci do finančnih spodbud, ki se dodeljujejo na podlagi javnega razpisa ali javnega poziva, ki ga izvaja ministrstvo, pristojno za gospodarstvo, ali Javni sklad Republike Slovenije za podjetništvo, so lahko zagonska in hitrorastoča podjetja, ki opravljajo registrirano dejavnost in imajo sedež oziroma poslovno enoto na območju SAŠA premogovne regije ali pri katerih investicija oziroma projekt predstavlja začetek opravljanja dejavnosti ali širitev obstoječih zmogljivosti na območju SAŠA premogovne regije.

2.2.3.3 Razvoj kulturnega in kreativnega sektorja ter ohranitev delovanja muzeja premogovništva

2.2.3.3.1 Vzpostavitev centra kulturnega in kreativnega sektorja

Skladno s 14. členom ZRPSŠPR se lahko v SAŠA premogovni regiji vzpostavi center kulturnega in kreativnega sektorja (v nadaljevanju: center) kot notranjo organizacijsko enoto Javnega zavoda Festival Velenje, katerega ustanoviteljica je Mestna občina Velenje. Center se mora povezovati z drugimi organizacijami v SAŠA premogovni regiji, ki izkažejo interes. Njegova naloga je spodbujanje partnerskih mrež, projektov in programov za povezovanje umetnosti, podjetništva in izobraževanja ter krepitev prepoznavnosti regije kot inovativnega, ustvarjalnega in trajnostno usmerjenega okolja. Ustanoviteljici se za vzpostavitev in delovanje centra za obdobje 2026–2035 zagotovijo sredstva v skladu s predpisi, ki urejajo financiranje javnih zavodov na področju kulture, in sicer v okviru dodatnih sredstev, določenih v 17. členu tega zakona.

2.2.3.3.2 Muzej premogovništva

ZRPSŠPR v 15. členu predvideva, da postane površinski del Muzeja premogovništva Slovenije s premoženjem in zaposlenimi notranja organizacijska enota Muzeja Velenje (v nadaljevanju: enota muzeja), katerega ustanoviteljica je Mestna občina Velenje, podzemni del Muzeja premogovništva Slovenije pa ostane v lasti Premogovnika Velenje, d.o.o. in ni predmet prenosa po tem zakonu. Za vzpostavitev in delovanje enote muzeja se iz proračuna Republike Slovenije zagotovijo sredstva za obdobje 2026–2035, iz proračuna Republike Slovenije pa se zagotovijo tudi sredstva za odkup premoženja ustanoviteljici Mestni občini Velenje, ki ga da v upravljanje Muzeju Velenje. Sredstva za izvajanje dejavnosti enote muzeja se zagotovijo v skladu s predpisi, ki urejajo financiranje javne službe muzejev, v okviru dodatnih sredstev, določenih v 17. členu tega zakona.

2.2.3.4 Podpora za strateško-razvojne nepremičnine

16. člen ZRPSŠPR določa, da lahko Republika Slovenija odkupi nestanovanjske nepremičnine v lasti družbe Premogovnik Velenje, d.o.o., ali njenih odvisnih družb iz sredstev proračuna Republike Slovenije, kadar je prepoznan javni interes, če:

- se nepremičnina uporablja za strateško-razvojne namene skladno z občinskim podrobnim prostorskim načrtom,

- prenos prispeva k ohranjanju delovnih mest ali ustvarjanju novih delovnih mest,
- je s prenosom premoženja izražen javni interes na področju gospodarstva, turizma, kulture, športa, izobraževanja in prometa.

Omenjene nepremičnine lahko nato Republika Slovenija prenese na občino, na območju katere se nepremičnina nahaja. Občina skladno s 3. odstavkom taistega člena v desetih letih ne sme odtujiti, obremeniti in spremeniti namena uporabe premoženja, zaradi katerega je bila nepremičnina prenesena, prepoved obremenitve pa ne velja za ustanovitev stvarne služnosti in neprave stvarne služnosti. Če pa občina nepremičnino, katera je bila nanjo prenesena, odtuji, obremeni ali spremeni namen uporabe premoženja, zaradi katerega je bila nepremičnina prenesena, mora sredstva v vrednosti nepremičnine vrniti. Prepoved odtujitve in obremenitve se vpiše v zemljiško knjigo.

2.2.3.5 Izvajanje zakona

17. člen ZRPSŠPR določa vire sredstev za izvajanje zakona. Sredstva se v obdobju 2026–2035 zagotavljajo iz Programa evropske kohezijske politike večletnega finančnega okvirja v obdobju 2021–2027 in večletnega finančnega okvirja v obdobju 2028–2034, v skladu s proračunskimi možnostmi iz sredstev proračuna Republike Slovenije v okviru finančnih načrtov pristojnih ministrstev ter iz proračunov občin iz 2. člena tega zakona.

Sredstva se, glede na 2. odstavek 17. člena ZRPSŠPR, poleg zagotovljenih rednih sredstev ministrstev in sredstev, ki so že načrtovana v Skladu za pravični prehod 2021–2027, v proračunu Republike Slovenije v obdobju 2026–2035 dodatno zagotovijo na proračunskih postavkah ministrstev, v katerih delovno področje ukrep spada. Zagotovijo se za:

- izvajanje programa razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije iz 1. odstavka 10. člena ZRPSŠPR v skupni vrednosti do 200.000.000,00 evrov, v okviru katerih se izvaja tudi strateški projekt Dolina zagonskih in hitrorastočih podjetij, ter do 40.000,00 evrov letno za komuniciranje posameznih instrumentov programa in promocijo SAŠA premogovne regije, ki ju izvaja RA SAŠA,
- sofinanciranje preureditve energetske lokacije na obnovljive vire energije v skupni vrednosti do 15.000.000,00 evrov, upoštevajoč dodelitev evropskih sredstev v okviru večletnega finančnega okvirja 2028–2034 za pravični prehod premogovne regije in pravil državnih pomoči,
- vzpostavitev in delovanje centra v skupni vrednosti do 3.725.000,00 evrov,
- Muzej premogovništva Slovenije: sredstva za odkup površinskega dela Muzeja premogovništva Slovenije (nadzemni objekti in muzejske zbirke), premoženje v lasti Premogovnika Velenje, d.o.o., v skupni vrednosti do 3.500.000,00 evrov ter sredstva za delovanje enote muzeja v skupni vrednosti do 10.000.000,00 evrov,
- podpora za strateško-razvojne nepremičnine, v skupni vrednosti do 13.000.000,00 evrov in
- za izvajanje nalog RA SAŠA v skladu s tem zakonom v skupni vrednosti do 1.200.000,00 evrov.

Sredstva po tem zakonu se poleg zagotovljenih rednih sredstev ministrstva, pristojnega za energijo, ki so že načrtovana v Skladu za pravični prehod 2021–2027, v proračunu Republike Slovenije v obdobju 2026–2030 dodatno zagotovijo na proračunskih postavkah ministrstev, v katerih delovno področje ukrep spada, in sicer za sofinanciranje:

- posodobitve distribucijskega omrežja v skupni vrednosti do 20.000.000,00 evrov, upoštevajoč dodelitev evropskih sredstev v okviru večletnega finančnega okvirja 2028–2034 za pravični prehod premogovne regije in pravil državnih pomoči in
- vzpostavitev novih proizvodnih virov toplote iz obnovljivih virov energije v skupni vrednosti do 30.000.000,00 evrov, upoštevajoč dodelitev evropskih sredstev v okviru večletnega finančnega okvirja 2028–2034 za pravični prehod premogovne regije in pravil državnih pomoči.

Ukrepi razvojnega prestrukturiranja iz 1. odstavka 3. člena ZRPSŠPR se izvajajo v skladu s pravili o uporabi nacionalnih sredstev proračuna Republike Slovenije in sredstev evropske kohezijske politike ter s pravili EU o dodeljevanju državnih pomoči ter pomoči »*de minimis*«.

Prejemniki sredstev morajo skladno s 5. odstavkom 17. člena ZRPSŠPR zagotoviti, da v desetih letih od dokončanja strateškega projekta od 11. do 15. člena ZRPSŠPR ne pride do spremembe lastninske pravice ali spremembe namena uporabe nepremičnine, ki je bila predmet sofinanciranja. V nasprotnem primeru se delež sofinanciranja s strani države v realni vrednosti vrne v proračun Republike Slovenije.

Stroške izvajanja javnih razpisov in javnih pozivov, ki jih izvajajo javni zavodi, javne agencije ali javni skladi, skladno s 6. odstavkom 17. člena ZRPSŠPR sofinancira pristojno ministrstvo. 18. člen ZRPSŠPR določa poročanje o izvajanju projektov in ukrepov. Ministrstvo, pristojno za regionalni razvoj, skladno s 1. odstavkom 18. člena zakona pripravi poročilo o izvajanju tega zakona na podlagi poročil vseh ministrstev, v katerih delovna področja spadajo ukrepi razvojnega prestrukturiranja iz 1. odstavka 3. člena tega zakona, poročila RA SAŠA o izvedenih aktivnostih, vezanih na izvajanje pravičnega prehoda in tega zakona v SAŠA premogovni regiji za preteklo leto, ter poročila izvajalcev ukrepov po tem zakonu za preteklo leto. Poročila morajo glede na 2. odstavek taistega člena izvajalci ukrepov pripraviti in jih posredovati ministrstvu, pristojnemu za posamezno področje dela, do 31. marca tekočega leta za preteklo leto.

Enoletno poročilo o izvajanju tega zakona sprejme Vlada Republike Slovenije na predlog ministrstva, pristojnega za regionalni razvoj, do 31. maja v tekočem letu za preteklo leto in o tem, glede na 3. odstavek 18. člena Državnemu zboru Republike Slovenije poroča Državnemu zboru Republike Slovenije, prav tako pa skladno s 5. odstavkom taistega člena zakona sprejme tudi končno poročilo o izvajanju tega zakona, ki mora vsebovati natančne in konkretne podatke o doseženih ciljih in rezultatih vseh predvidenih ukrepov iz tega zakona v enem letu po zaključku njihovega izvajanja in o instrumentih znotraj posameznega ukrepa.

Poročila iz 1. odstavka tega člena morajo obsegati vse podatke o tem, za katere namene, komu, koliko in na kateri podlagi so bila dodeljena sredstva za vsak predviden ukrep iz tega zakona.

2.3 Pravna ureditev zapiranja premogovnikov v nekaterih izbranih evropskih državah

2.3.1 Španija

Podjetja, ki so bila del načrta zapiranja nekonkurenčnega premogovništva, so morala imeti do 31. decembra 2018 dostop do pomoči za pokritje stroškov zmanjševanja presežnih kadrov, presežnim delavcem pa je bilo treba zagotoviti socialne prejemke ali nadomestila za brezposelnost. Po letu 2019 je bilo potrebno nadaljevati politiko oživljanja premogovniških regij z gospodarskim spodbujanjem z razvojem nove infrastrukture, obnove naravnega prostora, prizadetega zaradi rudarske dejavnosti in z razvojem novih/alternativnih gospodarskih dejavnosti za ustvarjanje novih delovnih mest.

2.3.1.1 Kraljevi odlok 676/2014 z dne 1. avgusta o vzpostavitvi sistema pomoči za stroške dela, namenjenega kritju izrednih stroškov, povezanih z načrti za zaprtje proizvodnih enot premogovniških podjetij³²

V času zapiranja premogovnikov, je bilo sprejetih več odlokov. Kraljevi odlok 676/2014 z dne 1. avgusta o vzpostavitvi sistema pomoči za stroške dela, namenjenega kritju izrednih stroškov, povezanih z načrti za zaprtje proizvodnih enot premogovniških podjetij (v nadaljevanju: Kraljevi odlok 676/2014) je v členu 1 določil namen tega kraljevega odloka, in sicer urediti neposredno dodeljevanje pomoči podjetjem, ki so opravljala dejavnost, povezano s proizvodnjo premoga, da so lahko pokrila nekatere stroške, ki so nastali zaradi prenehanja pogodb o zaposlitvi njihovih zaposlenih zaradi zaprtja enot za proizvodnjo premoga, namenjenih proizvodnji električne energije, vključenih v načrt zapiranja Kraljevine Španije za nekonkurenčno rudarjenje premoga. Te pomoči so glede na člen 2 tega odloka veljale za vsa podjetja, katerih proizvodne enote so se zaprle pred 31. decembrom 2018 in so bile vključene v načrt zapiranja Kraljevine Španije za nekonkurenčno rudarjenje premoga. Časovno obdobje uporabe odloka je zajemalo leta od 2013 do 2025.

Člen 4 Kraljevega odloka 676/2014 je določal upravičence za prejetje pomoči za zaprtje enot za proizvodnjo premoga, ki so jo prejeli, če so strogo izpolnjevali zahteve in pogoje. Pomoč se je financirala iz veljavnih proračunskih sredstev Inštituta za prestrukturiranje premogovništva in alternativni razvoj rudarskih regij (v nadaljevanju: Inštitut) v posameznem letu, je določal 5. člen omenjenega odloka.

³² Real Decreto 676/2014, de 1 de agosto, por el que se establece el régimen de ayudas por costes laborales destinadas a cubrir costes excepcionales vinculados a planes de cierre de unidades de producción de las empresas mineras del carbón, [BOE-A-2014-8495](https://www.boe.es/BOE-A-2014-8495), URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-8495> (dostopno dne: 10. 4. 2026).

Poglavje II Kraljevega odloka 676/2014 je določal socialno pomoč za stroške dela starejših delavcev. V členu 8 je Kraljevi odlok 676/2014 določal, da je mogel delavec opravljanje katerega koli dela, ki ni združljivo s takratnim sistemom nadomestila za brezposelnost ali pokojninskega načrta, prijaviti Inštitutu, pravice, povezane s temi nadomestili, pa so bile za čas trajanja te situacije začasno odvzete. Če delavec dolžnosti prijave Inštitutu ni opravil ali pa je posredoval neresnične podatke, je mogel povrniti neupravičeno prejete zneske za obdobje, v katerem je trajala neprijavljena zaposlitev, za obdobje 3 mesecev pa je izgubil vse pravice, povezane s subvencijami, ponovno neizpolnjevanje obveznosti pa je povzročilo njihovo trajno izgubo.

Člen 9 Kraljevega odloka 676/2014 je zamejil višino zneska pomoči, ki je bil odvisen od več meril. Pomoči so krile odškodnino za delavce zaradi prekinitve pogodbe o zaposlitvi zaradi zaprtja enot za proizvodnjo premoga, in ki so izpolnjevali pogoje za vključitev v sistem pomoči, dokler niso dopolnili zakonske meje za upokožitev. Pomoči so zagotavljale priznanje 72 odstotkov povprečne mesečne bruto plače, upoštevaje zadnjih 6 mesecev dejanskega dela pred vključitvijo v sistem pomoči.

Poglavje III Kraljevega odloka 676/2014 je urejal socialno pomoč za stroške dela prek prostovoljnega plačanega dopusta. Glede na člen 15 odloka je bila izključena socialna pomoč za stroške dela preko plačanega dopusta, če je bilo možno dostopati do socialne pomoči za stroške dela starejših delavcev ali pomoči za upokožitev. Inštitut je skladno s členom 16 Kraljevega odloka 676/2014 za namene izplačila socialne pomoči za stroške dela prek plačanega dopusta prevzel obveznosti odškodnin podjetij zaradi prenehanja pogodb o zaposlitvi v okviru te pomoči. Znesek nadomestila je bil seštevček zneska v višini 10.000,00 evrov in drugega individualno določenega zneska, ki je ustrezal 35 dnevom plače na leto dela, sorazmerno z meseci za obdobja, krajša od enega leta, znesek pa ni smel presegati 30 mesečnih izplačil. Znesek nadomestila se je v primeru delavca s silikozo prve stopnje povišal za 24.000,00 evrov, če ji bila okoliščina dokazana s potrdilom pristojnega uradnega organa. Silikoza spada med poklicne bolezni pljuč, ki nastane zaradi dolgotrajnega vdihavanja silicijevega dioksida, ki povzroči brazgotinjenje pljuč in vodi do težav z dihanjem in celo smrti. Bolezni, ki jih povzroča dolgotrajno vdihavanje delcev silicijevega dioksida, pa so neozdravljive.³³

Člen 21 Kraljevega odloka 676/2014 je opredeljeval premestitev presežnih delavcev. Delavci, ki jih je prizadelo zaprtje proizvodnih enot, in ki niso bili upravičeni do socialne pomoči za stroške dela starejših delavcev, so se lahko odločili za premestitev v druga podjetja, ki so upravičena do pomoči, določene v tem kraljevem odloku. Če delavec, ki se je odločil za premestitev, ni bil premeščen v drugo podjetje pred potekom 1 leta od prenehanja pogodbe o zaposlitvi, je lahko matično podjetje ali delavec sam od Inštituta zahteval pomoč. Pogoj je bilo izpolnjevanje zahtevanih pogojev v času prenehanja delovnega razmerja in navedba podjetja, da gre za takšnega delavca, ki ga je mogoče premestiti.

³³ A. Plut, M. Bilban, Silikoza, Delo in varnost, letnik 62, št. 3, 2017, str. 24-26, URL: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-6VV2EZPI> (dostopno dne: 10. 4. 2026).

Poglavje IV Kraljevega odloka 676/2014 je določalo spremljanje in nadzor pomoči. Inšpekcijske preglede, potrebne za preverjanje in potrjevanje izpolnjevanje pogojev za prejem pomoči, je izvajal Inštitut. Vsa rudarska podjetja so ob zaprosilu za pomoč morala letno predložiti popis zaposlenih z njihovo kategorijo in delovno dobo.

2.3.1.2 Kraljevi odlok 675/2014 z dne 1. avgusta, ki določa regulativne podlage za pomoč za spodbujanje gospodarstva premogovniških regij z razvojem infrastrukturnih projektov in projektov obnove območij, ki so bila degradirana zaradi rudarske dejavnosti

Leta 2014 je bil sprejet tudi Kraljevi odlok 675/2014 z dne 1. avgusta, ki določa regulativne podlage za pomoč za spodbujanje gospodarstva premogovniških regij z razvojem infrastrukturnih projektov in projektov obnove območij, ki so bila degradirana zaradi rudarske dejavnosti (v nadaljevanju: Kraljevi odlok 675/2014).³⁴ Njegov namen je bil financiranje ukrepov s pomočjo nepovratnih sredstev. Odstavek 2 člena 3 Kraljevega odloka 675/2014 določa, da se je plačilo obveznosti, pridobljenih v teh obdobjih, podaljšalo do zaključka ukrepov, pri čemer je rok za priznanje pomoči 31. december 2027. Ta datum bo v vsakem primeru najdaljši rok za priznanje pomoči v skladu s tem kraljevim odlokom. Člen 5 je določil ukrepe za spodbujanje gospodarstva rudarskih regij, ki so se oziroma se lahko financirajo, in sicer nekateri infrastrukturni ter obnovitveni ukrepi.

Pomoč, dodeljena za razvoj infrastrukture in obnovo degradiranih območij v regijah premogovništva, skladno s členom 9 Kraljevega odloka 675/2014 ne sme presegati 100 % stroškov subvencionirane dejavnosti, vključno s sofinanciranjem ustrezne avtonomne skupnosti.

Inštitut je oziroma bo skladno s členom 17 Kraljevega odloka 675/2014 analiziral incidente, ki so se ali se bodo pojavili pri izvajanju sporazumov (o sodelovanju med ministrstvom za industrijo, energetiko in turizem ter prizadetimi avtonomnimi skupnostmi glede upravljanja ukrepov) in po potrebi ugotovil morebitne kršitve. V primeru neskladnosti z načelom nepovzročanja znatne škode okolju morajo upravičeni subjekti povrniti prejete zneske.

2.3.1.3 Kraljevi odlok 25/2018 z dne 21. decembra o nujnih ukrepih za pravičen prehod premogovništva in trajnostni razvoj rudarskih regij

Sprejet je bil tudi Kraljevi odlok 25/2018 z dne 21. decembra o nujnih ukrepih za pravičen prehod premogovništva in trajnostni razvoj rudarskih regij (v nadaljevanju: Kraljevi odlok

³⁴ Real Decreto 675/2014, de 1 de agosto, por el que se establecen las bases reguladoras de ayudas para el impulso económico de las comarcas mineras del carbón, mediante el desarrollo de proyectos de infraestructuras y proyectos de restauración de zonas degradadas a causa de la actividad minera, [BOE-A-2014-8494](https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-8494), URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-8494> (dostopno dne: 10. 4. 2026).

25/2018),³⁵ ki je ukrepe razdelil na dva naslova in končni del. Prvi naslov določa posebni režim socialnih pomoči v premogovništvu, pri čemer ločuje med pomočmi za stroške dela za starejše delavce in pomočmi za stroške dela v obliki prostovoljnih odhodov. Drugi naslov uvaja ukrepe za trajnostni razvoj premogovniških regij ter podaljšuje veljavnost obstoječega sistema pomoči po letu 2018, da se zagotovi nadaljnje izvajanje ukrepov.

Člen 1 Kraljevega odloka 25/2018 opredeljuje socialne pomoči za stroške dela za delavce višje starosti, do katerih so lahko dostopala premogovniška podjetja, ki so bila upravičena do ugodnosti v skladu z določbami člena 4 Kraljevega odloka 676/2014, njihovi delavci pa so morali izpolnjevati nekatere zahteve, in sicer:

- a) status delavca s pogodbo za nedoločen čas v podjetju vlagatelju na dan 30. junija 2018,
- b) starost najmanj 48 let ekvivalentne starosti ob uporabi ustreznega znižalnega koeficienta ali 25 let plačevanja prispevkov v posebnem režimu za premogovništvo ali vsaj 20 let dela v navedenih podjetjih,
- c) delovna doba v podjetju, v katerem prenehajo delati, najmanj 3 zaporedna leta,
- d) prispevki v posebni režim socialne varnosti za premogovništvo vsaj 8 let ali najmanj 8 let delovne dobe v podjetju,
- e) delavec mora ob dosegu redne upokojitvene starosti izkazati minimalno obdobje prispevkov, zahtevano za pridobitev pokojnine v kateremkoli sistemu socialne varnosti.

Prenehanje delovnega razmerja, ki je upravičevalo te pomoči, se je lahko zgodilo pred 31. decembrom 2018 ali v obdobju med 1. januarjem 2019 in 31. decembrom 2025 za tiste delavce, ki so opravljali dela zapiranja in sanacije prostora, prizadetega zaradi zaprtja rudnika. Zagotovilo se je lahko priznanje pomoči v višini 72 odstotkov povprečne mesečne bruto redne plače v šestih mesecih pred vključitvijo v režim, določen s temi pomočmi, z upoštevanjem sorazmernega deleža plačil.

Odstavek 4 člena 4 Kraljevega odloka 676/2014 je določal tudi ekvivalente zahtevane starosti, in sicer se je za izkaz starosti vsaj 20 let dela v podjetjih, ki so upravičena do teh pomoči, na zagotovljeni bruto znesek uporabilo odstotek zmanjšanja glede na dokazano delovno dobo, in sicer 10, 8, 6, 4 ali 2 odstotka, če je delovna doba 20, 21, 22, 23 ali 24 let.

Delavci, ki so se odločili za spodbujeni odhod na podlagi nekaterih odredb, glede na odstavek 6 člena 4 Kraljevega odloka 676/2014 niso mogli pridobiti pravice do teh pomoči, razen če so izkazali najmanj 20 let dela v premogovništvu in so bili delavci podjetij, ki so lahko bila upravičena do teh pomoči.

Člen 2 Kraljevega odloka 25/2018 je določal pomoči za stroške dela v obliki prostovoljnih odškodninskih odhodov, do katerih so lahko pod nekaterimi pogoji dostopala premogovniška

³⁵ Real Decreto-ley 25/2018, de 21 de diciembre, de medidas urgentes para una transición justa de la minería del carbón y el desarrollo sostenible de las comarcas mineras, [BOE-A-2018-17599](https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2018-17599), URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2018-17599> (dostopno dne: 10. 4. 2026).

podjetja v zvezi z delavci, ki so bili pri njih zaposleni na dan 30. junija 2018. Izpolnjevati so morali naslednje zahteve:

- a) status delavca pred 31. decembrom 2017 v kateremkoli od zasebnih premogovski podjetij, ki so vključena v navedeni načrt zapiranja, ali več kot 5 let delovne dobe v posebnem režimu socialne varnosti za premogovništvo,
- b) plačani prispevki v posebni režim socialne varnosti za premogovništvo vsaj 3 leta,
- c) delovna doba v podjetju, v katerem prenehajo delati, znaša najmanj 1 leto.

Delavci, ki so lahko pridobili pravico do teh pomoči in prispevali k delom sanacije, varnosti in zaprtja rudarskega obrata, so lahko svoje delovno razmerje zaključili tudi po dejanskem zaprtju proizvodne enote 31. decembra 2018, v obdobju med 1. januarjem 2019 in 31. decembrom 2025. Do teh pomoči pa niso bili upravičeni delavci, ki so izpolnjevali pogoje za redno upokožitev ali predčasno upokožitev ali ki so že bili upravičenci do kakršnih koli pomoči za stroške dela v obliki odškodninskih odhodov ali za delavce višje starosti v obdobju med 1. januarjem 2013 in 31. decembrom 2018.

Člen 3 Kraljevega odloka 25/2018 je noveliral Kraljevi odlok 676/2014, člen 4 pa je noveliral Kraljevi odlok 675/2014.

Eden izmed ciljev Kraljevega odloka 25/2018 je bil zagotoviti izvajanje sporazumov o sodelovanju, sprejetih med letoma 2013 in 2018. Zatorej je člen 4 navedenega odloka spremenil Kraljevi odlok 675/2014 in s tem podaljšalo njegovo veljavnost do konca leta 2023 in določilo, da se bo dodeljevanje pomoči financiralo v okviru alternativne razvojne politiki za območja premogovništva, načrtovane za obdobji 2013–2018 in 2019–2023, v skladu s proračunsko razpoložljivostjo. Vendar pa sta pandemija COVID-19 in izredne ter nepredvidljive geopolitične in gospodarske razmere, ki jih je povzročila vojna v Ukrajini, poudarili neustreznost tega obdobja in potrebo po podaljšanju njegove veljavnosti do 31. decembra 2024.³⁶

2.3.2 Nemčija

2.3.2.1 Zakon o krepitvi strukture premogovnih regij (Strukturstärkungsgesetz Kohleregionen) in Zakon o investicijah v premogovne regije (Investitionsgesetz Kohleregionen)

Nemški Zvezni parlament je s soglasjem Zveznega sveta 8. avgusta 2020 sprejel Zakon o krepitvi strukture premogovnih regij (Strukturstärkungsgesetz Kohleregionen), na podlagi

³⁶ Real Decreto 685/2025, de 29 de julio, por el que se modifica el Real Decreto 675/2014, de 1 de agosto, por el que se establecen las bases reguladoras de ayudas para el impulso económico de las comarcas mineras del carbón, mediante el desarrollo de proyectos de infraestructuras y proyectos de restauración de zonas degradadas a causa de la actividad minera, BOE-A-2025-15748, URL: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2025-15748> (dostopno dne: 11. 4. 2026).

katerega je bil skladno s členom 1 sprejet Zakon o investicijah v premogovne regije (Investitionsgesetz Kohleregionen – v nadaljevanju: InvKG). InvKG obsega 5 poglavij. Poglavje 1 določa finančno pomoč za izravnavo različne gospodarske moči in spodbujanje gospodarske rasti v regijah, kjer se pridobiva lignit, poglavje 2 opredeljuje strukturno pomoč za strukturno šibkeje lokacije termoelektrarn na črni premog in nekdanje rudarsko območje lignita Helmstedt, poglavje 3 zajema ukrepe zvezne vlade, poglavje 4 pa dodatne naložbe.

Poglavje 1: Finančna pomoč za izravnavo različne gospodarske moči in spodbujanje gospodarske rasti v regijah, kjer se pridobiva lignit, v skladu s členom 104b Ustave

Paragraf 1 InvKG določa cilje financiranja, obseg financiranja in vodilna načela. Za izravnavo razlik v gospodarski moči in spodbujanje gospodarske rasti zvezna vlada skladno z odstavkom 1 podpira zvezni deželi Brandenburg in Severno Porenje-Vestfalija, Svobodno državo Saško in deželo Saško-Anhalt na določenih območjih in jim dodeljuje finančno pomoč za posebej pomembne naložbe zveznih dežel in njihovih občin ter občinskih združenj v višini do 14 milijard evrov, najpozneje do leta 2038. Finančna pomoč služi zlasti obvladovanju strukturnih sprememb in ohranjanju delovnih mest med postopnim opuščanjem rudarjenja lignita in proizvodnje električne energije iz lignita. Dežele so skladno z odstavkom 3 tega paragrafa sprejele vsaka svoja vodilna načela za področja financiranja, ki se nanašajo na trajnostni razvoj v celovitem ekonomskem, ekološkem in socialnem smislu.

InvKG v paragrafu 2 natančno določi področja oziroma območja financiranja, kot so lužiška rudarska regija, renajska rudarska regija in osrednjenemška rudarska regija, vsako pa sestavlja več občin in občinskih združenj. V naslednjem paragrafu InvKG razdeli zneske finančne pomoči iz paragrafa 1(1) po odstotkih, ki pripadejo regijam, npr. 43 odstotkov se nameni za lužiško rudarsko regijo, 37 odstotkov za rudarsko regijo Ren in 20 odstotkov za osrednjo nemško rudarsko regijo.

Odstavek 1 paragrafa 4 InvKG določi področja financiranja, kot so področja poslovne infrastrukture, prometa, javne blaginje, urbani in regionalni razvoj, turistična infrastruktura, infrastruktura za izobraževanje, varstvo podnebje, okolja in narave ipd. Naložbam, ki jih podpirajo drugi zakoni in upravni sporazumi kot lastniško financiranje ali prek drugih zveznih programov financiranja, InvKG v paragrafu 5 onemogoča hkratno dodeliti finančne pomoči v skladu s tem poglavjem.

Finančna pomoč se skladno s paragrafom 6 InvKG dodeli za obdobje od leta 2020 do vključno leta 2038, to pa se nadalje razdeli na tri obdobja financiranja:

- obdobje 1 od leta 2020 do vključno leta 2026, v katerem bo dodeljena finančna pomoč v višini do 5,5 milijarde evrov,
- obdobje 2 od leta 2027 do vključno leta 2032, v katerem bo dodeljena finančna pomoč v višini do 4,5 milijarde evrov in
- obdobje 3 od leta 2033 do vključno leta 2038, v katerem bo dodeljena finančna pomoč v višini do 4 milijard evrov.

Leta 2038 se lahko skladno z odstavkom 3 paragrafa 6 InvKG finančna pomoč uporabi le za investicijske projekte ali samostojne dele investicijskih projektov, ki bodo v celoti sprejeti do konca leta 2040 in v celoti poravnani do konca leta 2041.

Stopnjo financiranja in upravljanje opredeljuje paragraf 7 InvKG, ki v odstavku 1 določa, da zvezna vlada prispeva do 90 odstotkov, dežele pa vsaj 10 odstotkov celotnega obsega deleža javnega financiranja upravičenih stroškov posamezne naložbe.

Pristojni vrhovni državni organi so dolžni skladno s paragrafom 8 InvKG Zveznemu ministrstvu za gospodarske zadeve in podnebne ukrepe posredovati informacije, potrebne za izvajanje tega zakona, prav tako pa morajo vsako leto predložiti preglede o namenski porabi zveznih sredstev za izvedene ukrepe. Prav tako mora vsako leto pristojni vrhovni državni organ predložiti koordinacijskemu organu poročilo o izvajanju ukrepov, ki vsebuje zlasti informacije o doseganju ciljev financiranja.

Če posamezni financirani ukrepi ne izpolnjujejo nekaterih zahtev in znesek za vračilo presega 1.000,00 evrov na ukrep, lahko zvezna vlada od dežel skladno s paragrafom 9 InvKG zahteva nazaj dodeljeno finančno pomoč.

Poglavje 2: Strukturna pomoč za strukturno šibke lokacije termoelektrarn na črni premog in nekdanje rudarsko območje lignita Helmstedt

Paragraf 11 InvKG opredeljuje cilje financiranja in njegov obseg. Zvezna vlada za izravnavo razlik v gospodarski moči in spodbujanje gospodarske rasti v okviru svojih pristojnosti podpira zvezne dežele ter njihove občine in občinska združenja (navedena v paragrafu 12) in jim dodeli strukturno pomoč v višini do 1,09 milijarde evrov, najpozneje do leta 2038. Sredstva, dodeljena lokacijam termoelektrarn na premog, se razdelijo na podlagi obsega delovnih mest in dodane vrednosti, ki naj bi bila izgubljena ali je že izgubljena na zadevnih lokacijah.

Poglavje 3: Nadaljnji ukrepi zvezne vlade

Znotraj poglavja 3 InvKG so opredeljeni:

- ukrepi zvezne vlade za spodbujanje znanosti, raziskav, poučevanja in izobraževanja (paragraf 14),
 - o namensko financiranje znanosti, raziskav in izobraževanja s financiranjem projektov,
- zvezni program financiranja (paragraf 15),
 - o program bo podpiral projekte, ki prispevajo k preoblikovanju občin in občinskih združenj v nacionalne modelne regije za nevtralen, z viri učinkovit in trajnostni razvoj, ki je nevtralen glede toplogrednih plinov,
- ukrepi za podporo energetskega prehodu in varstvu podnebja (paragraf 16),

- ustanovitev »Kompetenčnega centra za prehod na toploto«, ki bo kot osrednja kontaktna točka podpiral občine, občinska združenja in podjetja pri pripravi občinskih načrtov za ogrevanje ter pri načrtovanju, gradnji in preoblikovanju toplotnih omrežij,
- širitev in vzpostavitev zveznih programov in pobud (paragraf 17),
 - zvezna vlada bo vzpostavila, razširila ali povečala zlasti 32 programov, kot so na primer ohranjanje in preoblikovanje izjemnih industrijskih stavb in objektov v žive kulturne spomenike, varstvo podnebja, ukrepi strukturnega prilagajanja v regijah, kjer se pridobiva lignit, vzpostavitev znanstvenega centra za spremljanje biotske raznovrstnosti, vzpostavitev centrov za geotermalno energije in digitalno energijo, vzpostavitev razvojnega in testnega centra za podnebju prijazna električna gospodarska vozila in raziskovalni projekt glede trajnostnih obnovljivih vrednostnih verig,
- ustanovitev zveznih institucij v okrožjih (paragraf 18) in
 - ustanovitev najmanj 5000 novih dodatnih delovnih mest v zveznih organih in drugih zveznih institucijah,
- ustanovitev svetovalnega in koordinacijskega urada za decentralizacijo zveznih nalog (paragraf 19),
 - urad bo med drugim opravljal naloge svetovanja in centralnega zbiranja podatkov o vzpostavitvi in krepitvi zveznih organov in drugih zveznih institucij na zveznem ozemlju,

Poglavje 4: dodatne naložbe v avtoceste in železnice

Skladno s poglavjem 4 InvKG se bodo realizirale nekatere dodatne naložbe za promocijo območij, navedenih v členu 2 tega zakona, kot so naložba v zvezne avtoceste, naložba v zvezne železnice in financiranje ukrepov na podlagi potreb.

2.3.2.2 Zakon o prenehanju proizvodnje električne energije iz premoga (Kohleverstromungsbeendigungsgesetz - KVBG)

Zakon o prenehanju proizvodnje električne energije iz premoga (*Kohleverstromungsbeendigungsgesetz* – v nadaljevanju: KVBG)³⁷ se uporablja za naprave za proizvodnjo električne energije iz premoga v Nemčiji. Ureja postopno in, kjer je mogoče, neprekinjeno zmanjševanje ter končno prenehanje proizvodnje električne energije iz premoga v Nemčiji. KVBG obsega 10 delov, med drugim razpise za zmanjšanje proizvodnje električne energije iz črnega premoga, zakonsko zmanjšanje proizvodnje električne energije iz črnega premoga, prepoved kurjenja premoga, prepoved nove gradnje, dodatek za prilagoditev in seznam financiranja za proizvodnjo in uporabo toplote.

³⁷ Kohleverstromungsbeendigungsgesetz vom 8. August 2020 (BGBl. I S. 1818), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 25. November 2025 (BGBl. 2025 I Nr. 283) geändert worden ist, URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/kvbg/BJNR181810020.html> (dostopno dne: 1. 4. 2026).

1. del: Splošne določbe

V paragrafu 2 KVBG je opredeljen njegov namen, in sicer zmanjšati in ukiniti proizvodnjo električne energije iz premoga v Nemčiji na družbeno sprejemljiv, postopen in čim bolj enakomeren način, da se zmanjšajo emisije in zagotovi varna, cenovno dostopna, učinkovita in podnebju prijazna oskrba javnosti z električno energijo.

KVBG si skladno z odstavkom 2 taistega paragrafa prizadeva zlasti za postopno in čim bolj enakomerno zmanjšanje preostale neto nazivne električne moči naprav na trgu električne energije za proizvodnjo električne energije z uporabo premoga v Nemčiji:

- v letu 2022 na 15 gigavatov črnega premoga in 15 gigavatov lignita,
- v letu 2030 na 8 gigavatov črnega premoga in 9 gigavatov lignita in
- najkasneje do konca leta 2038 na 0 gigavatov črnega premoga in 0 gigavatov lignita.

2. del: Ciljna raven, obseg ponudbe in obseg zakonskega znižanja

Skladno s paragrafom 9 KVBG lahko upravljalec termoelektrarne na črni premog z nazivno močjo 10 megavatov ali več ob obveščanju upravljavca o dokončani razgradnji izjavi, da se zavezuje, da bo trajno razgradil termoelektrarno na črni premog, prav tako pa da ne bo več kuril premoga. Navedeni izjavi sta nepreklicni.

3. del: Razpisi za zmanjšanje proizvodnje električne energije iz črnega premoga

Zvezna agencija za omrežja skladno s paragrafom 10 KVBG določi ponudbe,³⁸ ki jih je treba dodeliti, in doplačilo za črni premog z razpisi, ki jih glede na paragraf 11 KVBG objavi na svoji spletni strani. Ob izpolnjevanju nekaterih, v paragrafu 12 KVBG zapisanih zahtev, lahko upravljalec termoelektrarne na črni premog sodeluje v postopku oddaje ponudb. Zvezna agencija za omrežja lahko iz postopka izključi ponudnika in ponudbe, če je v tem ali prejšnjem razpisu namerno ali iz hude malomarnosti oddal eno ali več ponudb z lažnimi podatki ali lažno dokumentacijo.

4. del: Pravno zmanjšanje proizvodnje električne energije iz črnega premoga

Zvezna agencija za omrežja skladno s paragrafom 27 KVBG določi, za katere termoelektrarne na črni premog začne veljati zakonsko določeno zmanjšanje proizvodnje električne energije iz premoga.

³⁸ 4. točka paragrafa 3 KVBG se glasi: »Ponudba pomeni pregleden, nediskriminatoren in konkurenčen postopek za določitev opravičenih strank in višine doplačila za črni premog«.

Zvezna agencija za omrežja skladno s paragrafom 35 KV BG upravljalcem termoelektrarn na črni premog naloži, da za njihove termoelektrarne na črni premog velja zakonsko določeno znižanje in da za te termoelektrarne na črni premog velja prepoved kurjenja premoga.

Termoelektrarne na premog, za katere je bilo odrejeno zakonsko znižanje, lahko skladno s paragrafom 36 KV BG sodelujejo v postopku javnega naročanja.

Če Zvezna agencija za omrežja upravljalcu elektrarne naloži izvedbo zakonsko določenega znižanja in še izvedbo prepovedi kurjenja premoga zaradi odredbe v zakonsko določenem znižanju predstavlja nerazumno obremenitev za upravljalca, lahko Zvezna agencija za omrežja skladno s paragrafom 39 KV BG na zahtevo upravljalca elektrarne podaljša rok.

6. del: Prepoved kurjenja premoga, prepoved nove gradnje

Če upravljavec termoelektrarne na črni premog prejme doplačilo, če je za termoelektrarno na črni premog odrejeno zakonsko znižanje ali če je upravljavec predložil zavezujoče obvestilo o razgradnji ali zavezujoče obvestilo o prepovedi kurjenja premoga, potem ob upoštevanju morebitnih drugačnih določb KV BG v termoelektrarni na črni premog od koledarskega datuma ne sme kuriti premoga, skladno z odstavkom 1 paragrafa 51 KV BG.

Odstavek 5 paragrafa 51 KV BG določa, do kdaj lahko elektrarna, katere glavni vir energije ni lignit ali črni premog, kuri premog. Elektrarne z neto nazivno močjo nad 150 megavatov do leta 2027, elektrarne z neto nazivno močjo do vključno 150 megavatov pa do aprila 2030. Elektrarne na lignit in črni premog pa se absolutno ne smejo več uporabljati za proizvodnjo električne energije od 1. januarja 2039.

Zagon novih elektrarn na črni premog in lignit je po 14. avgustu 2020 skladno z odstavkom 1 paragrafa KV BG prepovedan, razen če je bilo do 29. januarja 2020 že izdano dovoljenje za gradnjo in delovanje elektrarne. Za termoelektrarne, za katere do navedenega datumi ni bilo izdano nobeno dovoljenje, se ne bodo izdala nobena nadaljnja dovoljenja, določa odstavek 2 istega paragrafa.

7. del: Preverjanja

Zvezna vlada bo sredi avgusta v letih 2022, 2026, 2029 in 2032 pregledala učinke zmanjšanja in postopnega opuščanja proizvodnje električne energije iz premoga na zanesljivost oskrbe, število in nameščeno zmogljivost elektrarn, ki so prešle s premoga na plin, vzdrževanje oskrbe s toploto in cene električne energije na podlagi znanstvenih načel, vključno z določenimi merili in povezanimi kazalniki.

Od 1. januarja 2021 naprej Zvezna agencija za omrežje skladno s paragrafom 55 KV BG preverja, ali je verjetno, da bosta varnost in zanesljivost sistema oskrbe z električno energijo zaradi ukrepov tega zakona znatno ogrožena ali motena, pri čemer upošteva zlasti, v kolikšni

meri so lahko elektrarne na črni premog še naprej na voljo operaterjem prenosnih sistemov zunaj trga v okviru omrežne rezerve za varno in zanesljivo delovanje omrežja.

Zvezna vlada bo skladno s paragrafom 56 KVBG sredi avgusta v letih 2026, 2029 in 2032 preučila, ali je mogoče zmanjšanje in prenehanje proizvodnje električne energije po letu 2030 prestaviti za 3 leta prej, pri čemer bi omogočili dosego datuma zaključka konec leta 2035.

8. del: Prilagoditev za zaposlene

Zaposleni v termoelektrarnah na lignit in površinskih kopih ter termoelektrarnah na črni premog, ki so stari najmanj 58 let in izgubijo zaposlitev do konca leta 2043, lahko prejemajo uskladivena nadomestila največ 5 let od dneva po prenehanju zaposlitve do izpolnitve pogojev za starostno pokojnino, določa paragraf 57 KVBG.

9. del: Program financiranja za proizvodnjo in uporabo toplote, nevtralnno glede toplogrednih plinov

Zvezno ministrstvo za gospodarstvo in energijo glede na paragraf 58 KVBG spodbuja proizvodnjo in uporabo toplote, ki ni povezana s toplogrednimi plini.

2.3.3 Češka

Februarja 2026 se je zaprl zadnji jašek češkega rudnika črnega premoga, s tem pa se je končalo tudi 250 let rudarjenja premoga v regiji. Državno podjetje OKD je nekoč proizvedlo do 25 milijonov ton premoga na leto, do oktobra 2025 pa le 1,1 milijona ton v enem letu. Rudarstvo za seboj pušča tudi vpliv na okolje, vključno z onesnaženimi lagunami ali udori tal ter površinskimi objekti nekdanjih rudnikov, regija pa bo iz sklada EU za pravičen prehod prejela dobrih 900 milijonov dolarjev.³⁹

Od leta 1988 veljata Zakon o varstvu in izkoriščanju mineralnih surovin (Zakon o rudarstvu) (*Zákon o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)*)⁴⁰ in Zakon Češkega nacionalnega sveta o rudarskih dejavnostih, eksplozivih in državni rudarski upravi (*Zákon České národní rady o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě*).⁴¹

2.3.3.1 Zakon o varstvu in izkoriščanju mineralnih surovin (Zakon o rudarstvu) (Zákon o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon))

³⁹ R. Stoklasa, J. Lopatka, Last Czech deep coal mine closes as centuries-old industry reaches final day, 16. 1. 2026, URL: <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/last-czech-deep-coal-mine-closes-centuries-old-industry-reaches-final-day-2026-01-16/> (dostopno dne: 14. 4. 2026).

⁴⁰ Zákon o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) - Zákon č. 44/1988 Sb., URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-44> (dostopno dne: 14. 4. 2026).

⁴¹ Zákon České národní rady o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě - Zákon č. 61/1988 Sb., URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-61> (dostopno dne: 14. 4. 2026).

Zakon o varstvu in izkoriščanju mineralnih surovin (Zakon o rudarstvu) - Zakon št. 44/1988 Zb. (v nadaljevanju: Zakon št. 44/1988) je Zvezna skupščina Českoslovaške socialistične republike sprejela z namenom, zapisanim v paragrafu 1 Zakona št. 44/1988, in sicer določiti načela varstva in gospodarskega izkoriščanja mineralnih virov, zlasti pri iskanju in raziskovanju, odpiranju, pripravi in pridobivanju nahajališč mineralnih surovin, obdelavi in rafiniranju mineralov, ki se izvajajo v povezavi z njihovim pridobivanjem, ter varnosti delovanja in varstva okolja pri teh dejavnostih.

Skladno s paragrafom 31 Zakona št. 44/1988 je organizacija dolžna zagotoviti sanacijo vseh zemljišč, ki jih je prizadela rudarska dejavnost, v stabilno in varno stanje. Sanacija vključuje tehnično likvidacijo rudnika ali kamnoloma, sanacija zemljišč, sproščenih med rudarjenjem, pa se izvaja v skladu z načrtom odpiranja, priprave in rudarjenja. Tehnična sanacija rudnika ali kamnoloma pomeni ureditev rudniških del, nastalih med rudarskimi dejavnostmi, v stanje, ki ne bo povzročalo varnostnega tveganja ali tveganja za ekološko škodo ali nesrečo.

Pred prenehanjem delovanja v glavnih rudarskih obratih ali kamnolomih je organizacija skladno z odstavkom 4 paragrafa 32 Zakona št. 44/1988 dolžna izdelati načrte za njihovo zavarovanje ali likvidacijo.

Zakon št. 44/1988 v paragrafu 35 opredeljuje tudi likvidacijo starih rudnikom, ki so opuščeni in katerega prvotni upravljalec ali pravni naslednik ne obstaja ali je neznan. Skladno z odstavkom 6 tega paragrafa zagotovi zavarovanje ali likvidacijo starih rudniških del in njihovih posledic, ki ogrožajo splošni interes, ministrstvo za okolje Češke republike.

Rudarsko škodo, ki med drugim nastane z likvidacijo rudarskih del in kamnolomov, poravna organizacija, ki je povzročila škodo, določa paragraf 36 Zakona št. 44/1988 prav tako je odgovorna za škodo v rudarstvu. Za sanacijo zemljišč, ki jih je prizadelo rudarjenje, in za poravnavo rudarske škode je organizacija dolžna skladno s 36a paragrafom zakona oblikovati denarne rezerve.

2.3.3.2 Zakon Češkega nacionalnega sveta o rudarskih dejavnostih, eksplozivih in državni rudarski upravi (Zákon České národní rady o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě)

Zakon Češkega nacionalnega sveta o rudarskih dejavnostih, eksplozivih in državni rudarski upravi – Zakon št. 61/1988 Zb. (v nadaljevanju: Zakon št. 61/1988) med drugim ureja pogoje za izvajanje rudarskih dejavnosti in dejavnosti, ki se izvajajo z rudarskimi metodami ter organizacijo in pristojnosti organov državne rudarske uprave.

Zakon št. 61/1988 v paragrafu 2 definira rudarsko dejavnost, ki med drugim pomeni ustanovitev, zavarovanje in likvidacijo rudnikov in kamnolomov.

V paragrafu 5 zakon določa, da je organizacija⁴² dolžna obvestiti okrožni rudarski organ o začetku, prekinitvi in prenehanju rudarskih dejavnosti ali drugih dejavnosti v paragrafu 10 pa opredeli naloge, ki jih je organizacija skladno z odstavkom 5 dolžna izvesti v primeru trajne prekinitve delovanja rudnika ali kamnoloma. Dolžna je izvesti njihovo likvidacijo ali okrožnemu rudarskemu organu predložiti projekt za njihovo drugo uporabo. Če organizacija tega ne izvede in če je ogrožena varnost ali zdravje ljudi, okrožni rudarski organ odredi, da se likvidacija izvede na stroške organizacije. Organizacija mora k vlogi za dovoljenje predložiti načrt za zavarovanje ali likvidacijo, določa odstavek 6 istega paragrafa.

Po prenehanju dejavnosti v skladu s paragrafom 2 Zakona št. 61/1988 mora organizacija v 12 mesecih okrožnemu rudarskemu urada predložiti 2 izvoda končnega poročila in zapisnike glavnih rudarskih del ter rudarsko-geološko dokumentacijo.

Likvidacijo glavnih rudniških del in kamnolomov skladno s paragrafom 19 Zakona št. 61/1988 dovoli okrožni rudarski organ, dela pa se brez dovoljenja ne smejo pričeti.

2.4 Primerjava

Zapiranje premogovnikov v Evropi predstavlja enega izmed ključnih elementov prehoda v nizkoogljično družbo, ki ga spremljajo obsežne pravne, socialne in gospodarske spremembe. Čeprav je cilj vseh držav v osnovi enak, tj. postopno opuščanje rabe premoga, se pristopi k njegovi uresničitvi med državami razlikujejo. Razlike se kažejo predvsem v stopnji normativne urejenosti, obsegu socialnih ukrepov, načinu financiranja regionalnega prestrukturiranja ter v vlogi države pri upravljanju celotnega procesa.

Španija in Nemčija predstavljata dva izrazito sistematična modela urejanja zapiranja premogovnikov, medtem ko Češka temelji na tradicionalni rudarski zakonodaji, ki ni bila zasnovana posebej za energetske prehode. Češka je tako že primarno uredila odpiranje in zapiranje oziroma likvidacijo premogovnikov. Slovenija se umešča nekje vmes, saj uporablja kombinacijo nacionalne energetske politike in evropskih mehanizmov pravičnega prehoda, brez enotnega specialnega zakona, ki bi celovito urejal zapiranje premogovnikov.

V Španiji je pravna ureditev zapiranja premogovnikov nastala predvsem skozi več kraljevih uredb, ki so bile sprejete z namenom socialno odgovornega zapiranja nekonkurenčnih rudarskih enot. Ključna značilnost španskega modela je poudarek na socialni zaščiti delavcev, ki so zaradi zapiranja rudnikov izgubili zaposlitev. Država je vzpostavila sistem nadomestil, ki delavcem zagotavlja visok delež njihove prejšnje plače, hkrati pa je razvila posebne sheme za starejše delavce, ki se približujejo starostni meji za starostno upokožitev. Pomembno je tudi, da je sistem zajel dodatne ukrepe za delavce s poklicnimi boleznimi, kar kaže na razširjen socialni pristop, ki presega zgolj osnovno nadomestilo za brezposelnost.

⁴² 3a. paragraf Zakona št. 61/1988 se glasi: »Organizacije po tem zakonu se štejejo za pravne osebe ali fizične osebe, pooblaščen za opravljanje dejavnosti, če opravljajo katero koli od dejavnosti, naštetih v drugem ali tretjem delu tega zakona«.

Poleg socialne komponente je Španija vzpostavila tudi programe za gospodarsko in prostorsko preobrazbo nekdanjih rudarskih regij. Ti programi vključujejo obnovo degradiranih območij, razvoj infrastrukture ter spodbujanje novih gospodarskih dejavnosti, s katerimi naj bi se regije preusmerile iz odvisnosti od premoga v bolj raznoliko gospodarsko strukturo. Španski model je zato mogoče označiti kot socialno usmerjen prehod, kjer je cilj predvsem ublažitev socialnih posledic zapiranja in postopna sprememba namembnosti prizadetih območij.

Nemčija je po drugi strani razvila enega najbolj celovitih in finančno obsežnih sistemov za opuščanje premoga v Evropi. Njena ureditev temelji na več zakonih, med katerimi sta najpomembnejša Zakon o krepitvi strukture premogovnih regij ter Zakon o prenehanju proizvodnje električne energije iz premoga, ki določa jasne časovne in tehnične cilje postopnega zmanjševanja in dokončne ukinitve proizvodnje elektrike iz premoga. Oba zakona skupaj tvorita dolgoročni okvir prestrukturiranja rudarskih regij.

Nemški pristop je izrazito strateški in dolgoročen, saj vključuje natančno določene časovne okvirje, skupaj z možnostjo prilagoditev le-teh glede na energetske varnost. Ključna značilnost nemškega modela je obsežno financiranje, ki je namenjeno preobrazbi celotnih regij, ki so bile zgodovinsko odvisne od premogovništva. Ta sredstva niso usmerjena zgolj v nadomestilo izgubljenih delovnih mest, temveč v celovito gospodarsko prestrukturiranje, ki vključuje razvoj infrastrukture, znanosti, raziskav, digitalizacije in podnebnih projektov.

Socialni vidik v Nemčiji je sicer pomemben, vendar ni v ospredju v enaki meri kot v Španiji. Namesto klasičnih kompenzacij je poudarek na prehodu delavcev v nove gospodarske dejavnosti, pri čemer so starejši delavci deležni premostitvenih nadomestil do upokojitve. Nemški model tako temelji na ideji strukturne transformacije regij, kjer se poudarek premika od socialne kompenzacije k dolgoročni gospodarski preobrazbi.

Češka ureditev se od španskega in nemškega modela razlikuje po tem, da ne vsebuje posebnega zakona, ki bi sistematično urejal zapiranje premogovnikov ali prehod iz premoga. Namesto tega temelji na splošni rudarski zakonodaji iz leta 1988, ki je bila prvotno namenjena urejanju rudarstva kot gospodarske dejavnosti, ne pa njegovemu postopnemu opuščanju. Ta zakonodaja se osredotoča predvsem na tehnične in varnostne vidike rudarjenja ter na obveznosti podjetij glede sanacije rudniških območij.

Osrednja češka obveznost rudarskih organizacij je zagotavljanje sanacije zemljišč, ki so bila prizadeta zaradi rudarske dejavnosti, ter vzpostavitev varnega stanja po prenehanju izkoriščanja. Podjetja morajo pripraviti načrte zapiranja rudnikov, oblikovati finančne rezerve in prevzeti odgovornost za morebitno rudarsko škodo. Če odgovorni subjekt ne obstaja več, sanacijo prevzame država. V nasprotju s Španijo in Nemčijo pa češka ureditev ne vsebuje posebnih socialnih ali razvojnih programov, povezanih z energetske prehodom, kar pomeni, da je ta proces v veliki meri prepuščen splošnim gospodarskim in evropskim mehanizmom financiranja.

Slovenija se v primerjalnem vidiku umešča kot hibridni model, ki združuje elemente nacionalne energetske politike in evropskega pristopa pravičnega prehoda. Zapiranje premogovnikov ni urejeno z enim celovitim zakonom, temveč skozi kombinacijo strateških dokumentov, energetskih usmeritev in ukrepov, ki se financirajo tudi iz evropskega Sklada za pravični prehod.

Socialni vidik v Sloveniji temelji predvsem na obstoječem sistemu delovnega in socialnega prava, ki vključuje odpravnine, nadomestila za brezposelnost in programe aktivne politike zaposlovanja. Pomemben del prehoda predstavljajo tudi ukrepi za (pre)usposabljanje delavcev, ki naj bi jim omogočili vključitev v nove gospodarske dejavnosti. V primerjavi s Španijo ali Nemčijo so ti ukrepi manj centralizirani in manj normativno določeni, saj so pogosto vezani na konkretne projekte in razpoložljiva evropska sredstva.

Tudi pri regionalnem razvoju Slovenija uporablja projektni pristop, ki temelji na povečevanju raznolikosti gospodarstva v nekdanjih rudarskih regijah, razvoju zelenih tehnologij in spodbujanju podjetništva. Ključna razlika glede na Nemčijo je v obsegu sredstev in stopnji centralnega načrtovanja, saj slovenski model temelji predvsem na sofinanciranju EU, medtem ko Nemčija vodi obsežen nacionalni investicijski program.

Okoljski vidik zapiranja premogovnikov je v vseh državah prisoten, vendar z različno intenzivnostjo. Češka ima v tem pogledu najbolj natančno pravno ureditev, saj zakonodaja jasno določa obveznosti sanacije in odgovornost podjetij. Nemčija okoljske cilje vključuje v širši okvir podnebne politike, Španija pa jih povezuje predvsem z regionalnim razvojem. Slovenija uporablja kombiniran pristop, kjer so sanacijske obveznosti razdeljene med podjetja in javne vire.

Če primerjamo vse štiri države, ugotovimo, da Nemčija predstavlja najbolj sistematičen in finančno najmočnejši model prehoda, Španija najbolj socialno zaščitnega, Češka tehnično najbolj tradicionalnega, Slovenija pa najbolj prilagodljivega, a hkrati institucionalno manj centraliziranega. Slovenija tako združuje elemente različnih pristopov, vendar v manjšem obsegu in z večjo odvisnostjo od evropskih mehanizmov.

3. Strateške nepremičnine in pravice ter obveznosti občin

3.1. Uvod

Zapiranje premogovnih regij ni zgolj tehnični ali energetski izziv, temveč kompleksen razvojni proces, ki zahteva tudi preoblikovanje prostora ter aktivno vlogo države in lokalnih skupnosti. Pri tem imajo pomembno vlogo nepremičnine, ki so bile v preteklosti namenjene rudarski dejavnosti, danes pa predstavljajo razvojni potencial, pa tudi nepremičnine v lasti Premogovnika Velenje, ki niso bile neposredno povezane z njegovo osnovno dejavnostjo (tj. pridobivanjem rjavega premoga in lignita).

V tem kontekstu bodo analizirane strateške nepremičnine, predkupna pravica občin in vprašanje finančnega bremena za občinske proračune pri njihovem odkupu. Namen naloge je preučiti te institute in njihovo uporabo v okviru postopnega zapiranja premogovnih regij v Sloveniji.

2.2. Opredelitev strateških nepremičnin

Pojem strateške nepremičnine v slovenskem pravnem redu ni formalno opredeljen kot samostojna pravna kategorija. Uporablja se predvsem kot funkcionalen oziroma razvojni izraz, s katerim označujemo nepremičnine, ki imajo ključno vlogo pri uresničevanju dolgoročnih razvojnih ciljev občine, regije ali države. Kot strateške se tako štejejo tiste nepremičnine, ki so v veljavnih strateških in prostorskih dokumentih prepoznane kot bistvene za doseganje razvojnih usmeritev ter za uresničevanje javnega interesa. Gre za nepremičnine s posebnim pomenom za gospodarski razvoj, prostorsko načrtovanje ali delovanje države oziroma posameznih organizacij.

Ministrstvo za javno upravo je v aktu z naslovom Strategija ravnanja z nepremičnim premoženjem zapisalo, da so strateške nepremičnine po delovni definiciji tiste, ki so glede na svojo lego, gospodarski pomen ali kako drugače izjemnega pomena za Republiko Slovenijo, čeprav nimajo statusa javnega dobra. Njihovemu upravljanju, obremenjevanju in razpolaganju je potrebno nameniti še posebno pozornost zaradi zaščite interesov države.⁴³ Iz navedene opredelitve lahko smiselno izpeljemo, da so na ravni občin strateške nepremičnine tiste, ki so zaradi svoje lege, razvojnega potenciala ali drugega posebnega pomena ključne za uresničevanje razvojnih ciljev občine ter varovanje lokalnega javnega interesa.

V tem kontekstu je treba obravnavati nepremičnine, ki so v lasti družbe Premogovnik Velenje in odvisnih družb. Del teh nepremičnin predstavljajo stanovanja, ki se bodo odplačno prenesla na republiški stanovanjski sklad, medtem ko se bodo preostale nepremičnine prodajale na transparenten način, ob upoštevanju možnosti uveljavljanja predkupne pravice občin.⁴⁴ Poleg stanovanj družba razpolaga tudi z drugimi vrstami nepremičnin, kot so garaže,⁴⁵ iz zgodovinskih podatkov pa je razvidno, da so v preteklosti obsegale tudi hotele in vilo⁴⁶ ter gostinske lokale in zemljišča.⁴⁷ Ker je celovit seznam nepremičnin še v pripravi, bo njihova

⁴³ Ministrstvo za javno upravo, Strategija ravnanja z nepremičnim premoženjem, Ljubljana, 3. 6. 2009, št. 478-19/2009/42.

⁴⁴ MMC RTV SLO, Sprejet zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, 3. 2. 2026, URL: <https://www.rtv.slo.si/slovenija/sprejet-zakon-o-postopnem-zapiranju-premogovnika-velenje/772248> (dostopno dne: 15. 3. 2026).

⁴⁵ Premogovnik Velenje, Nepremičnine, n.d., URL: <https://www.rlv.si/o-nas/nepremicnine/> (dostopno dn: 15. 3. 2026).

⁴⁶ B. Janjič, Premogovnik Velenje nadaljuje s prodajo poslovno nepotrebne premoženja, 1. 6. 2015, URL: <https://www.nas-stik.si/novice/podrobnosti-novice/premogovnik-velenje-nadaljuje-s-prodajo-poslovno-nepotrebne-premozenja> (dostopno dne: 18. 4. 2026).

⁴⁷ Savinjske novice, Premogovnik Velenje prodaja nepremičnine in zemljišča, 4. 12. 2020, URL: <https://savinjske.com/novica/881/> (dostopno dne: 18. 4. 2026).

natančna opredelitev in morebitna presoja strateškega pomena mogoča šele po njegovi dokončni vzpostavitvi.⁴⁸

3.3. Predkupna pravica občine

3.3.1. Splošno o predkupni pravici

Predkupna pravica je obligacijska pravica, ki daje upravičencu pravico do prednostnega nakupa stvari, v kolikor se lastnik odloči, da bo stvar prodal. Pravna temelja za nastanek predkupne pravice sta pravni posel (tj. pogodbeni predkupna pravica) in zakon (tj. zakonita predkupna pravica). V okviru zakonitih predkupnih pravic ločimo dve podskupini predkupnih pravic, to sta zasebna zakonita predkupna pravica in javna zakonita predkupna pravica. Na splošno je urejena v 507. členu Obligacijskega zakonika (OZ),⁴⁹ posebni predpisi pa urejajo zakonito predkupno pravico.⁵⁰

Predkupna pravica občine je po Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-3)⁵¹ določena v javnem interesu, kar pomeni, da ne varuje pravic posameznih subjektov, temveč predvsem predmet zavarovanja in interes občine, da pod enakimi pogoji kupi nepremičnine na svojem območju. Iz tega izhaja, da sta pravni interes in aktivna legitimacija za uveljavljanje te pravice izključena za vse druge osebe, razen tistih, v korist katerih je predkupna pravica določena.⁵²

V 199. členu ZUreP-3 določa pogoje in način uveljavljanja predkupne pravice občine. Občina lahko določi območje predkupne pravice na različnih vrstah zemljišč, in sicer na stavbnih zemljiščih, v ureditvenem območju naselja ter v drugih ureditvenih območjih. Prav tako se lahko predkupna pravica vzpostavi na kmetijskih, gozdnih, vodnih in drugih zemljiščih, kadar so ta namenjena gradnji objektov gospodarske javne infrastrukture ali objektov za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Poleg tega jo je mogoče določiti tudi na območjih, predvidenih za dolgoročni razvoj naselja, kot so opredeljena v občinskem prostorskem načrtu (OPN). Območje predkupne pravice mora biti določeno na način, ki omogoča njegov jasen grafični prikaz v katastru nepremičnin. O določitvi teh območij odloča občinski svet, in sicer z odlokom.

Občina ne more uveljavljati predkupne pravice, če lastnik proda ali podari nepremičnino solastniku, svojemu zakoncu ali zunajzakonskemu partnerju oziroma svojemu sorodniku v ravni vrsti, če je kupec država, oseba javnega prava, ki jo je ustanovila država, ali izvajalec

⁴⁸ Premogovnik Velenje, Ponudba nepremičnin, n.d., URL: <https://www.rlv.si/o-nas/nepremicnine/ponudba-nepremicnin/> (dostopno dne: 18. 4. 2026).

⁴⁹ Obligacijski zakonik (OZ) - Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.

⁵⁰ R. Vrenčur, Nepremičninsko pravo – Zemljiška knjiga in javnopravni režim glede nepremičnin, Inštitut za nepremičninsko pravo, Maribor, 2022, str. 115.

⁵¹ Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) - Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-IO, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24, 109/24, 25/25 – odl. US, 75/25 in 14/26.

⁵² Višje sodišče v Ljubljani, sodba I Cpg 646/2016 z dne 3. 10. 2018.

državne javne službe ali investitor gospodarske javne infrastrukture ali pri prodaji etažne lastnine.⁵³

3.3.2. Postopek uveljavljanja predkupne pravice

Lastnik nepremičnine, ki je v območju predkupne pravice, mora nepremičnino pred prodajo najprej ponuditi v odkup občini kot nosilcu predkupne pravice. Ponudba občini mora vsebovati obvestilo prodajalca o nameravani prodaji nepremičnine določeni osebi, obvestilo o vseh pogojih te prodaje ter njegovo ponudbo občini za nakup nepremičnine pod enakimi pogoji. O ponudbi in pogojih prodaje, vsebovanih v ponudbi, se lastnik nepremičnine z občino ni dolžen pogajati. Občina se o sprejetju ali zavrnitvi ponudbe pisno izjavi v 30 dneh od njenega prejema. V izjavi o zavrnitvi ponudbe se navedeta datum prejema ponudbe in ponujena cena. Če občina v 30 dneh od prejema ponudbe ne predloži izjave o njenem sprejetju, se šteje, da občina ni sprejela ponudbe. V tem primeru lahko lastnik nepremičnino proda drugi osebi, pri čemer cena ne sme biti nižja od tiste, ki je bila ponujena občini. Določba o višini cene za prodajo nepremičnine drugi osebi veže prodajalca še tri mesece po tem, ko je nepremičnino ponudil v odkup, vendar pa mora po preteku tega roka nepremičnino z enako ali drugačno ceno ponovno najprej ponuditi v odkup občini.

Če občina ne namerava uveljaviti predkupne pravice, se o tem lahko izjavi že v lokacijski informaciji v skladu z 279. členom ZUreP-3, prodajalec pa v treh mesecih od njene izdaje občini ni dolžen dati ponudbe za odkup niti ga v tem roku ne zavezujejo določbe o višini cene pri prodaji drugi osebi. Če gre za prodajo kmetijskega zemljišča, gozda ali kmetije in občina ne uveljavlja predkupne pravice, poteka prodaja kmetijskega zemljišča, kmetije ali gozda v skladu s predpisi, ki urejajo kmetijska zemljišča in gozdove. Prodajalec mora v primeru prodaje nepremičnine drugi osebi notarju predložiti pisno ponudbo, ki jo je dal občini, in izjavo občine, da ponudbe ni sprejela ali da ne uveljavlja predkupne pravice, ali dokazilo o tem, da je že preteklo 30 dni od njegove ponudbe. Notar mora pred overitvijo podpisa preveriti, ali je bila ponudba vložena in ali občina dejansko ni izdala izjave v predpisanem roku. Pogodba, sklenjena v nasprotju z 201. členom, je nična.⁵⁴

3.3.3. Upravljanje nepremičnin v okviru prestrukturiranja SAŠA premogovne regije

ZRPSŠPR v okviru podpore za strateško-razvojne nepremičnine določa, da lahko država iz sredstev proračuna Republike Slovenije odkupi nestanovanjske nepremičnine v lasti družbe Premogovnik Velenje, d. o. o., ali njenih odvisnih družb, kadar je prepoznan javni interes. Ta je podan zlasti v primerih, ko se nepremičnina uporablja za strateško-razvojne namene skladno z občinskim podrobnim prostorskim načrtom, kadar njen prenos prispeva k ohranjanju ali ustvarjanju delovnih mest ter kadar podpira razvoj na področjih gospodarstva, turizma, kulture, športa, izobraževanja ali prometa. Tako pridobljene nepremičnine lahko država prenese na občino, na območju katere se nahajajo, s čimer se krepi vloga lokalne skupnosti pri nadaljnjem razvoju prostora. Ob tem zakon določa tudi pomembne omejitve razpolaganja, saj občina v

⁵³ 200. člen ZUreP-3.

⁵⁴ 201. člen ZUreP-3.

obdobju desetih let nepremičnin ne sme odtujiti, obremeniti ali spremeniti njihove namembnosti, razen v primerih določenih izjem, kot je ustanovitev stvarnih in nepristnih stvarnih služnosti. V primeru kršitve teh omejitev mora občina vrniti sredstva v vrednosti nepremičnine, prepoved odtujitve in obremenitve pa se vpiše v zemljiško knjigo, kar zagotavlja njeno učinkovanje tudi nasproti tretjim osebam.⁵⁵

Poleg tega je predvideno, da se stanovanja Premogovnika Velenje in njegovih odvisnih družb odplačno prenesejo na republiški stanovanjski sklad, medtem ko se preostale nepremičnine prodajajo na transparenten način, pri čemer imajo občine možnost uveljavljanja predkupne pravice.⁵⁶

3.4 Odkup strateških nepremičnin in breme za občinski proračun

3.4.1 Viri financiranja

3.4.1.1 Lastni viri

Občine se po ustavnih in zakonskih določbah financirajo iz lastnih virov. V kolikor se občine zaradi slabše gospodarske razvitosti ne morejo v celoti zagotoviti izvajanja z zakonom določenih nalog, dodatna sredstva zagotovi država. Lastni viri občine so davki in druge dajatve ter dohodki od njenega premoženja.⁵⁷ Vire financiranja ureja Zakon o financiranju občin (ZFO-1).⁵⁸

Viri financiranja občine izvirajo predvsem iz prihodkov občinskega proračuna, med katere sodijo davčni prihodki, kot so davek na nepremičnine, davek na vodna plovila, davek na promet nepremičnin, davek na dediščine in darila ter davek na dobitke od klasičnih iger na srečo, pa tudi drugi davki, kadar je tako določeno z zakonom, ki posamezni davek ureja. Občini ti prihodki pripadajo v skladu s predpisi, ki urejajo posamezne vrste davkov. Pomemben vir financiranja občin predstavljajo tudi prihodki od dohodnine, pri čemer občinam pripada 54 % dohodnine, vplačane v predpreteklem letu glede na leto, za katero se izračunava skupna primerna poraba občin. Razdelitev teh sredstev temelji na merilih, določenih za financiranje primerne porabe občin ter za zmanjševanje objektivnih razlik, ki vplivajo na njihove prihodke. Način nakazovanja prihodkov od dohodnine občinam podrobneje določi vlada z uredbo.⁵⁹

Občine se financirajo tudi s prihodki od samoprispevka, taks, glob, koncesijskih dajatev ter plačil za storitve lokalnih javnih služb, pa tudi drugi prihodki, kadar je tako določeno z

⁵⁵ 16. člen ZUreP-3.

⁵⁶ MMC RTV SLO, Sprejet zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, 3. 2. 2026, URL: <https://www.rtv.slo.si/slovenija/sprejet-zakon-o-postopnem-zapiranju-premogovnika-velenje/772248> (dostopno dne: 15. 3. 2026).

⁵⁷ B. Grafenauer in B. Brezovnik, Javna uprava, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, Maribor, 2006, str. 201–202.

⁵⁸ Zakon o financiranju občin (ZFO-1) - Uradni list RS, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUJFO, 71/17, 21/18 – popr., 80/20 – ZIUOOPE, 189/20 – ZFRO, 207/21, 44/22 – ZVO-2, 17/25, 93/25 – ZNUZJV in 14/26.

⁵⁹ 6. člen ZFO-1.

zakonom, ki ureja posamezno dajatev, ali s predpisom, izdanim na njegovi podlagi. Ti prihodki pripadajo občini v višini, kot je določena v aktu o njihovi uvedbi. Poseben vir predstavljajo okoljske dajatve, ki so na podlagi predpisov o varstvu okolja določene zaradi obremenjevanja okolja z odvajanjem odpadnih voda ali odlaganjem odpadkov na odlagališčih, ki služijo izvajanju obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja. Te dajatve so prihodek proračuna občine, na območju katere je nastala obremenitev okolja. Njihova poraba je namenska, saj se lahko sredstva uporabijo zgolj za gradnjo infrastrukture, namenjene izvajanju teh javnih služb, ter za zagotavljanje predpisanih oskrbovalnih standardov in izvajanje tehničnih, vzdrževalnih, organizacijskih in drugih ukrepov na področju varstva okolja, vse v skladu z državnimi operativnimi programi. Poleg navedenega med vire financiranja občine sodijo tudi prihodki od stvarnega in finančnega premoženja občine, prejete donacije ter transferni prihodki iz državnega proračuna in sredstev skladov EU.⁶⁰

Z odlokom lahko občina predpiše občinsko takso za različne dejavnosti, kot so oglaševanje, prirejanje razstav in prireditvev, parkiranje ter opravljanje drugih dejavnosti, ki odstopajo od siceršnje namenske rabe prostora in pomenijo posebno rabo, opredeljeno z občinskim aktom. Taksa se lahko nanaša na uporabo javnih površin v lasti občine, kot so javne ceste, ulice, trgi, tržnice, igrišča, parkirišča, pokopališča, parki, zelenice in rekreacijske površine, pa tudi na uporabo nepremične in premične infrastrukture občinskih javnih služb ter stavb v lasti občine. Poleg tega se lahko občinska taksa uvede tudi za druge zadeve, če tako določa zakon. Z odlokom občina določi vrsto in višino takse ter krog zavezancev za njeno plačilo, pri čemer višina takse ne sme biti vezana na vrednost predmeta, dejanski promet ali dejanski dohodek. Ob tem občina ne sme zahtevati plačila občinske takse v primerih, ko je to z zakonom izrecno prepovedano ali kadar je za posamezne dejavnosti že predpisan drug način plačila.⁶¹

3.4.1.2 Sredstva države

Občina lahko od države pridobi posebna dodatna sredstva za posamezne investicije.⁶² Dodatna sredstva za sofinanciranje se zagotavljajo iz državnega proračuna, in sicer za izvajanje posamezne naloge ali programa, investicije in skupno opravljanje nalog občinske uprave. Ta sredstva se smejo uporabljati le za namene, za katere so dodeljena.⁶³

Z zakonom ali predpisom, izdanim na njegovi podlagi, se lahko določijo posamezne naloge ali programi iz pristojnosti občin, za izvajanje katerih se občinam zaradi zagotavljanja širšega javnega interesa zagotovijo dodatna sredstva iz državnega proračuna. Višino teh sredstev ter njihov namen porabe določa zakon oziroma podzakonski predpis. Ta sredstva se zagotavljajo v okviru finančnega načrta neposrednega uporabnika državnega proračuna, ki je pristojen za področje nalog, za katere so sredstva namenjena. Poleg tega se občinam iz državnega proračuna

⁶⁰ 7. člen ZFO-1.

⁶¹ 9. člen ZFO-1..

⁶² B. Grafenauer in B. Brezovnik, Javna uprava, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, Maribor, 2006, str. 202.

⁶³ 18. člen ZFO-1.

zagotavljajo tudi sredstva za sofinanciranje posameznih nalog in programov v višini odobrenih sredstev v okviru strukturne in kohezijske politike EU.⁶⁴

V državnem proračunu se zagotavljajo dodatna sredstva za sofinanciranje investicij v lokalno javno infrastrukturo in investicij posebnega pomena za zadovoljevanje skupnih potreb in interesov prebivalcev občine, ki so uvrščene v načrte razvojnih programov občinskih proračunov. Del sredstev iz prvega odstavka tega člena se za vsako proračunsko leto zagotovi posameznim občinam za sofinanciranje investicij, ki jih predlagajo ministrstva, vsako na svojem področju dela. Sredstva za sofinanciranje investicij se za vsako proračunsko leto zagotovijo v finančnih načrtih neposrednih uporabnikov državnega proračuna, pristojnih za posamezna področja, na posebnih proračunskih postavkah. Ne glede na to pa se občinam iz državnega proračuna zagotovijo sredstva za sofinanciranje investicij v višini odobrenih sredstev v okviru strukturne in kohezijske politike EU.⁶⁵

Neposredni uporabniki državnega proračuna vsak na svojem področju dela sprejmejo praviloma za štiri leta programe sofinanciranja investicij v lokalno javno infrastrukturo, s katerim se zagotavljajo enaki pogoji za zadovoljevanje skupnih potreb prebivalcev v skladu z razvojnimi cilji države. Na podlagi programov oblikujejo neposredni uporabniki državnega proračuna predloge investicij v skladu s predpisi, ki urejajo sofinanciranje investicij iz državnega proračuna in postopek priprave predloga načrta razvojnih programov državnega proračuna. Načrtovane investicije se na predlog pristojnega neposrednega uporabnika državnega proračuna uvrstijo v načrt razvojnih programov državnega proračuna.⁶⁶

3.4.1.3 Zadolževanje občine

Občina se lahko za izvrševanje svojega proračuna v tekočem proračunskem letu zadolži za financiranje investicij, predvidenih v občinskem proračunu, pri različnih virih, kot so državni proračun, javni skladi, banke in hranilnice s sedežem v Republiki Sloveniji, ki imajo ustrezno dovoljenje za opravljanje bančnih storitev, ter mednarodne finančne institucije, katerih članica je Republika Slovenija. Poleg tega se lahko zadolži tudi z izdajo amortizacijskih občinskih obveznic z linearnim odplačilom glavnice na nacionalnem trgu ali pri upravljavcu sredstev sistema enotnega zakladniškega računa države oziroma občine. Za projekte, ki so sofinancirani iz proračuna EU, se občina lahko zadolži največ do višine odobrenih sredstev in največ za obdobje do njihovega prejema. Obseg zadolževanja za posamezno proračunsko leto se določi v odloku o občinskem proračunu, razen v primerih zadolževanja pri upravljavcu sredstev sistema enotnega zakladniškega računa. V obdobju začasnega financiranja zadolževanje ne sme preseči višine, potrebne za odplačilo glavnice dolga, ki zapadejo v plačilo v tekočem letu. Če zaradi neenakomernega pritekanja prihodkov ni mogoče zagotoviti uravnoteženega izvrševanja proračuna, se lahko občina likvidnostno zadolži, vendar največ do višine 5 % vseh izdatkov zadnjega sprejetega proračuna, pri čemer ta omejitev ne velja za zadolževanje pri upravljavcu sistema enotnega zakladniškega računa. Pred vsako zadolžitvijo, pri kateri črpanje

⁶⁴ 19. člen ZFO-1.

⁶⁵ 21. člen ZFO-1.

⁶⁶ 22. člen ZFO-1.

in odplačilo nista izvedena v istem proračunskem letu, mora občina pridobiti soglasje ministra, pristojnega za finance, ki tudi podrobneje določi način, postopke in roke za njegovo izdajo.⁶⁷

V največji obseg dovoljenega zadolževanja občine se vštevajo različne oblike finančnih obveznosti, in sicer zadolževanje za izvrševanje občinskega proračuna (razen v zakonsko določenih izjemah), učinki zadolževanja, povezanega z upravljanjem dolga, dana poročstva posrednim proračunskim uporabnikom in javnim podjetjem, katerih ustanoviteljica je občina, ter obveznosti iz naslova finančnih najemov, blagovnih kreditov neposrednih proračunskih uporabnikov in izdanih občinskih obveznic. Občina se lahko v tekočem proračunskem letu zadolži le pod pogojem, da skupno odplačilo obveznosti iz naslova posojil in izdanih občinskih obveznic (glavnice in obresti), finančnih najemov, blagovnih kreditov ter potencialnih obveznosti iz naslova danih poročstev v posameznem letu odplačevanja ne preseže 15 % realiziranih prihodkov iz bilance prihodkov in odhodkov občinskega proračuna v letu pred zadolževanjem. Pri tem se ti prihodki zmanjšajo za prejete donacije, transferne prihodke iz državnega proračuna za investicije, prejeta sredstva iz proračuna EU ter prihodke režijskih obratov.⁶⁸

3.4.1.4 Sredstva EU

EU zagotavlja financiranje za uresničevanje svojih politik in ciljev na različnih področjih, kot so regionalni razvoj, raziskave in inovacije, varstvo okolja ter socialna kohezija. Finančna sredstva se dodeljujejo v več oblikah. Običajno se dodeljujejo v obliki nepovratnih sredstev, subvencije, ki jih upravljajo nacionalni ali regionalni organi, v obliki posojila, jamstva, kapitalske naložbe in nagrade. Dodeljevanje sredstev temelji na vnaprej določenih pravilih in postopkih, katerih namen je zagotoviti preglednost, enakopravno obravnavo upravičencev ter učinkovito in namensko porabo javnih sredstev.

Upravljanje sredstev EU poteka v treh osnovnih oblikah, in sicer kot neposredno upravljanje, kjer sredstva upravlja Evropska komisija, deljeno upravljanje, pri katerem sodelujejo države članice in ki zajema večino proračunskih sredstev, ter posredno upravljanje, kjer se izvajanje programov prenese na druge organizacije ali partnerje. Do sredstev so upravičeni različni subjekti, vključno z javnimi organi, podjetji, raziskovalnimi institucijami, nevladnimi organizacijami in posamezniki, pri čemer so pogoji upravičenosti in postopki prijave odvisni od posameznega programa financiranja.

3.4.1.4.1 Neposredno upravljanje

Pri neposrednem upravljanju financiranja EU je Evropska komisija neposredno odgovorna za vse faze izvajanja posameznih programov. To vključuje objavo razpisov za zbiranje predlogov, ocenjevanje prejetih projektnih prijav, sklepanje sporazumov o dodelitvi nepovratnih sredstev, spremljanje izvajanja projektov in ocenjevanje njihovih rezultatov. Komisija prav tako izvaja izplačila sredstev upravičencem, pri čemer je celoten proces centralno voden na ravni EU.

⁶⁷ 10.a. člen ZFO-1.

⁶⁸ 10.b. člen ZFO-1.

Upravičenci do sredstev se na razpise prijavljajo prek portala za financiranje in razpise, kjer so objavljeni vsi razpisi v okviru neposrednega upravljanja.⁶⁹

3.4.1.4.2 Deljeno upravljanje

Deljeno upravljanje sredstev EU pomeni model, pri katerem si Evropska komisija in nacionalni organi držav članic delijo odgovornost za izvajanje programov financiranja. Ta oblika upravljanja zajema približno 70 % vseh programov EU. V okviru deljenega upravljanja nacionalni, regionalni in lokalni organi v državah članicah odločajo o izbiri projektov za financiranje ter so odgovorni za njihovo vsakodnevno upravljanje. Evropska komisija pri tem sodeluje z državami članicami in zagotavlja nadzor nad učinkovitostjo izvajanja, skladnostjo s pravili EU in namensko porabo sredstev. Uporablja se predvsem na področjih kohezijske politike in kmetijstva, in sicer prek več evropskih skladov, med katerimi so Evropski sklad za regionalni razvoj, Kohezijski sklad, Evropski socialni sklad plus, Sklad za pravični prehod, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja ter Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo. Dostop do sredstev in informacije o financiranju so praviloma zagotovljeni prek nacionalnih in regionalnih enotnih portalov oziroma spletišč, ki omogočajo pregled nad razpisi in postopki financiranja.⁷⁰

3.4.1.4.3 Posredno upravljanje

Posredno upravljanje sredstev EU pomeni, da programe financiranja delno ali v celoti izvajajo tretje osebe, kot so na primer nacionalni organi držav članic ali mednarodne organizacije. V okviru tega sistema se sredstva praviloma dodeljujejo v obliki subvencij, pri čemer se upravičenci na financiranje prijavljajo prek nacionalnih postopkov. Ta način upravljanja se v največji meri uporablja na področju humanitarne pomoči in programov mednarodnega razvoja. Programi, ki se izvajajo v okviru posrednega upravljanja, predstavljajo približno 10 % celotnega proračuna EU.⁷¹

3.4.1.5 Enotni zakladniški sistem

3.4.1.5.1 Osnovno o enotnem zakladniškem sistemu

Enotni zakladniški sistem v Republiki Sloveniji je bil vzpostavljen leta 2002 in omogoča, da se prosta denarna sredstva vseh subjektov javnega sektorja združujejo na enem računu pri centralni banki. Posebnost sistema upravljanja je, da je vzpostavljen ločeno na ravni države in ločeno na ravni vsake občine. Vsaka občina ima možnost, da zapre svoj enotni zakladniški račun na ravni občine in se skupaj z vsemi svojimi subjekti vključi v enotni zakladniški račun na ravni države.

⁶⁹ Prav tam.

⁷⁰ Prav tam.

⁷¹ Prav tam.

Glavni cilji in prednosti sistema so združitev sredstev javnega sektorja na enem računu, kar zagotavlja učinkovit pregled nad stanjem denarnih sredstev javnih subjektov, hkrati pa njihovo učinkovito upravljanje, konsolidacija sredstev z namenom znižanja stroškov zadolževanja javnih subjektov, takojšen vpogled v vplačane javnofinančne prihodke in njihova takojšnja razpoložljivost ter takojšen pregled nad izdatki in drugimi odlivi in zmanjševanje stroškov transakcij za opravljena plačila znotraj javnega sektorja in enotna informacijska podpora za opravljanje plačilnih storitev prek enega izvajalca plačilnega prometa.⁷²

3.4.1.5.2 Sistem enotnega zakladniškega računa občine in države

Vsaka občina ima vzpostavljen svoj sistem enotnega zakladniškega računa, v katerega so poleg občinskega proračuna vključeni tudi vsi občinski proračunski uporabniki, katerih ustanoviteljica je občina, ter upravljavec sredstev tega sistema. Občina lahko upravljanje denarnih sredstev organizira po vzoru državnega sistema enotnega zakladniškega računa, pri čemer so njene finančne transakcije omejene na ročnosti do enega leta. Občina se lahko odloči tudi za ukinitev lastnega sistema enotnega zakladniškega računa in se skupaj z vsemi svojimi proračunskimi uporabniki vključi v sistem enotnega zakladniškega računa države.

Pri tem se ohranja finančna avtonomija občine pri izvrševanju proračuna, prav tako pa tudi samostojnost posameznih proračunskih uporabnikov pri izvrševanju njihovih finančnih načrtov. Postopek ukinitve občinskega sistema enotnega zakladniškega računa se začne na pobudo župana, dokončno pa se izvede na podlagi sklepa, ki ga potrdi minister, pristojen za finance. Občine z vključitvijo v sistem enotnega zakladniškega računa države pridobijo možnost ugodnega financiranja iz denarnih sredstev sistema enotnega zakladniškega računa države za različne namene, nimajo negativnih obresti na stanje denarnih sredstev pri Banki Slovenije, saj se račun pri Banki Slovenije zapre, pridobijo možnost nalaganja prostih denarnih sredstev pri upravljalcu enotnega zakladniškega računa države, ni treba voditi evidenc za upravljavca enotnega zakladniškega računa občine, saj se poslovne knjige ukinejo in zmanjšajo se stroški plačilnega prometa.⁷³

2.4.1.5.3 Pravna ureditev sistema enotnega zakladniškega računa države

Sistem enotnega zakladniškega računa je urejen v 68. členu Zakona o javnih financah (ZJF),⁷⁴ ki navaja, da denarna sredstva sistema enotnega zakladniškega računa države oziroma občine upravlja ministrstvo, pristojno za finance, oziroma občinska uprava prek zakladniškega podračuna enotnega zakladniškega računa države oziroma občine v skladu z načeli varnosti, likvidnosti in donosnosti. Upravljavec sredstev sistema enotnega zakladniškega računa države oziroma občine se v skladu z zakonom, ki ureja opravljanje plačilnih storitev za proračunske

⁷² GOV.SI, Upravljanje denarnih sredstev enotnega zakladniškega računa države, n.d., URL: <https://www.gov.si teme/upravljanje-denarnih-sredstev-enotnega-zakladniškega-racuna-drzave/> (dostopno dne: 19. 4. 2026).

⁷³ Prav tam.

⁷⁴ Zakon o javnih financah (ZJF) - Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo, 14/13 – popr., 101/13, 55/15 – ZFisP, 96/15 – ZIPRS1617, 13/18, 195/20 – odl. US, 18/23 – ZDU-10, 76/23, 24/25 – ZFisP-1, 39/25, 85/25 – ZPJS in 112/25.

uporabnike, registrira pri Upravi Republike Slovenije za javna plačila s svojo matično številko kot del ministrstva, pristojnega za finance, oziroma kot del občinske uprave.

Upravljavec sredstev sistema enotnega zakladniškega računa države lahko za obdobje, ki ni daljše od 36 mesecev, sprejema vloge in daje posojila uporabnikom proračuna, vključenim v sistem enotnega zakladniškega računa države, ter nalaga denarna sredstva zunaj sistema enotnega zakladniškega računa države. Podrobnejšo obliko, način in pogoje upravljanja denarnih sredstev predpiše minister, pristojen za finance. Upravljavec se lahko zadolži za učinkovito upravljanje denarnih sredstev sistema enotnega zakladniškega računa države in za zagotovitev denarnih sredstev uporabnikov proračuna. Obseg zadolžitve na dan 31. decembra se šteje za zadolževanje uporabnika proračuna, ki je vključen v sistem enotnega zakladniškega računa države in ima na ta dan dolg do upravljavca sredstev sistema enotnega zakladniškega računa države. Obrestovanje poslov upravljanja sistema enotnega zakladniškega računa in kritje stroškov, povezanih z upravljanjem sistema enotnega zakladniškega računa, določi minister, pristojen za finance. Rezultat upravljanja denarnih sredstev sistema enotnega zakladniškega računa države se prenese v državni proračun. Podrobnejši način obračuna in prenosa rezultata upravljanja denarnih sredstev predpiše minister, pristojen za finance. Državni proračun lahko prosta denarna sredstva na računih, vključenih v sistem enotnega zakladniškega sistema države, nalaga tudi v pravne osebe, ustanovljene za namen zagotavljanja finančne stabilnosti v evroobmočju.

3.4.2. Povzetek sistema financiranja občine

Financiranje občin temelji na večplastnem sistemu, ki združuje lastne, državne in evropske vire ter možnosti zadolževanja, pri čemer vsak vir predstavlja pomemben element pri zagotavljanju izvajanja nalog lokalne samouprave in investicij v javno infrastrukturo. Temelj financiranja predstavljajo lastni prihodki občin, ki vključujejo davčne in nedavčne vire, kot so občinski davki, dohodnina, takse, globe, koncesijske dajatve, prihodki od premoženja ter drugi zakonsko določeni prihodki. Ti viri omogočajo osnovno finančno avtonomijo občin.

Kadar lastni prihodki ne zadoščajo za izvajanje zakonsko določenih nalog ali razvojnih investicij, država zagotavlja dodatna sredstva iz državnega proračuna, zlasti za sofinanciranje investicij v lokalno infrastrukturo ter za izvajanje nalog v javnem interesu. Pomemben vir dopolnilnega financiranja predstavljajo tudi sredstva EU, ki se dodeljujejo v okviru različnih programov in politik ter so namenjena predvsem razvojnim in strukturnim projektom.

V primeru večjih investicijskih potreb občine uporabljajo tudi instrument zadolževanja, ki pa je strogo zakonsko omejen z vidika namena, višine in pogojev odplačevanja ter vezan na pridobitev ustreznih soglasij. Poleg tega sistem enotnega zakladniškega računa omogoča učinkovito upravljanje likvidnosti in konsolidacijo denarnih sredstev, kar prispeva k večji finančni stabilnosti in preglednosti poslovanja občin.

Celoten sistem financiranja tako temelji na kombinaciji lastnih virov, transfernih sredstev države in EU ter reguliranega zadolževanja, pri čemer enotni zakladniški sistem zagotavlja dodatno operativno učinkovitost pri upravljanju javnih financ na lokalni ravni.

3.5. Sklep

Strateške nepremičnine imajo v procesu prestrukturiranja premogovnih regij poseben razvojni in javnofinančni pomen. Njihov pomen se oblikuje predvsem skozi prostorske akte in razvojne politike, kjer so prepoznane kot ključne za uresničevanje javnega interesa in dolgoročnih razvojnih ciljev občin.

Pri upravljanju teh nepremičnin ima pomembno vlogo predkupna pravica občine, ki predstavlja instrument varovanja javnega interesa na lokalni ravni. Občina lahko z njenim uveljavljanjem zagotovi, da bodo strateško pomembne nepremičnine v javni sferi in se uporabijo skladno z razvojnimi potrebami prostora. V kontekstu razpolaganja z nepremičninami Premogovnika Velenje predkupna pravica tako predstavlja ključen mehanizem, ki omogoča aktivno vključevanje občin v proces preoblikovanja prostora.

Vendar pa uveljavljanje predkupne pravice neposredno odpira tudi vprašanje finančne sposobnosti občin za odkup teh nepremičnin. Odkup strateških nepremičnin lahko predstavlja pomembno breme za občinski proračun, zlasti v primerih, ko gre za večje ali razvojno potencialne nepremičnine. Zato je izvedljivost teh transakcij v veliki meri odvisna od kombinacije lastnih virov, državne pomoči, evropskih sredstev in omejenih možnosti zadolževanja. Celoten sistem financiranja občin je zato ključen dejavnik pri dejanski realizaciji predkupne pravice in odkupu strateških nepremičnin, medtem ko predkupna pravica zagotavlja pravni okvir za pridobitev nepremičnin v javnem interesu.

Na tej podlagi je mogoče zaključiti, da uspešno upravljanje strateških nepremičnin zahteva usklajeno delovanje pravnih instrumentov, kot je predkupna pravica, in finančnih mehanizmov, ki omogočajo njihovo dejansko pridobitev in vključitev v lokalni razvoj.

4. Predlogi možnih ukrepov, ki bi se financirali iz programov po razpisih

4.1 Uvodna pojasnila in predstavitev pravnega okvira

Pri obravnavi predlogov možnih ukrepov, ki bi se financirali iz programov po razpisih, je treba najprej pojasniti, kaj se v okviru ZRPSŠPR sploh razume pod takšnimi ukrepi. Zakon namreč ne določa le splošnih ciljev razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije, temveč vzpostavlja tudi pravni mehanizem, po katerem naj bi se ti cilji uresničevali v praksi. Zakon najprej določi namen, področja ukrepanja in temeljne instrumente razvojnega prestrukturiranja, nato program razvojnega prestrukturiranja opredeli konkretne instrumente, njihov časovni in finančni okvir, na koncu pa se posamezni ukrepi izvajajo prek ustreznih izvedbenih

mehanizmov, zlasti javnih razpisov.⁷⁵ Ob tem je treba še jasno razmejiti, da predmet tega poglavja niso ukrepi, ki sodijo v okvir ZPZPV. Ta zakon ureja zapiralna dela, likvidacijo družbe, posebne pogoje upokojevanja, odpravnine, monitoring in druge obveznosti, neposredno povezane z zapiranjem rudnika. ZRPSŠPR pa je usmerjen v širši razvojni odziv regije na izstop iz premoga.⁷⁶

Temeljna pravna podlaga za takšno razumevanje izhaja že iz 1. člena ZRPSŠPR, ki določa, da se z zakonom za odpravljanje posledic postopnega izstopa iz premoga v SAŠA premogovni regiji določijo območje in ukrepi razvojnega prestrukturiranja, nosilci prestrukturiranja, sodelujoči deležniki ter viri financiranja. Namen teh ukrepov je spodbujanje gospodarske rasti, ustvarjanje novih in ohranjanje obstoječih delovnih mest, ustvarjanje privlačnega in zdravega bivalnega okolja, vzpostavitev razvojne infrastrukture ter odprava negativnih posledic predčasnega zapiranja Premogovnika Velenje in opustitve rabe premoga kot energenta v TEŠ. Že iz te določbe je razvidno, da zakon ne ureja zgolj tehničnega zapiranja premogovne dejavnosti, ampak predvsem razvojni odziv regije na izstop iz premoga.⁷⁷

Pomembno razmejitev predstavlja tudi 3. člen zakona, ki našteva temeljne ukrepe razvojnega prestrukturiranja. Med njimi so program razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije na področju gospodarstva, energetike, okolja in socialne kohezivnosti, strateški projekti trajnostnega razvoja, ohranitev delovanja Muzeja premogovništva Slovenije ter razvoj kulturnega in kreativnega sektorja in podpora za strateško-razvojne nepremičnine. Za obravnavano temo je bistveno, da niso vsi ukrepi po svoji naravi enaki. Nekateri so v zakonu določeni kot posebej opredeljeni strateški projekti ali posebni ukrepi z neposredneje določenimi upravičenci in finančnimi okviri, medtem ko drugi temeljijo na programskem in razpisnem modelu financiranja.⁷⁸

V tem smislu je ključen 5. člen, ki določa instrumente razvojnega prestrukturiranja. Na podlagi programa se izvajajo instrumenti na področju gospodarskega prestrukturiranja in spodbujanja konkurenčnosti, energetskega prestrukturiranja, socialne kohezivnosti ter trajnosti in izboljšanja oziroma ohranitve kakovosti okolja in narave. Ta določba je posebej pomembna zato, ker predstavlja neposredno vez med programom in konkretnimi ukrepi. Zakon torej ne določa vnaprej vseh posameznih projektov ali vseh možnih razpisnih vsebin, temveč vzpostavi štiri vsebinske sklope, znotraj katerih se lahko v programu oblikujejo ustrezni ukrepi. Iz tega razloga smo se pri nadaljnji obravnavi odločili, da je smiselno, če se predlog ukrepov razdelijo na štiri področja, na področje gospodarskega prestrukturiranja in konkurenčnosti, energetskega prestrukturiranja, socialne kohezivnosti ter okoljskega prestrukturiranja v smeri trajnosti.⁷⁹

Za razumevanje, kako naj bi ti ukrepi dejansko prešli iz zakonskega okvira v izvedbo, je odločilen 10. člen predloga zakona, ki ureja pripravo in izvajanje programa razvojnega

⁷⁵ 1. člen ZRPSŠPR.

⁷⁶ 3. člen ZPZPV.

⁷⁷ 1. člen ZRPSŠPR.

⁷⁸ 3. člen ZRPSŠPR.

⁷⁹ 5.-9. člen ZRPSŠPR.

prestrukturiranja. Vlada naj bi za obdobji 2026–2030 in 2031–2035 sprejela program razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije, v katerem bodo predvideni instrumenti razvojnega prestrukturiranja ter njihov časovni in finančni okvir. Program mora vsebovati tudi cilje in kazalnike, ki omogočajo merjenje uspešnosti porabe javnih sredstev, poleg tega pa zakon določa še pogoje za upravičence in merila, ki jih je treba upoštevati pri izbiri upravičencev v okviru posameznih instrumentov. Nadalje je pomembno tudi to, da morajo biti vsi predlagani ukrepi skladni z namenom zakona in z merili, ki jih določa 10. člen. To pomeni, da ne zadošča, da je predlog zgolj splošno koristen ali razvojno zaželen, temveč mora imeti tudi neposredno zvezo z odpravljanjem negativnih posledic izstopa iz premoga v SAŠA premogovni regiji.⁸⁰

Na tej podlagi je mogoče skleniti, da se pod predlogi možnih ukrepov, ki bi se financirali iz programov po razpisih, razumejo pravno in razvojno utemeljeni predlogi, ki so skladni s štirimi področji, kot prvič gospodarskega prestrukturiranja in konkurenčnosti, drugič energetskega prestrukturiranja, tretjič socialne kohezivnosti ter kot četrtič okoljskega prestrukturiranja v smeri trajnosti.

4,2 Predlogi ukrepov na področju gospodarskega prestrukturiranja in spodbujanja konkurenčnosti

Na področju gospodarskega prestrukturiranja in spodbujanja konkurenčnosti bi bilo smiselno izhajati iz treh osrednjih ukrepov: prvič, iz ukrepov za vzpostavljanje podjetniške infrastrukture na prestrukturiranih industrijskih in rudarskih območjih, drugič, iz ukrepov za spodbujanje naložb podjetij v novo ali razširjeno dejavnost z ustvarjanjem delovnih mest, in tretjič, iz ukrepov za raziskave, razvoj ter demonstracijske projekte v podjetjih.

Pri instrumentalizaciji ukrepov, ki jih bomo predstavili smo se iz praktičnega vidika uprli predvsem na že uveljavljene domače in tuje rešitve. Slovenski precedent tako predstavlja zakonodaja za Rudnik Trbovlje–Hrastnik, ki je za razvojno prestrukturiranje regije predvidela program ukrepov, njegovo vsebino in nato še letni izvedbeni program, pri čemer so se sredstva lahko uporabljala kot spodbude za vzpostavljanje razvojne infrastrukture, pospeševanje podjetniških vlaganj in prestrukturiranje gospodarstva ter usposabljanje in razvoj kadrov.

4.2.1 Vzpostavitev in širitev podjetniške infrastrukture na nekdanjih rudarskih in industrijskih lokacijah

Eden najbolj smiselnih ukrepov na področju gospodarskega prestrukturiranja v SAŠA premogovni regiji bi bil poseben razpis za razvoj podjetniške infrastrukture na brownfield lokacijah. Namen takega ukrepa ne bi bil samo obnova degradiranih območij, ampak predvsem njihova preobrazba v prostore za nova podjetja, razvojne oddelke, pilotno proizvodnjo in tehnološke storitve. Izkušnje iz Zasavja kažejo, da imajo brownfield projekti največji učinek takrat, ko nekdanja rudarska ali industrijska območja dobijo jasno gospodarsko funkcijo.

⁸⁰. 10. člen ZRPSSPR.

OECD med takšnimi primeri posebej omenja poslovno cono Rudnik Hrastnik, inkubator Kompreshaus, Kisovec II in Lakonco.⁸¹

Podobno logiko bi bilo smiselno uporabiti tudi v Mestni občini Velenje. Tukaj bi bilo mogoče oblikovati enoten ukrep, ki bi povezal tri lokacije z različnimi, vendar dopolnjujočimi se funkcijami. Staro elektrarno kot prostor za inkubacijo podjetij in podjetniške ekipe, TecHub kot prostor za razvojne in testne procese ter Poslovno cono Pesje vzhod kot prostor za rast podjetij in nove investicije. Občina Velenje te tri lokacije že danes predstavlja kot razvojno pomembne, vendar bi jih bilo smiselno povezati v enoten razpisni model, ki bi jih obravnaval kot med seboj povezana podjetniška vozlišča.⁸²

Prvi del takega ukrepa bi moral zajemati pripravo brownfield lokacij na novo gospodarsko rabo. To pomeni ureditev zemljišč, komunalno in prometno opremo, energetske prilagoditve objektov ter pripravo jasnega poslovnega modela za prihodnje uporabnike. Drugi del ukrepa bi moral biti namenjen vzpostavitvi skupne podjetniške in tehnološke infrastrukture, na primer laboratorijev, prototipnih delavnic, testnih prostorov in druge razvojne opreme, ki bi jo uporabljala mala in srednja podjetja. V Velenju je prav TecHub dober primer takšne usmeritve, saj občina predvideva tehnološke celice za testne procese, raziskovalne prostore in prisotnost Kemijskega inštituta. Tretji del ukrepa pa bi moral biti namenjen podjetjem, ki potrebujejo večje prostore za širitev proizvodnje ali logistike, zato bi bila za to najbolj primerna Poslovna cona Pesje vzhod.⁸³

Tak ukrep ne bi smel ostati le gradbeni projekt, zato bi morala razpisna merila zahtevati tudi konkretne prihodnje uporabnike prostora in jasen gospodarski učinek, na primer predvideno število novih podjetij, novih delovnih mest ali vsebinsko specializacijo lokacije. Kot možni partnerji ali uporabniki takšne infrastrukture se v Velenju že kažejo Hisense Europe, ki ima v mestu razvojni center, Esotech na področju energetskih in okoljskih tehnologij ter Plastika Skaza, ki sodeluje v evropskih razvojnih projektih. Prav zato bi bil tak ukrep za SAŠA premogovno regijo posebej pomemben, saj brownfield lokacije ne bi obravnaval samo kot prostorski problem, ampak kot osnovo za novo podjetništvo, razvojne dejavnosti in podjetja z višjo dodano vrednostjo. Takšna usmeritev je primerljiva tudi s španskimi ukrepi za izboljšanje industrijskih con v območjih pravičnega prehoda ter z nemškim primerom Lausitz Science Parka, kjer se postindustrijski prostor razvija kot poslovno-raziskovalno območje za nove razvojne panoge.⁸⁴

⁸¹ OECD, Mining Regions and Cities in SASA and Zasavska, Slovenia, 21. 1. 2026, URL: https://www.oecd.org/en/publications/mining-regions-and-cities-in-sasa-and-zasavska-slovenia_257451da-en/full-report/a-policy-framework-for-a-just-transition-in-slovenia_530d63bf.html (dostopno dne: 2. 4. 2026).

⁸² Mestna občina Velenje, Stara elektrarna – Center prihodnosti, n. d., URL: <https://www.velenje.si/projects/stara-elektrarna-center-prihodnosti/> (dostopno dne: 2. 4. 2026).

⁸³ Mestna občina Velenje, V Poslovni coni Pesje vzhod so prodana vsa zemljišča, 18. 12. 2025, URL: <https://www.velenje.si/v-poslovni-coni-pesje-vzhod-so-prodana-vsa-zemljisca/> (dostopno dne: 2. 4. 2026).

⁸⁴ Brandenburgische Technische Universität Cottbus-Senftenberg, Lausitz Science Park, n. d., URL: <https://www.b-tu.de/en/lausitz-science-park> (dostopno dne: 2. 4. 2026).

4.2.2 Spodbujanje naložb podjetij v novo ali razširjeno dejavnost z ustvarjanjem delovnih mest

Drugi pomemben ukrep na področju gospodarskega prestrukturiranja bi moral biti poseben razpis za spodbujanje naložb podjetij v novo ali razširjeno dejavnost z ustvarjanjem delovnih mest. Tak ukrep je potreben zato, ker nova poslovna infrastruktura sama po sebi še ne pomeni tudi novega gospodarstva. Če želi SAŠA premogovna regija po izstopu iz premoga dejansko ustvariti nova delovna mesta, mora poleg prostorov podpreti tudi podjetja, ki so pripravljena vlagati v novo proizvodnjo, nove razvojne programe ali širitev obstoječe dejavnosti.⁸⁵

V SAŠA premogovni regiji bi tak razpis moral biti usmerjen predvsem v podjetja, ki že imajo razvojni potencial ali pa bi ga lahko razvila z javno podporo. To se v praksi že kaže pri nekaterih podjetjih, ki so bila uspešna na razpisih za gospodarsko prestrukturiranje. Mestna občina Velenje je januarja 2025 objavila, da je bilo za SAŠA premogovno regijo odobrenih 52,5 milijona evrov, med prejemniki subvencij pa so bili tudi Gorenje orodjarna za naložbo v stiskalnico za izdelavo orodij, Jaken za naložbo v proizvodnjo, Amibit za oblaki sistem za upravljanje električne energije in Indop za vzpostavitev proizvodnje sistemov gorivnih celic. Ti primeri so pomembni zato, ker kažejo, da je mogoče sredstva pravičnega prehoda že zdaj usmerjati v konkretne investicije podjetij z novimi proizvodi, tehnologijami in delovnimi mesti.⁸⁶

Predlagani ukrep bi bilo zato smiselno oblikovati kot javni razpis v dveh sklopih. Prvi sklop bi bil namenjen malim in srednjim podjetjem, ki v SAŠA premogovni regiji odpirajo novo dejavnost ali širijo obstoječe kapacitete. Drugi sklop pa bi bil namenjen večjim podjetjem oziroma strateškim vlagateljem, če njihova investicija pomeni pomembnejši zaposlitveni in razvojni učinek za regijo. Upravičeni stroški bi morali vključevati nakup opreme, ureditev proizvodnih ali razvojnih prostorov, digitalizacijo procesov, certificiranje novih produktov in po potrebi tudi začetne stroške usposabljanja kadrov. Poseben poudarek bi moral biti na investicijah, ki pomenijo tehnološko posodobitev, večjo dodano vrednost in odpiranje trajnejših delovnih mest, ne pa le kratkoročno širitev obstoječe proizvodnje.⁸⁷

Pri oblikovanju pogojev bi bilo koristno slediti nekaterim tujim zgledom.. V Španiji Instituto para la Transición Justa že več let izvaja razpise za podjetniške projekte, ki ustvarjajo delovna mesta v nekdanjih rudarskih območjih. Pomoč je namenjena projektom, ki spodbujajo alternativni gospodarski razvoj po zapiranju premogovne dejavnosti, bistveni pogoj pa je prav investicija z merljivim zaposlitvenim učinkom. Iz uradnih španskih dokumentov je razvidno, da gre za konkurenčne razpise, vezane na konkretne poslovne projekte v prizadetih občinah,

⁸⁵ 6. člen ZRPSŠPR.

⁸⁶ Mestna občina Velenje, Za gospodarsko prestrukturiranje SAŠA regije že odobrenih 52,5 milijona evrov, 13. 1. 2025, URL: <https://www.velenje.si/za-gospodarsko-prestrukturiranje-sasa-regije-ze-odobrenih-525-milijona-evrov/> (2. 4. 2026).

⁸⁷ Hisense Europe, The Hisense Europe R&D Center is the global development center for kitchen and premium appliances of the entire Hisense Group, 2023, URL: <https://www.hisense-europe.com/en/media/news/2023/02/9831-The-Hisense-Europe-R-D-Center-is-the-global-development-center-for-kitchen-and-premium-appliances-of-the-entire-Hisense-Group> (dostopno dne: 2. 4. 2026).

kar je za SAŠA premogovno regijo zelo pomembno, saj potrjuje, da se lahko sredstva pravičnega prehoda uporabijo neposredno za ustvarjanje nove podjetniške dejavnosti in ne le za javno infrastrukturo.⁸⁸ Na Poljskem, zlasti v vojvodstvu Šlaskie, je gospodarska transformacija premogovnih območij tesno povezana z evropskimi sredstvi za pravični prehod. Uradne objave za leto 2025 kažejo, da sta bila v dveh razpisih za velika podjetja izbrana projekta oziroma podjetja, ki naj bi skupaj ohranila 821 delovnih mest in ustvarila 503 nova, poleg tega pa so bili odprti tudi posebni ukrepi za raziskave, razvoj in inovacije podjetij za potrebe transformacije. Iz programskih dokumentov je razvidno tudi, da se podpora velikim podjetjem utemeljuje z zahtevo, da njihovi projekti prinesejo koristi širšemu regionalnemu gospodarstvu, zlasti v povezavi z MSP in inovacijskim okoljem.⁸⁹

Za SAŠA premogovno regijo bi to pomenilo, da bi moral razpis poleg osnovnih pogojev določiti tudi razvojne zaveze podjetij. Podjetje bi moralo izkazati najmanjši obseg lastne investicije, predvideno število novih delovnih mest in obveznost, da dejavnost v regiji ohrani določeno obdobje.

4.2.3 Ukrepi za raziskave, razvoj ter demonstracijske projekte v podjetjih

Tretji pomemben ukrep na področju gospodarskega prestrukturiranja bi moral biti poseben razpis za raziskave, razvoj ter demonstracijske projekte v podjetjih. Tak ukrep je za SAŠA premogovno regijo pomemben zato, ker prestrukturiranje regije ne more temeljiti samo na novi infrastrukturi in investicijah, temveč tudi na nastanku novih proizvodov, tehnologij in razvojnih rešitev. OECD pri SAŠA in Zasavski regiji poudarja, da imajo premogovne regije dolgoročno razvojno perspektivo predvsem tedaj, ko uspejo povezati podjetja, raziskovalne zmogljivosti in razvojne projekte v bolj povezan inovacijski ekosistem.⁹⁰ Podobno tudi Svetovna banka pri postpremogovnih regijah izpostavlja, da prehod ni uspešen brez podjetniških inovacij, podpornega razvojnega okolja in konkretnih mehanizmov, ki podjetjem omogočijo prehod od ideje do tržno uporabne rešitve.⁹¹

Za SAŠA premogovno regijo bi bilo zato smiselno oblikovati javni razpis za razvojne in demonstracijske projekte podjetij, namenjen projektom, ki so že presegli raven osnovne ideje in potrebujejo podporo za prototip, pilotni preizkus, testiranje ali demonstracijo v realnem okolju. Tak razpis ne bi financiral splošne raziskave, ampak predvsem tiste faze razvoja, kjer podjetje novo rešitev že oblikuje in jo mora preveriti v praksi. Prav to je pomembno, ker se v tej fazi pogosto pokaže največja vrzel med raziskovalno idejo in dejansko uporabo na trgu.

⁸⁸ BOE, Extracto de la Resolución de 21 de diciembre de 2023... proyectos de inversión empresarial en las zonas afectadas por la reestructuración de la minería del carbón, URL: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-B-2023-39029 (dostopno dne: 2. 4. 2026).

⁸⁹ Fundusze Europejskie dla Śląskiego, Śląskie inwestuje w transformację i nowe miejsca pracy, 14. 8. 2025, URL: <https://funduszeue.slaskie.pl/web/guest/w/slaskie-inwestuje-w-transformacje-i-nowe-miejsca-pracy> (2. 4. 2026).

⁹⁰ OECD, Mining Regions and Cities in SASA and Zasavska, 21. 1. 2026, URL: https://www.oecd.org/en/publications/mining-regions-and-cities-in-sasa-and-zasavska-slovenia_257451da-en.html (dostopno dne: 8. 4. 2026).

⁹¹ The World Bank, Creating Ecosystems for Innovation in a Post-Coal Region, 18. 6. 2025, URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099062725130041014/pdf/P171223-48a49632-7dc2-41ab-8161-8c1e8e4f67c1.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

Evropska komisija v gradivih za izvajanje Sklada za pravični prehod posebej poudarja, da morajo biti projekti usmerjeni v diverzifikacijo in modernizacijo lokalnega gospodarstva ter da lahko vključujejo prav podporo MSP, inovacijam in tehnološkemu razvoju.⁹²

Tak ukrep bi bil v SAŠA premogovni regiji zelo konkreten in izvedljiv, saj v regiji že delujejo podjetja, ki imajo dovolj razvojne osnove, da bi lahko nastopala kot nosilci takih projektov. Hisense Europe ima v Velenju evropski raziskovalno-razvojni center, ki je hkrati globalni razvojni center skupine za kuhinjske in premijske aparate. Plastika Skaza sodeluje v evropskem projektu INCREASE, kjer razvija napredne reciklirane materiale za uporabo v električni in elektronski opremi. Esotech pa se opredeljuje kot razvojno-inženirsko podjetje na področju energetskih in okoljskih tehnologij. To pomeni, da SAŠA premogovna regija že ima podjetja, ki bi lahko bila upravičenci do razpisa za razvojne in demonstracijske projekte, zlasti na področjih novih materialov, energetske učinkovitosti, krožnega gospodarstva, pametnih sistemov in okoljskih tehnologij.⁹³

Razpis bi bilo smiselno oblikovati v dveh delih. Prvi del bi bil namenjen samostojnim projektom podjetij, drugi pa konzorcijskim projektom, pri katerih podjetja sodelujejo z raziskovalnimi organizacijami ali z drugimi podjetji iz regije. Upravičeni stroški bi morali zajemati razvoj prototipa, pilotno opremo, testiranja, certificiranje, digitalna orodja, zunanje strokovne storitve, zaščito intelektualne lastnine ter omejen del stroškov razvojnega osebja. Posebna vrednost takšnega ukrepa je v tem, da podjetja ne bi financirala zgolj nakupa opreme, ampak razvoj konkretnega novega proizvoda ali tehnološke rešitve. V Velenju je takšno usmeritev mogoče neposredno povezati tudi s TecHubom, saj občina predvideva tehnološke celice za prve proizvodne in testne procese, raziskovalne prostore ter sodelovanje s Kemijskim inštitutom. Tako bi razpis dobil tudi prostorsko podporo, saj bi razvojni projekti lažje potekali v okolju, ki že omogoča testne in pilotne procese.⁹⁴

4.3 Predlogi ukrepov na področju energetskega prestrukturiranja

Energetsko prestrukturiranje je eno osrednjih področij pravičnega prehoda v SAŠA premogovni regiji, saj je regija dolgo temeljila na proizvodnji električne in toplotne energije iz premoga. Prehod zato ne pomeni le zamenjave energenta, ampak tudi preoblikovanje celotnega energetskega sistema. Na tej podlagi je smiselno predlagati tri ključne ukrepe: preobrazbo sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline, razvoj lokalnih energetskih skupnosti in decentralizirane samooskrbe ter preureditev lokacije TEŠ v novo energetskega vozlišče.

⁹² Evropska komisija, Approaches for funding Just Transition Fund projects, 2023, URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/funding/just-transition-fund/toolkit-approaches-for-funding-just-transition-fund-projects.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).

⁹³ Hisense Europe, The Hisense Europe R&D Center is the global development center for kitchen and premium appliances of the entire Hisense Group, 2023, URL: <https://www.hisense-europe.com/en/media/news/2023/02/9831-The-Hisense-Europe-R-D-Center-is-the-global-development-center-for-kitchen-and-premium-appliances-of-the-entire-Hisense-Group> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

⁹⁴ Mestna občina Velenje, Tehnološki park Velenje – TecHub, n. d., URL: <https://www.velenje.si/projects/tehnoloski-park-velenje-techhub/> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

4.3.1 Preobrazba sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline v večvirni nizkoogljični sistem

Prvi in najpomembnejši ukrep na področju energetskega prestrukturiranja bi moral biti poseben razpis za postopno preobrazbo sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline. Ta ukrep je za SAŠA premogovno regijo ključen zato, ker je regija še vedno močno odvisna od centralnega sistema toplote, ki je vezan na TEŠ in s tem posredno tudi na premog iz Premogovnika Velenje. Mestna občina Velenje sama poudarja, da je sistem daljinskega ogrevanja Šaleške doline drugi največji v Sloveniji, da toploto dobavlja več kot 12.000 odjemalcem in da je odvisen le od enega proizvodnega vira. Prav zato občina projekt njegove preobrazbe predstavlja kot nujen pogoj za energetski prehod regije.⁹⁵

Zato je smiselno predlagati nov ukrep, ki ne bi bil omejen le na obnovo vročevodnega omrežja, ampak bi bil zasnovan kot razpis za vključevanje novih nizkoogljičnih virov toplote v sistem daljinskega ogrevanja Šaleške doline. Ta ukrep bi moral biti namenjen Mestni občini Velenje, Občini Šoštanj, Komunalnemu podjetju Velenje in po potrebi tudi drugim partnerjem, ki bi lahko v sistem prispevali nove vire toplote. Jedro ukrepa bi bilo v tem, da se obstoječi sistem iz enovitega premogovnega vira postopno preoblikuje v večvirni sistem, v katerem toplota ne prihaja več iz enega samega objekta, ampak iz kombinacije različnih virov.

V praksi bi moral ta ukrep podpirati štiri vrste projektov. Prvič, velike toplotne črpalke, ki bi izkoriščale okoljske ali odvečne toplotne vire in jih vključile v daljinski sistem. Drugič, toplotne hranilnike, ki bi omogočili shranjevanje toplote in s tem stabilnejše ter cenejše delovanje sistema. Tretjič, izrabo odvečne toplote iz industrije ali drugih procesov, kjer bi bilo mogoče toploto, ki se danes izgublja, vključiti v javni sistem ogrevanja. Četrtič, manjše obnovljive vire toplote, ki bi bili tehnično priključljivi na obstoječe omrežje. Tak pristop je smiseln zato, ker daljinsko ogrevanje po izstopu iz premoga ne more več temeljiti na enem viru, ampak mora postati fleksibilen sistem z več med seboj povezanimi viri. Evropska komisija v smernicah za projekte pravičnega prehoda izrecno navaja, da so med upravičenimi projekti tudi prenove omrežij daljinskega ogrevanja ter naložbe v čiste in učinkovite vire toplote.⁹⁶

Ta ukrep bi moral biti v Šaleški dolini povezan tudi z že začetim projektom preobrazbe sistema. Občina Velenje navaja, da bo v prvi fazi do leta 2028 obnovljenih skoraj 7.900 metrov primarnega in magistralnega omrežja, obnovljena bodo tudi sekundarna omrežja in toplotne postaje, cilj prve faze pa je zmanjšanje izgub toplote za več kot 21.000 MWh letno, prihranek več kot 8.000 ton premoga letno in zmanjšanje emisij CO₂ za več kot 6.000 ton letno. To je pomembno zato, ker kaže, da je osnovna prenova sistema že v teku. Predlagani ukrep bi bil

⁹⁵ Mestna občina Velenje, Preobrazba sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline – 1. faza, n. d., URL: <https://www.velenje.si/projects/preobrazba-sistema-daljinskega-ogrevanja-saleske-doline-1-faza/> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

⁹⁶ Evropska komisija, Just Transition Platform Working Groups – Action 2: Guidelines for selecting just transition projects, 2023, URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/funding/just-transition-fund/guidelines-selecting-just-transition-projects-en.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).

zato naslednji logični korak: ko se omrežje obnavlja in posodablja, je treba hkrati financirati tudi nove proizvodne vire toplote, ki bodo to prenovljeno omrežje dejansko napajali.⁹⁷

Primerjalno gledano je takšen pristop zelo smiseln. V evropskih projektih preobrazbe sistemov daljinskega ogrevanja, zlasti v regijah, ki opuščajo fosilne vire, se kot tipične rešitve pojavljajo kombinacije obnove omrežja, velikih toplotnih črpalk, toplotnih hranilnikov in izrabe odvečne toplote. To potrjuje tudi evropski projekt WEDISTRICT, ki razvija in demonstrira fosilno-neodvisne sisteme ogrevanja s kombinacijo različnih zelenih tehnologij. Evropska komisija pri pobudi za premogovne regije v prehodu prav tako izpostavlja, da je modernizacija daljinskega ogrevanja ena od ključnih nalog pravičnega prehoda, saj neposredno vpliva na gospodinjstva, občine in lokalno gospodarstvo.⁹⁸

4.3.2 Razvoj lokalnih energetske skupnosti in decentralizirane samooskrbe

Drugi pomemben ukrep na področju energetskega prestrukturiranja bi moral biti poseben razpis za vzpostavljanje lokalnih energetske skupnosti in decentralizirane samooskrbe v SAŠA premogovni regiji. Smisel tega ukrepa je, da energetski prehod ne bi ostal omejen samo na velike sisteme, kot sta daljinsko ogrevanje ali TEŠ, ampak da bi se del proizvodnje električne energije prenesel tudi na lokalno raven, predvsem na občine, javne objekte in druge večje porabnike. Tak ukrep je za SAŠA premogovno regijo primeren zato, ker v regiji že obstajajo konkretne podlage za njegov razvoj. Občina Šoštanj je leta 2025 podpisala pogodbo za skoraj 1 MW sončnih elektrarn na javnih objektih, Lokalni energetski koncept občine pa kaže, da je na javnih stavbah še dodaten neizkoriščen potencial za sončne elektrarne.⁹⁹

Smiselno bi bilo predlagati javni razpis za občinske in medobčinske energetske skupnosti SAŠA, namenjen občinam, javnim zavodom in po potrebi tudi stanovanjskim skupnostim ali lokalnim podjetjem. Razpis bi podpiral pripravo energetske skupnosti, postavitev sončnih elektrarn na javnih objektih, baterijske hranilnike, pametne merilnike in sisteme upravljanja energije. Cilj bi bil, da se več javnih objektov poveže v skupen sistem proizvodnje in porabe električne energije, s čimer bi se zmanjšali stroški energije in povečala lokalna energetska neodvisnost. Tudi Mestna občina Velenje je v letu 2026 pri energetske pogodbeništvu na javnih stavbah predvidela možnost postavitve sončnih elektrarn, kadar se to pokaže kot upravičeno.¹⁰⁰

⁹⁷ Komunalno podjetje Velenje, Na terenu začenjamo z obnovo sistema daljinskega ogrevanja, 2. 7. 2025, URL: <https://www.kp-velenje.si/index.php/novice/4442-na-terenu-zacenjamo-z-obnovo-sistema-daljinskega-ogrevanja> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

⁹⁸ Evropska komisija, EU coal regions in transition, n. d., URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/clean-energy-transition-initiatives/eu-coal-regions-transition_en (dostopno dne: 8. 4. 2026).

⁹⁹ Občina Šoštanj, Podpis pogodbe za nove sončne elektrarne v Šoštanju, 23. 9. 2025, URL: <https://www.sostanj.si/objava/1165261> (dostopno dne: 8. 4. 2026); Občina Šoštanj, Lokalni energetski koncept Občine Šoštanj, 2022, URL: <https://www.sostanj.si/DownloadFile?id=492235> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

¹⁰⁰ Mestna občina Velenje, Odlok o javno-zasebnem partnerstvu za izvedbo projekta energetske pogodbeništvu na objektih v lasti Mestne občine Velenje, 16. 3. 2026, URL: https://www.velenje.si/app/uploads/2026/03/ODLOK_cistopis_v.3.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).

Tak ukrep bi bilo smiselno izvajati v treh delih. Prvi del bi zajemal tehnično in pravno pripravo energetske skupnosti, drugi del naložbe v opremo, tretji del pa podporo za vključevanje prebivalcev in javnih storitev v koristi takega sistema. V Šoštanju se je to že pokazalo tudi pri razpravah o plavajoči sončni elektrarni na Družmirskem jezeru, kjer je občina posebej omenjala možnost vključitve občanov v energetske skupnosti. To pomeni, da bi imel tak ukrep v SAŠA premogovni regiji realno podlago in ne bi ostal le splošen razvojni predlog.¹⁰¹

4.3.3 Preureditev lokacije TEŠ v novo energetske vozlišče

Tretji pomemben ukrep na področju energetskega prestrukturiranja bi moral biti poseben razpis za preureditev lokacije TEŠ v novo energetske vozlišče. Ta ukrep je smiseln zato, ker ima območje TEŠ že vzpostavljeno energetske infrastrukturo, priključke na omrežje, industrijski prostor in tehnično znanje, zato je veliko bolj primerno za nove energetske projekte kot povsem nova lokacija.

Smiselno bi bilo predlagati javni razpis za energetske preobrazbo lokacije TEŠ, ki bi bil namenjen HSE oziroma TEŠ, občinama Velenje in Šoštanj, po potrebi pa tudi partnerjem s področja daljinskega ogrevanja, raziskav in razvoja. Razpis bi moral podpirati tri vrste projektov. Prvič, nove proizvodne vire iz obnovljivih virov energije na sami lokaciji ali v njeni neposredni bližini, na primer sončne elektrarne na industrijskih površinah, objektih in drugih primernih območjih. Drugič, hranilnike energije in druge elemente fleksibilnosti, ki bi omogočali stabilno delovanje elektroenergetskega sistema in lažje vključevanje obnovljivih virov. Tretjič, povezavo lokacije TEŠ z novim sistemom toplote, zlasti prek velikih toplotnih črpalk, toplotnih hranilnikov ali drugih naprav, ki bi lahko sodelovale pri preobrazbi daljinskega ogrevanja Šaleške doline. Tak ukrep bi bil pomemben zato, ker lokacija TEŠ po opustitvi premoga ne bi izgubila energetske funkcije, ampak bi jo postopno preoblikovala.¹⁰²

Takšen predlog ni zgolj teoretičen, saj se na območju TEŠ že pripravljajo konkretni projekti nove energetske infrastrukture. Iz elaborata prostorske ureditve za BHEE HSE SAŠA izhaja, da želi HSE na severnem delu kompleksa TEŠ postaviti sistem baterijskih hranilnikov električne energije z nazivno močjo približno 200 MW in kapaciteto približno 400 MWh. V istem dokumentu je poudarjeno, da je namen takšnega sistema povečati fleksibilnost elektroenergetskega sistema in omogočiti učinkovitejše vključevanje obnovljivih virov. To je za seminarsko zelo pomembno, ker kaže, da je lokacija TEŠ dejansko primerna za nove energetske funkcije in da se lahko ukrep opre na že pripravljene investicijske smeri.

Predlagani razpis bi zato moral biti zasnovan tako, da ne financira enega samega projekta, ampak postopno preobrazbo celotne energetske lokacije. Prednost bi morali imeti projekti, ki uporabljajo obstoječo infrastrukturo, prispevajo k oskrbi z električno energijo ali toploto, zmanjšujejo emisije ter omogočajo ohranjanje oziroma preusposabljanje dela energetske

¹⁰¹ Občina Šoštanj, Odgovor na dopis »Plavajoča sončna elektrarna Družmirje«, 10. 1. 2024, URL: <https://www.sostanj.si/DownloadFile?id=677354> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

¹⁰² Razvojna agencija Savinjske regije d.o.o., Regionalni razvojni program Savinjske razvojne regije 2021–2027, 2022, URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/DRR/RRP-2021_2027/RRP-Savinjske-razvojne-regije.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).

kadrov v regiji. Na ta način bi TEŠ iz nekdanjega premogovnega središča postopno postal novo energetska vozlišče SAŠA premogovne regije, usmerjeno v obnovljive vire, shranjevanje energije in podporne energetske storitve.¹⁰³

4.4 Predlogi ukrepov na področju socialne kohezivnosti

Socialna kohezivnost je pri pravičnem prehodu SAŠA premogovne regije posebej pomembna, ker izstop iz premoga ne vpliva le na gospodarstvo in energetiko, ampak neposredno tudi na zaposlene, njihove družine in širšo kakovost življenja v regiji. Zato morajo biti ukrepi na tem področju usmerjeni predvsem v blaženje socialnih posledic prestrukturiranja ter v ustvarjanje pogojev, da se prebivalci lahko vključijo v nove razvojne in zaposlitvene priložnosti. V tem okviru sta za SAŠA premogovno regijo posebej pomembna dva sklopa ukrepov: prvič, ciljno usmerjena preusposabljanja in dokvalifikacije za potrebe novih delovnih mest v regiji, in drugič, spodbude za dejanski prehod delavcev iz premogovne in energetske verige v nove dejavnosti.

4.4.1 Razpis za preusposabljanja, dokvalifikacije in krajše specializirane programe za potrebe novih delovnih mest v SAŠA premogovni regiji

Prvi pomemben ukrep na področju socialne kohezivnosti bi moral biti poseben razpis za ciljna preusposabljanja, dokvalifikacije in krajše specializirane programe za potrebe novih delovnih mest v SAŠA premogovni regiji. Tak ukrep je potreben zato, ker pravični prehod ne bo uspešen, če bodo v regiji nastajala nova delovna mesta, domača delovna sila pa zanje ne bo ustrezno usposobljena.

Takšna usmeritev ima jasno podlago že v slovenskih dokumentih pravičnega prehoda. V Območnem načrtu za pravični prehod SAŠA premogovne regije je med ukrepi na področju »zaposlitve in veščine za vse« izrecno navedena vseživljenjska karierna orientacija in usposabljanje brezposelnih ter iskalcev zaposlitve, vključno z informiranjem, motiviranjem, neformalnimi izobraževanji, prekvalifikacijami in dokvalifikacijami s ciljem prehoda v zaposlitev ali samozaposlovanje.¹⁰⁴ Enako usmeritev vsebuje tudi Program evropske kohezijske politike 2021–2027, kjer je pri prednostni nalogi za prestrukturiranje premogovnih regij med ukrepi posebej navedeno prav »vseživljenjska karierna orientacija in usposabljanje brezposelnih ter iskalcev zaposlitve«. To pomeni, da za tak razpis ne bi bilo treba postavljati novega koncepta, ampak bi šlo za konkretizacijo že obstoječega programskega okvira.¹⁰⁵

¹⁰³ GOV.SI, Osutek elaborata prostorske ureditve za umestitev sistema baterijskih hranilnikov električne energije HSE SAŠA, 2026, URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOPE/Javne-objave/BHEE-HSE-SASA-/epu_bhee_hse_sasa_osn.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).

¹⁰⁴ Območni načrt za pravični prehod SAŠA regije, n. d., URL: https://cpp-sasa.si/wp-content/uploads/2026/03/Obmocni-naclrt-za-pravicni-prehod-SASA-sfc-2.0_2022-12-12.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026), str. 14.

¹⁰⁵ Republika Slovenije, Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko, Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 v Sloveniji, 2022, URL: <https://evropskasredstva.si/app/uploads/2022/12/Program-evropske-kohezijske-politike-sprejeta-verzija-12.-12.-2022.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026), str. 235.

Za SAŠA premogovno regijo bi bilo zato smiselno, da se razpis oblikuje zelo operativno. Podpiral bi lahko kratke programe v obsegu od 80 do 250 ur, pri čemer bi moral biti večji del usposabljanja praktičen in izveden v sodelovanju z delodajalci. Programi bi morali biti vezani na profile, ki jih regija dejansko potrebuje pri novem gospodarskem in energetskega razvoju, na primer za vzdrževalce energetskih sistemov, monterje in serviserje naprav za obnovljive vire, operaterje avtomatiziranih proizvodnih procesov, logistične profile, strokovnjake za industrijsko digitalizacijo, profile za krožno gospodarstvo ter tehnične profile za testne in razvojne procese. Razpis bi moral omogočati, da programe izvajajo šolski centri, višje strokovne šole, ljudske univerze, razvojne organizacije in podjetja, če imajo za to ustrezne pogoje. V SAŠA premogovni regiji bi bila pri tem naravna partnerja zlasti Šolski center Velenje in podjetja, ki že danes razvijajo nove tehnologije in nove proizvodne programe.¹⁰⁶

Koristno je, da se tak ukrep primerja z domačimi razvojnimi programi iz drugih slovenskih regij. V Zasavju je Območni načrt za pravični prehod med ukrepi posebej predvidel usposabljanje brezposelnih in iskalcev zaposlitve, kar kaže, da je tak pristop že prepoznan kot nujni del prehoda v slovenski premogovni regiji. Pri Pomurju pa je razvojna podpora v obdobju 2010–2019 pokazala, da socialni in zaposlitveni ukrepi delujejo bolje, če so povezani z razvojnimi spodbudami za podjetja. V zadnjem letnem poročilu o izvajanju pomurskega zakona je navedeno, da je bil deveti javni razpis za začetne investicije in ustvarjanje novih delovnih mest vreden 1,4 milijona EUR, posamezni projekt pa je lahko prejel od 10.000 do 200.000 EUR. Še bolj poveden pa je podatek o drugem ukrepu zakona, to je povračilu prispevkov delodajalcem: v obdobju 2010–2019 je bilo v ukrep vključenih 353 delodajalcev, zaposlilo se je 1.380 brezposelnih oseb, skupna izplačila pa so znašala 3.513.177 EUR. Ti podatki so za SAŠA premogovno regijo pomembni zato, ker kažejo, da je socialne ukrepe smiselno vezati na konkretne delodajalce in nova delovna mesta, ne pa jih razumeti ločeno od razvoja gospodarstva.¹⁰⁷

Na tej podlagi bi bilo za SAŠA premogovno regijo smiselno, da razpis za preusposabljanja vključuje tudi zelo jasne izvedbene pogoje. Posamezen program bi moral imeti vnaprej določeno ciljno skupino, npr. brezposelne, delavce iz premogovne ali energetske verige, mlajše iskalce prve zaposlitve ali osebe, ki jim grozi izguba zaposlitve. Program bi moral vključevati vsaj enega delodajalca ali skupino delodajalcev, ki bi potrdili potrebo po kadru, ter obvezno praktično usposabljanje. Del sredstev bi bilo smiselno nameniti tudi stroškom udeležencev, na primer prevozu, gradivom ali štipendijski podpori, saj ravno ti stroški pogosto odločajo o tem, ali se oseba sploh vključi v program. Cilj razpisa torej ne bi smel biti čim večje število izvedenih tečajev, ampak čim večji delež udeležencev, ki po zaključku dejansko preidejo v zaposlitev ali samozaposlitev.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Prim. prav tam; Območni načrt za pravični prehod SAŠA regije, nav. delo.

¹⁰⁷ GOV.SI, Deseto letno poročilo o izvajanju ukrepov Zakona o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2019, 2021, URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGRT/Dokumenti/DRR/Tema-prednostna-obmocja/Pomurski-zakon/LP_Pomurje_2019.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026), str. 23 in 60.

¹⁰⁸ Območni načrt za pravični prehod Zasavske regije, n. d., URL: https://evropskasredstva.si/app/uploads/2022/12/Obmocni-nacrt-za-prvicni-prehod-Zasavje_-sfc-2.0_2022-12-12.docx (dostopno dne: 8. 4. 2026).

4.4.2 Razpis za subvencionirano zaposlovanje in prehod delavcev iz premogovne ter energetske verige v nova regionalna delovna mesta

Če želi regija izstop iz premoga izvesti socialno vzdržno, mora delodajalcem ustvariti tudi dejanski interes, da zaposlijo delavce iz Premogovnika Velenje, TEŠ ali z njima povezanih dejavnosti ter jim omogočijo prehod v nova delovna mesta. V slovenskem programskem okviru za pravični prehod je to povsem logično, saj Območni načrt za pravični prehod SAŠA premogovne regije med ukrepi na področju zaposlitve in veščin izrecno predvideva usposabljanje, prehode v zaposlitev in aktivacijo iskalcev zaposlitve, Program evropske kohezijske politike 2021–2027 pa med prioritetaми navaja tako vseživljenjsko karierno orientacijo kot usposabljanje brezposelnih ter iskalcev zaposlitve.

Za SAŠA premogovno regijo bi bilo zato smiselno predlagati razpis, po katerem bi podjetje prejelo podporo, če v regiji zaposli delavca iz premogovne ali energetske verige in mu hkrati zagotovi uvalno usposabljanje, mentorstvo ali prilagoditev delovnega mesta. Ukrep bi bil namenjen predvsem podjetjem, ki odpirajo nova delovna mesta v proizvodnji, energetiki, logistiki, vzdrževanju, digitalizaciji, okoljskih storitvah in drugih dejavnostih, povezanih s prestrukturiranjem regije. Pomoč ne bi bila splošna subvencija plače, ampak ciljno usmerjena spodbuda za prehod zaposlenih v nove dejavnosti. Delodajalec bi na primer lahko prejel subvencijo za obdobje 6 do 12 mesecev, ob dodatni možnosti povračila stroškov mentorja ali krajšega praktičnega usposabljanja. Takšna zasnova je smiselna zato, ker zmanjšuje tveganje delodajalca pri zaposlitvi delavca, ki ima sicer delovne izkušnje, vendar potrebuje prilagoditev na novo okolje in novo vrsto dela.¹⁰⁹

Tudi širši slovenski sistem aktivne politike zaposlovanja kaže, da je tak ukrep izvedljiv. Iz državnega zaključnega računa za leto 2021 izhaja, da je bilo za spodbude za zaposlovanje porabljenih 41.182.339 EUR, za usposabljanje in izobraževanje pa 7.368.776 EUR. To pomeni, da slovenska praksa že pozna kombinacijo dveh instrumentov: prvi je usposabljanje, drugi pa neposredna spodbuda delodajalcu za zaposlitev. Za SAŠA premogovno regijo bi bil to zelo uporaben model, le da bi moral biti teritorialno in vsebinsko omejen na delavce, ki izhajajo iz dejavnosti, povezanih s premogom in energetiko, ter na podjetja, ki ustvarjajo nova delovna mesta v regiji.¹¹⁰

Če vzamemo primer iu pomurske regije bi bilo smiselno, da bi razpis določal tri osnovne pogoje. Prvič, podjetje bi moralo dokazati, da gre za novo zaposlitev ali za zaposlitev osebe, ki prehaja iz premogovne ali energetske dejavnosti. Drugič, zaposlitev bi morala trajati najmanj določeno obdobje, na primer 12 mesecev, da ne bi šlo le za kratkotrajni učinek. Tretjič, podjetje bi moralo zagotoviti tudi element uvajanja, mentorstva ali dodatnega usposabljanja. Razpis bi

¹⁰⁹ Republika Slovenije, Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko, Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 v Sloveniji, 2022, URL: https://evropskasredstva.si/app/uploads/2022/12/Program-EKP-2021-27_SI_Razlicica-4.0_23.9.2022_cistopis_dop.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).

¹¹⁰ GOV.SI, Deseto letno poročilo o izvajanju ukrepov Zakona o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2019, 2021, URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGRT/Dokumenti/DRR/Tema-prednostna-obmocja/Pomurski-zakon/LP_Pomurje_2019.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026), str. 23, 42–43 in 60.

lahko predvidel, da se del subvencije izplača ob zaposlitvi, del pa šele po določenem obdobju, če delovno razmerje še traja.

4.5 Predlogi ukrepov na področju okoljskega prestrukturiranja v smeri trajnosti

4.5.1 Razpis za celovito sanacijo in novo rabo degradiranih rudarskih ter ugrezninskih območij

Okoljske posledice rudarjenja v Saleški dolini niso omejene le na posamezne degradirane parcele, temveč predstavljajo širši prostorski problem. OECD navaja, da je v SAŠA premogovni regiji zaradi ugreznanja tal, ki je ponekod doseglo tudi do 12 metrov, nastal sistem treh jezer ob Premogovniku Velenje, pri čemer naj bi se posedanje tal nadaljevalo še 15 do 20 let po zaprtju rudnika. To pomeni, da za regijo ne bo dovolj zgolj sprotne sanacija škode, ampak bo potrebovala sistematičen program sanacije in nove rabe prostora.¹¹¹

Tak razpis bi moral biti osredotočen predvsem na dve prednostni območji. Prvo je območje Družmirskega jezera in pas med Tresimirjem ter Šoštanjskim jezerom, kjer Občina Šoštanj že pripravlja dokumentacijo in skupno gradbeno dovoljenje za ureditev brežin ter športno-rekreacijskih in prostočasnih površin. Proračunski dokumenti občine kažejo, da je bila za dokumentacijo za 2. in 3. fazo ureditve jezera leta 2024 predvidena vrednost 30.000 EUR, leta 2025 pa še nadaljnja sredstva za pripravljala dela in dokumentacijo v zvezi z ureditvijo območja med Tresimirjem in Šoštanjskim jezerom.¹¹² Drugo prednostno območje bi moralo biti območje Velenjskega in Škalskega jezera ter širši pas degradirane krajine proti meji z občino Šoštanj, kjer Mestna občina Velenje v svojih okoljskih dokumentih izpostavlja potrebo po ekoremediacijskih ukrepih, sanaciji Velenjskega jezera z dodatnim napajanjem iz Pake, nadzoru nad stabilizatom na pregradi med Velenjskim in Družmirskim jezerom ter sanaciji odlagališča industrijskih odpadkov Ležen.¹¹³ Vsak projekt bi moral vsebovati vsaj dva obvezna sklopa. Prvi bi bil sanacijski sklop, ki bi zajemal geotehnično stabilizacijo terena, utrjevanje brežin, ureditev odvodnjavanja, rekultivacijo, ekoremediacijske ukrepe, sanacijo usedlin ali drugih okoljskih bremen ter pripravo zemljišč za varno nadaljnjo uporabo. Drugi pa bi bil razvojni sklop, v katerem bi prijavitelj moral pokazati, kaj bo po sanaciji dejanska nova funkcija območja: na primer rekreacijska raba, javna zelena infrastruktura, sonaravno urejene obale, učne poti, turistična raba, javni dostopi do jezer ali priprava prostora za drugo okoljsko sprejemljivo uporabo.

¹¹¹ OECD, Mining Regions and Cities in SAŠA and Zasavska, Slovenia: A Regional Approach for a Just Transition Away from Coal, 2026, URL: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/SRRS-2026-2050/Mining-Regions-and-Cities-in-SASA-and-Zasavska-Slovenia-EN.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

¹¹² Občina Šoštanj, Obrazložitev 3. Rebalansa proračuna občine Šoštanj za leto 2024, 2024, URL: <https://www.sostanj.si/DownloadFile?id=742514> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

¹¹³ Mestna občina Velenje, Občinski program varstva okolja za Mestno občino Velenje 2021–2025, 18. 11. 2020, URL: <https://www.velenje.si/app/uploads/2022/07/Obcinski-program-varstva-okolja-2021-2025.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

V praksi bi bil razpis najbolj smiselno, če bi bil odprt za Mestno občino Velenje, Občino Šoštanj, Premogovnik Velenje, Komunalno podjetje Velenje ter za partnerske projekte teh institucij. Upravičeni stroški bi morali vključevati pripravo projektne dokumentacije, geološke in geotehnične raziskave, sanacijo ugreznin, utrjevanje brežin, krajinsko ureditev, zasaditev avtohtonih vrst, ekoremediacijske posege, ureditev poti in javne infrastrukture ter vzpostavitev osnovnih monitoring sistemov. Pri merilih izbire bi morali imeti prednost projekti, ki rešujejo območja z aktivnim posedanjem, projekte z večnamensko javno rabo in projekte, ki zmanjšujejo prihodnje stroške vzdrževanja prostora. Takšen pristop je smiselno tudi zato, ker Premogovnik Velenje že zdaj sanacijo in rekultivacijo izvaja kontinuirano; iz letnega poročila za leto 2021 izhaja, da je bilo treba v enem letu sanirati, rekultivirati in vzdrževati 44,22 hektarja površin, kar je pomenilo skoraj 97 % realizacijo planiranih del.¹¹⁴ Ta podatek jasno kaže, da gre za prostorsko in finančno velik problem, ki ga ni mogoče reševati le z manjšimi občinskimi posegi.

4.5.2 Razpis za krožno uporabo materialov in ponovno rabo prostora pri sanaciji območij prehoda

ZRPSŠPR med področji okoljskega prestrukturiranja izrecno omenja spodbujanje krožnega pristopa gospodarstva ter spremembo namembnosti objektov, povezanih z izkopom in uporabo premoga, zato ima tak ukrep jasno normativno podlago.¹¹⁵

Predlagani ukrep bi bilo smiselno oblikovati kot javni razpis za krožne sanacijske projekte SAŠA, namenjen občinam, Premogovniku Velenje, javnim podjetjem in partnerstvom z izvajalci okoljskih ter gradbenih storitev. Razpis bi moral podpirati predvsem tri vrste projektov: prvič, uporabo sekundarnih materialov in viškov izkopov pri sanaciji, utrjevanju brežin, rekultivaciji ter oblikovanju novih uporabnih površin; drugič, ponovno uporabo opuščenih rudarskih in industrijskih objektov oziroma delov območij, kadar se ti po prilagoditvi vključijo v novo javno, okoljsko ali razvojno funkcijo; tretjič, pilotne projekte, v katerih se sanacija prostora neposredno poveže z zmanjšanjem odpadkov, manjšo rabo primarnih surovin in novo trajnostno rabo zemljišč. Tak pristop je za regijo realen tudi zato, ker Premogovnik Velenje v projektu REECOL že sodeluje pri razvoju rešitev za ekološko sanacijo in dolgoročni monitoring rudarskih površin po končanem izkoriščanju, hkrati pa v svojih publikacijah poudarja, da se degradirane površine že desetletja postopno rekultivirajo in dobivajo nove funkcije za kmetijstvo, industrijo, rekreacijo in turizem.¹¹⁶

Pri merilih izbire bi morali imeti prednost projekti, ki dokazujejo, da zmanjšujejo količino odpadkov, potrebo po odlaganju in porabo novih surovin, ter projekti, ki potekajo na že degradiranih površinah in ne posegajo v nova območja. Dodatne točke bi morali dobiti projekti,

¹¹⁴ Premogovnik Velenje, Letno poročilo 2021, 2022, URL: <https://www.rlv.si/wp-content/uploads/2022/08/LP-Premogovnik-Velenje-2021-revidirano-KONCNO-z-naslovnico.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

¹¹⁵ 9. člen ZRPSŠPR.

¹¹⁶ Premogovnik Velenje, PREMOGOVNIK VELENJE PARTNER PROJEKTA REECOL – ekološka sanacija in dolgoročni monitoring rudarskih površin po končanem izkoriščanju, 31. 1. 2024, URL: <https://www.rlv.si/2024/01/31/premogovnik-velenje-partner-projekta-reecol-ekoloska-sanacija-in-dolgorocni-monitoring-rudarskih-povrsin-po-koncanem-izkoriscanju/> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

ki po sanaciji ustvarijo tudi novo uporabno vrednost prostora, na primer javno zeleno površino, rekreacijsko območje, učne poti ali drugo okoljsko sprejemljivo rabo. Takšen pristop je smiselni tudi zaradi domačih zgledov iz Zasavja, kjer Center za pravični prehod v sodelovanju s Circular Change razvija Circular Academy for Just Transition Regions, torej model, ki krožno gospodarstvo povezuje prav s preходом nekdanje premogovne regije. Za SAŠA premogovno regijo bi bil tak razpis pomemben zato, ker bi okoljsko sanacijo povezal z zmanjševanjem materialnih izgub in s ponovno uporabo prostora, ne pa le z odpravljanjem škode.¹¹⁷

5. Obseg, v katerem so se upoštevali predlogi občin v zakonodajnem postopku

Pri analizi obsega, v katerem so bili predlogi občin upoštevani pri pripravi in sprejemanju obeh zakonov, je treba izhajati iz dvojne narave njihovega sodelovanja v normativnem procesu.

Občine so bile po eni strani vključene že v predhodni fazi priprave predpisov kot del zainteresirane javnosti oziroma kot posebej prizadeti in institucionalno pomembni deležniki, katerih sodelovanje je v slovenskem pravnem redu umeščeno v okvir sodelovanja javnosti pri pripravi predpisov. Resolucija o normativni dejavnosti¹¹⁸ poudarja, da mora priprava predpisov temeljiti na preglednosti, odzivnosti in sodelovanju strokovne ter druge javnosti, sodelovanje javnosti pa naj praviloma traja od 30 do 60 dni.¹¹⁹ Tudi sistem objave predlogov predpisov na portalu e-Demokracija temelji na izhodišču, da lahko javnost predlagateljem posreduje mnenja, pripombe in pobude že v fazi priprave predpisa.¹²⁰

Po drugi strani pa občine v zakonodajnem postopku ne nastopajo zgolj kot del splošne javnosti. Kadar je v zakonodajni postopek predložen zakon, ki vsebuje določbe, s katerimi se neposredno posega v položaj in pravice lokalnih skupnosti, jim Poslovnik Državnega zbora¹²¹ priznava poseben položaj. V takih primerih predsednik Državnega zbora pozove pristojne organe lokalnih skupnosti, da o teh določbah predloga zakona podajo svoje mnenje. To pomeni, da imajo lokalne skupnosti v fazi sprejemanja zakonodaje lahko tudi poseben predviden kanal sodelovanja, ki presega splošno sodelovanje javnosti.¹²²

¹¹⁷ Circular Change, Circular Economy Academy Zasavje, 25. 3. 2025, URL: <https://www.circularchange.com/projects-1/2025/3/25/circular-economy-academy-zasavje> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

¹¹⁸ Resolucija o normativni dejavnosti (ReNDej) - Uradni list RS, št. 95/09.

¹¹⁹ GOV.SI, Sprejemanje predpisov v Republiki Sloveniji, 2. 3. 2023, URL: <https://www.gov.si teme/sprejemanje-predpisov> (dostopno dne 8. 4. 2026).

¹²⁰ eUprava Republike Slovenije, E-demokracija: Predlogi predpisov, 2026, URL: [https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov.html?lang=si#eyJmaWx0ZXJzIjpb7ImNvbW1lbnQiOlsiLSJdLCJ0eXBlljpbLi0iXS wic3Rh dHVzIjpbLi0iXS wiY2F0IjpbLi0iXS wicmlqcyl6WyItMSJdLCJvZmZzZXQiOlsiMCJdLCJzZW50aW5lbF90eXBlljpbIm9rll0sInNlbnRpbmVsX3N0YXR1cyI6WyJvayJdLCJpc19hamF4IjpbLi0iXSX19](https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov.html?lang=si#eyJmaWx0ZXJzIjpb7ImNvbW1lbnQiOlsiLSJdLCJ0eXBlljpbLi0iXSwic3Rh dHVzIjpbLi0iXS wiY2F0IjpbLi0iXS wicmlqcyl6WyItMSJdLCJvZmZzZXQiOlsiMCJdLCJzZW50aW5lbF90eXBlljpbIm9rll0sInNlbnRpbmVsX3N0YXR1cyI6WyJvayJdLCJpc19hamF4IjpbLi0iXSX19) (dostopno dne 10. 4. 2026).

¹²¹ Poslovnik državnega zbora (PoDZ-1) - Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21, 58/23 in 35/24.

¹²² 145. člen Poslovnika Državnega zbora.

Za obravnavana zakona je to razlikovanje posebej pomembno. ZRPSŠPR in ZPZPV sta neposredno posegala v razvojni, infrastrukturni, socialni in premoženjski položaj občin ter širšega lokalnega okolja v SAŠA premogovni regiji. Zato je treba predloge občin presoјati na dveh ravneh:

najprej kot del širšega sodelovanja javnosti in regionalnih deležnikov pri pripravi predpisov, nato pa še kot mnenja lokalnih skupnosti v samem zakonodajnem postopku, kadar so posamezne določbe neposredno zadevale njihov položaj. V tem okviru so posebej pomembni predlogi Mestne občine Velenje, Občine Šoštanj, RA SAŠA in Združenja občin Slovenije, pa tudi zakonodajna gradiva Državnega sveta, matičnih delovnih teles in poslanskih amandmajev, saj omogočajo presojo, kateri predlogi so bili sprejeti, kateri le delno, in kateri so bili kljub obravnavi zavrnjeni.

Namen nadaljnje analize je zato ugotoviti ne le, ali so bili predlogi občin v postopku sploh zaznani, temveč predvsem, v kolikšnem obsegu so bili dejansko preneseni v končno zakonsko besedilo in iz kakšnih razlogov nekateri med njimi niso bili sprejeti. Posebna pozornost bo namenjena razlikovanju med predlogi, ki so izboljševali normativno jasnost in izvedljivost zakonskih rešitev, ter predlogi, ki bi zahtevali širšo spremembo finančne, časovne ali sistemske zasnove posameznega zakona. Prav ta razlika je bistvena za razumevanje dejanskega vpliva občin na oblikovanje obeh zakonov.

5.1 Analiza predlogov za ZRPSŠPR

5.1.1 Institucionalni okvir in vloga regionalnih deležnikov

Pri institucionalnem okviru zakona je mogoče ugotoviti, da so bili predlogi lokalnega in regionalnega okolja najbolj uspešni prav pri vprašanju vloge RA SAŠA. Slednja je v svojih pripombah poudarila, da mora zakon jasneje urediti njeno koordinacijsko in strokovno podporno funkcijo pri pripravi, spremljanju in izvajanju programa razvojnega prestrukturiranja. Enako izhaja tudi iz razprave v Državnem svetu, kjer je bilo poudarjeno, da zakon sicer javni agenciji priznava koordinacijsko vlogo pri pripravi in spremljanju programa razvojnega prestrukturiranja, ne vključuje pa v celoti upravljalvskega in podpornega mehanizma, ki ga ta že izvaja v okviru Centra za pravični prehod SAŠA in je prepoznan kot primer dobre prakse tudi na evropski ravni.¹²³ Podobno je opozorila tudi Zakonodajno-pravna služba (v nadaljevanju: ZPS), ki je izpostavila, da Predlog zakona ne določa konkretnih nalog oziroma aktivnosti SAŠA razvojne regije vezanih na izvajanje pravičnega prehoda in Predloga zakona, kljub temu pa ji nalaga obveznost poročanja o tem, kar je sporno z vidika načela zakonitosti. Nadalje je izpostavljeno, da ni dopustno predvideti financiranja razvojne agencije, ne da bi bile njene naloge jasno normativno določene.¹²⁴

¹²³ Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 9-10; Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 3-4.

¹²⁴ Državni zbor, Mnenje o Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, z dne 28. januarja 2026, str. 14.

V parlamentarni fazi je bil ta pomislek upoštevan, saj je ZPS prav tako prepoznala normativno praznino. Namreč zakon je sprva predvideval financiranje razvojne agencije, ni pa dovolj jasno določal njenih nalog.¹²⁵

Posledično je bil s poslanskimi amandmaji dodan nov 3.a člen, ki je izrecno določil naloge RA SAŠA, te rešitve pa so bile nato vključene tudi v dopolnjen predlog zakona Odbora za gospodarstvo. Končni zakon v 4. členu določa, da razvojna agencija sodeluje pri pripravi poročil, programu razvojnega prestrukturiranja, informiranju deležnikov in promociji SAŠA regije.¹²⁶ Zato je mogoče skleniti, da so bili predlogi RA SAŠA v tem delu upoštevani.

5.1.2 Krog upravičencev in dostop do ukrepov

Pri vprašanju kroga upravičencev so bile pripombe lokalnih deležnikov v določeni meri uspešne. Občina Šoštanj, Mestna občina Velenje in RA SAŠA so opozarjale, da mora zakon pri fizičnih osebah razlikovati med primeri, ko gre za investicije v nepremičnine na območju regije in primeri, ko gre za druge ukrepe. Nadalje sta Občina Šoštanj in RA SAŠA opozorili, da pri ukrepih, vezanih na nepremičnine, ni logično zahtevati zgolj stalnega prebivališča, ampak mora biti pomembna tudi lega nepremičnine v regiji. Namreč, fizična oseba s stalnim prebivališčem v regiji je lahko lastnik nepremičnine izven regije, ki ne more biti predmet subvencije.¹²⁷

Končni zakon temu v bistvenem sledi. V 4. odstavku, 3. točki 10. člena je določeno, da mora imeti fizična oseba stalno prebivališče v SAŠA premogovni regiji ali pa biti lastnik nepremičnine v regiji, če gre za instrument, katerega predmet je investicija v nepremičnine. V tem delu je torej mogoče ugotoviti vsebinsko upoštevanje predlogov občin in razvojne agencije.

5.1.3 Energetsko prestrukturiranje in prenova sistema daljinskega ogrevanja

Na področju energetskega prestrukturiranja so bili lokalni deležniki med seboj zelo usklajeni, vendar pri najpomembnejših vprašanjih niso bili uspešni. Občina Šoštanj, Mestna občina Velenje, RA SAŠA in tudi pripombe, posredovane prek Združenja občin Slovenije, so poudarjale, da bi moral zakon pri prenovi sistema daljinskega ogrevanja slediti nacionalni strategiji izstopa iz premoga¹²⁸ in posledično kot skrajni rok določiti leto 2033, ne pa 2030 (seveda s ciljem prejšnjega končanja preobrazbe sistema daljinskega ogrevanja).¹²⁹ Tudi javno

¹²⁵ Prav tam.

¹²⁶ Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSSPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, za matično delovno telo, z dne 5. februarja 2026, str. 2-3; Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSSPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, z dne 9. februarja 2026, str. 1-5.

¹²⁷ Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 1.

¹²⁸ Ministrstvo za infrastrukturo, Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, december 2021.

¹²⁹ Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSSPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 2.

predstavljena stališča lokalnega okolja potrjujejo, da zahteva po uskladitvi roka za preobrazbo sistema daljinskega ogrevanja z letom 2033 ni temeljila le na političnem sklicevanju na nacionalno strategijo, temveč tudi na izvedbenih razlogih. Po oceni predstavnikov lokalnega okolja so postopki umeščanja energetskih objektov v prostor, pridobivanja soglasij in dovoljenj ter sama izvedba investicij tako dolgotrajni in zahtevni, da je letnica 2030 nerealna.¹³⁰¹³¹

Hkrati so predlagali tudi posebno ureditev, po kateri bi se toplota kot gospodarska javna služba zagotavljala tudi po 30. aprilu 2027, dokler novi proizvodni viri ne bi bili dejansko vzpostavljeni, ter da bi bilo treba dodatno zaščititi uporabnike pred dvigom cene toplote.¹³² Enake pomisleke je povzel tudi Državni svet.¹³³

Kljub temu končni zakon v 11. členu ohranja rok 2030 in ne vsebuje posebne določbe o nadaljevanju režima zagotavljanja toplote po 30. aprilu 2027. To stališče je dodatno potrjeno tudi v odzivu predlagatelja na mnenje ZPS, kjer je izrecno zapisano, da je rok za prenovo sistema daljinskega ogrevanja jasno določen najkasneje do 2030 in da po mnenju predlagatelja ni v neskladju z drugimi določbami zakona. Hkrati je poudarilo razmejitve do Zakona o prehodnem financiranju pospešenega in pravičnega izstopa iz premoga (v nadaljevanju: ZPFPPIP),¹³⁴ namreč po njihovem mnenju to ni vprašanje, ki ga je treba urejati v ZRPSŠPR, ampak je povezano z ZPFPPIP in z izbiro novega ponudnika toplote po 22. členu tistega zakona. V odzivu izrecno pojasnjujejo, da razpis za nove proizvodne vire toplote izvede Komunalno podjetje Velenje na podlagi ZPFPPIP, ZRPSŠPR pa ureja le sofinanciranje

¹³⁰ Š. Kuralt, Delo, S predlogom zakona zadovoljni, a upajo na spremembe, 12. 12. 2025, URL: <https://www.delo.si/novice/slovenija/zakon-o-prestrukturiranju-izstop-iz-premoga-daljinsko-ogrevanje-tes-velenje> (dostopno dne 7. 4. 2026).

¹³¹ Po mnenju župana Mestne občine Velenje, je treba dosledno slediti nacionalni strategiji in ne skrajševati roka, pri čemer je treba tudi upoštevati, da so postopki umeščanja energetskih objektov v prostor dolgotrajni in zahtevni (Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 2).

¹³² »Preobrazbe sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline ne bo mogoče izvesti do aprila 2027, zato je za ohranitev vzdržnosti sistema nujno podaljšanje gospodarske javne službe v skladu z ZPFPPIP tudi po 30. aprilu 2027. Ob postopnem zapiranju Premogovnika Velenje se zmanjšujejo tudi količine izkopanega premoga, kar posledično pomeni dvig cene premoga in posledično dvig nakupne cene toplotne energije za KPV in uporabnike toplote v Šaleški dolini. S tem členom se prepreči, da uporabniki daljinskega ogrevanja Šaleške doline preko cene toplotne energije nosijo posledice zapiranja Premogovnika Velenje« (Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 2; Združenje Občin Slovenije in Občina Šoštanj, PREGLEDNICA PRIPOMB IN PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 30. decembra 2025, str. 1; Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 12. novembra 2025, str. 1).

¹³³ Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 2; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 9-10; Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 9-10.

¹³⁴ Zakon o prehodnem financiranju pospešenega in pravičnega izstopa iz premoga (ZPFPPIP) - Uradni list RS, št. 109/24.

vzpostavitev novih proizvodnih virov toplote.¹³⁵ Zato je treba šteti, da so bili ključni lokalni predlogi v tem vsebinskem sklopu izrecno obravnavani, vendar zavrjeni.

V luči navedenega ni bilo realizirano pričakovanje Mestne občine Velenje, kjer je župan izrecno poudaril, »da bo t. i. interventni zakon o zagotavljanju toplote v Šaleški dolini ustrezno dopolnjen tudi za obdobje po aprilu 2027 ter da bo zagotovil stabilen prehod regije v trajnostno in gospodarsko močno prihodnost«.¹³⁶

5.1.4 Preureditev energetske lokacije Termoelektrarne Šoštanj

Pri preureditvi energetske lokacije TEŠ je bila slika nekoliko bolj mešana. Občina Šoštanj je v svojih pripombah opozorila, da naj zakon ne opredeljuje projekta preveč ozko, zlasti ne z neposrednim sklicevanjem na konkretne rešitve, kot je plavajoča sončna elektrarna na Družmirskem jezeru.¹³⁷ RA SAŠA pa je celo predlagala črtanje takratnega člena o energetskem projektu zaradi tveganja podvajanja s Skladom za pravični prehod.¹³⁸

Tudi javna razprava v regiji je pokazala, da so lokalni deležniki med najbolj spornimi vprašanji prepoznavali predvsem višino finančnih sredstev ter vključitev plavajoče sončne elektrarne na Družmirskem jezeru. Župan občine Šoštanj je javno poudaril, da je predvidenih 200 milijonov evrov za razvojno prestrukturiranje občutno premalo in da bi moralo biti za dejanski razvojni preboj regije zagotovljenih najmanj 400 milijonov evrov, medtem ko so predstavniki lokalnega okolja plavajoči sončni elektrarni očitali, da ne predstavlja regijsko legitimnega razvojnega projekta.¹³⁹

Končni zakon v 12. členu strateški projekt opredeli splošneje kot preureditev energetske lokacije TEŠ in z lokacijo povezanih projektov za proizvodnjo ter shranjevanje električne energije in toplote. V tem smislu je mogoče reči, da je bila ožja redakcijska pripomba lokalnega okolja delno upoštevana. Vendar pa širši sistemski pomisleki glede samega obstoja oziroma financiranja tega projekta niso bili sprejeti. To potrjuje tudi odziv predlagatelja, ki poudarja, da gre za strateški projekt izjemnega pomena in da bo njegova podrobnejša zasnova določena v programu razvojnega prestrukturiranja.¹⁴⁰

¹³⁵ Državni zbor, Predlog zakona o razvojnem prestrukturiranju savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSSPR), EPA 2647-IX – odziv na mnenje ZPS, z dne 10. februarja 2026, str. 1- 5.

¹³⁶ Mestna občina Velenje, Sprejet zakon o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije, 11. 2. 2026, URL: <https://www.velenje.si/sprejet-zakon-o-razvojnem-prestrukturiranju-sasa-premogovne-regije/> (dostopno dne 22. 3. 2026).

¹³⁷ Občina Šoštanj, Pripombe na predlog Zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (EVA 2025-1630-0001), z dne 25. avgusta 2025, str. 2.

¹³⁸ Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMOGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 2.

¹³⁹ Š. Kuralt, Delo, Najspornejši del zakona je plavajoča elektrarna, 22. 8. 2025, URL: <https://www.delo.si/novice/slovenija/premogovnik-velenje-tes-izstop-iz-premoga-plavajoca-elektrarna-prestrukturiranje> (dostopno dne 7. 4. 2026); Š. Kuralt, Delo, Zakon prihaja (pre)pozno in s premalo denarja, 20. 8. 2025, URL: <https://www.delo.si/novice/slovenija/izstop-iz-premoga-prestrukturiranje-premogovnik-saleska-dolina-zakon-tes> (dostopno dne 7. 4. 2026).

¹⁴⁰ Državni zbor, Predlog zakona o razvojnem prestrukturiranju savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSSPR), EPA 2647-IX – odziv na mnenje ZPS, z dne 10. februarja 2026, str. 6.

5.1.5 Kulturni in kreativni sektor

Pri kulturnem in kreativnem sektorju so bili nekateri lokalni predlogi uspešni. Mestna občina Velenje in RA SAŠA sta predlagali, da se center kulturnega in kreativnega sektorja ne zasnjuje kot izolirana organizacijska enota, ampak da se mora obvezno povezovati z drugimi organizacijami v SAŠA premogovni regiji za zagotavljanje čim širših učinkov projekta ter pozitivnega vpliva na celotno upravičeno območje.¹⁴¹ Slednje je bilo prevzeto v poslanske amandmaje,¹⁴² kjer je bilo izpostavljeno, da bi center kulturnega in kreativnega sektorja dosegal optimalne rezultate, je seveda smiselno, da je dobro povezan z že obstoječimi tovrstnimi centri za zagotavljanje dostopa do dobrih praks. Tovrstno neformalno povezovanje bi lahko zagotovilo boljše rezultate.¹⁴³

Predlog o povezovanju centra z drugimi organizacijami v regiji je bil sprejet v končno besedilo 14. člena. Gre za enega najbolj jasnih primerov neposrednega vpliva lokalnih pripomb na končni zakon. Po drugi strani pa zakon ni sledil nekaterim širšim pomislekom glede narave tega projekta. ZPS je opozorila na vprašanje, ali gre za ukrep, ki je sploh dovolj neposredno povezan s posledicami izstopa iz premoga. Predlagatelj je v odzivu na mnenje ZPS vztrajal, da kulturni in kreativni sektor ni zgolj splošni razvojni kulturni projekt, ampak področje z inovacijskim, poslovnim in zaposlitvenim potencialom, ki lahko pomembno prispeva k prestrukturiranju regije.¹⁴⁴ Zato je v tem sklopu mogoče ugotoviti, da je zakonodajalec sprejel lokalni predlog o regijskem povezovanju, ni pa bistveno spreminjal osnovne zasnove ukrepa.

5.1.6 Muzej premogovništva

Na področju muzeja premogovništva so bili predlogi občin in RA SAŠA večinoma le delno upoštevani. Občina Šoštanj, Mestna občina Velenje in RA SAŠA so predlagale širšo in bolj varovalno ureditev muzejske dejavnosti, zlasti glede 100-odstotnega financiranja muzejske dejavnosti v času veljavnosti zakona nadaljnjega financiranja po splošnih pravilih po letu

¹⁴¹ Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 3.

¹⁴² »Kulturni in kreativni sektor ni splošno razvojni kulturni projekt, ampak gre za področje, ki je izrazito medsektorsko, saj se tudi v praksi povezuje z več resorji: gospodarstvo, kohezija, znanost, okolje in prostor. Področje predstavlja glavni vir ustvarjalnosti, inovacij in pozitivnih družbenih sprememb. Gre za projekte, ki nastajajo na presečišču kulture, trga, podjetništva in gospodarstva ter združujejo ustvarjalnost, proizvodnjo, distribucijo dobrin in storitev. Imajo inovacijski in poslovni potencial. Povečujejo dodano vrednost in so usmerjeni v trajnostni razvoj. Glede na prestrukturiranje prizadete delovne sile v regiji so odlična priložnost za nova delovna mesta, širitev novih podjetniških idej, povezanih z danostmi regije in trajnostnim razvojem regije. Vse to pa pomeni, da se prav s tovrstnimi projekti naslavlja mnoge izzive SAŠA premogovne regije, kar dokazujejo številni projekti po Evropi« (Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, za matično delovno telo, z dne 5. februarja 2026, str. 5).

¹⁴³ Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, za matično delovno telo, z dne 5. februarja 2026, str. 5; Državni zbor, Predlog zakona o razvojnem prestrukturiranju savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), EPA 2647-IX – odziv na mnenje ZPS, z dne 10. februarja 2026, str. 6.

¹⁴⁴ Prav tam.

2035,¹⁴⁵ ter dodatne vključitve nesnovne kulturne dediščine.¹⁴⁶ Pri tem so poudarili, da »Muzej Velenje s prevzemom zbirk in upravljanja Muzeja Premogovništva Slovenije, prevzema pomembno dejavnost javne službe ohranjanja tehnične dediščine premogovništva na slovenskem«.¹⁴⁷ Predlagano je bilo tudi preimenovanje Muzeja premogovništva Slovenije v Muzej premogovništva in energetike Slovenije (zaradi namena dodajanja novih zbirk in pokrivanja obeh področij delovanja).¹⁴⁸

Nadalje, odziv predlagatelja na mnenje ZPS podrobneje pojasnjuje razmerje med ZRPSŠPR in ZPZPV pri prenosu površinskega dela Muzeja premogovništva Slovenije. Iz tega odziva izhaja, da se površinski del muzeja ne prenaša neposredno na podlagi ZRPSŠPR, temveč v okviru dezinvestiranja po ZPZPV, pri čemer ZRPSŠPR zagotavlja sredstva za njegov odkup. Predlogi o 100 % financiranju muzeja do 2035 in kasnejšem financiranju po splošnih pravilih niso bili v celoti sprejeti, ker je zakonodajalec očitno želel ohraniti svojo lastno, bolj omejeno finančno strukturo.¹⁴⁹ To pomeni, da zakonodajalec ni sledil neposredni občinski ureditvi prenosa, ampak je izbral bolj posreden, sistemsko vezan model v 15. členu. Zato je pri tem vsebinskem sklopu najustreznejši zaključek, da je bilo vprašanje muzeja v zakonu ohranjeno in delno urejeno, ne pa rešeno na način, kot so ga predlagali lokalni deležniki.

5.1.7 Stanovanjska vprašanja in zaščita najemnikov

Na področju stanovanj so bili lokalni predlogi pretežno neuspešni. Občina Šoštanj, Mestna občina Velenje in RA SAŠA so predlagale širšo zaščito obstoječih najemnikov, možnost odkupa stanovanj z neposredno pogodbo še dve leti po sprejetju tega zakona ter v nobenem primeru ne pristajajo, da se te nepremičnine prodajajo na trgu. Pristajajo le na to, da so stanovanja v lasti Stanovanjskega sklada Republike Slovenije ali Mestne občine Velenje. Ter mehanizme za preprečevanje nepremičninskih špekulacij. Slednje utemeljuje dejstvo, da »so lahko najemniki (rudarji, upokojeni rudarji,...) postavljeni v nevarnost, da bodo brez vednosti izgubili najemno stanovanje, v kolikor bo le to prodano na trgu. Takšne so izkušnje. Postavlja se vprašanje ali so vsi dosedanja najemniki imeli možnost odkupa najetega stanovanja. Potrebno je zagotoviti in imeti dokazilo, da so sedanji najemniki zavrnil nakup najetega stanovanja. Takšno zagotovilo pa je lahko dano le s predkupno pravico najemnika. Lastnik bo moral dokazati, da je najemnika

¹⁴⁵ Predpisi financiranja javne služne muzejev opredeljujejo, da pooblaščenemu muzeju, katerega ustanovitelj je lokalna skupnost, le-ta letno zagotovi najmanj 20 % sredstev, pristojno ministrstvo pa do 80 %. Ker sredstva opredeljena z zakonom presegajo zmožnost sofinanciranja delovanja muzeja s strani ustanoviteljice (občine), je za čas do konca leta 2035 financiranje delovanja Muzeja premogovništva Slovenije financirano 100 % s strani Ministrstva za Kulturo. Po izteku leta 2035 pa se le to izvaja skladno s predpisi financiranja javne službe muzejev (80% - 20%) (Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 12. novembra 2025, str. 5).

¹⁴⁶ Razvojna agencija SAŠA je predlagala nov odstavek namenjen zagotovitvi ohranjanja nesnovne kulturne dediščine v okviru javne institucije.

¹⁴⁷ Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 12. novembra 2025, str. 5; Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 4.

¹⁴⁸ Prav tam.

¹⁴⁹ Državni zbor, Predlog zakona o razvojnem prestrukturiranju savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), EPA 2647-IX – odziv na mnenje ZPS, z dne 10. februarja 2026, str. 7.

obvestil o prodaji«. ¹⁵⁰ Stanovanjski sklad Republike Slovenije ima diskrecijsko pravico, da se odloči katero stanovanjsko nepremičnino bo odkupil in katero ne. Pri čemer zakon ne določa meril. Menijo, da v kolikor bodo zagotovljena sredstva s strani države za odkup, potem bi morala biti odkupljena vsa stanovanja. ¹⁵¹

Nadalje je bilo izpostavljeno, da pri odkupu stanovanj s strani občin in stanovanjskih skladov gre za zaščito pravic najemnikov. Prav je, da imajo tudi pravico do odkupa in da je ta pred pravico do odkupa občin in stanovanjskih skladov ter da se varuje najemnike, v kolikor v kratkem času, ki bo na voljo do prenosa stanovanja na občino ali sklad, najemnik finančno ne more kupiti stanovanja, ima to možnost še v petih letih po prenosu stanovanja, po ceni, ki je veljala za prenos na občino oz. sklad. ¹⁵²

Tudi v skupnem dopisu županov SAŠA regije je bilo izrecno poudarjeno, da so bile določbe glede odkupa oziroma prenosa stanovanj iz osnutka zakona izbrisane in da pričakujejo njihovo ureditev vsaj v okviru ZPZPV. ¹⁵³ Enake pomisleke je povzela tudi komisija Državnega sveta. ¹⁵⁴

Kljub temu pa končni ZRPSŠPR teh rešitev ni prevzel. Zato je treba zaključiti, da predlogi lokalnega okolja glede stanovanjskega vprašanja niso bili upoštevani v ZRPSŠPR, ampak so bili vsebinsko preusmerjeni oziroma preloženi na drugi zakonodajni okvir, predvsem na ZPZPV. ¹⁵⁵

5.1.8 Strateško-razvojne nepremičnine

To je eden od vsebinskih sklopov, kjer je vpliv občinskih in regionalnih pripomb zelo viden, vendar ne popolnoma. Občina Šoštanj in Mestna občina Velenje sta obširno predlagali ureditev odkupa oziroma prenosa saniranih in strateško pomembnih nepremičnin v korist občin, pri čemer sta poudarjali predkupno oziroma prednostno pravico občin, 100-odstotno sofinanciranje, krajše obdobje omejitve razpolaganja in jasnejša postopkovna pravila. ¹⁵⁶ Tudi RA SAŠA je opozorila na potrebo po sistemski ureditvi prenosa strateških nepremičnin in zaščite pred nepremičninskimi špekulacijami. Državni svet je ta vprašanja izrecno povzel kot eno osrednjih pričakovanj lokalnega okolja. ¹⁵⁷

¹⁵⁰ Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 12. novembra 2025, str. 1-3.

¹⁵¹ Prav tam.

¹⁵² Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 3.

¹⁵³ Skupni dopis županov Savinjsko-šaleške regije, z dne 6. januarja 2026, str. 1.

¹⁵⁴ Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 5-6, 10.

¹⁵⁵ Prav tam.

¹⁵⁶ Občina Šoštanj, PRIPOMBE OBČINE ŠOŠTANJ na ZAKON O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, Predlog (EVA 2025-1630-0001), z dne 11. novembra 2025, str. 2; Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 12. novembra 2025, str. 5.

¹⁵⁷ Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 4.

Pomembno je tudi, da je Odbor za gospodarstvo v poročilu po prejemu mnenj izrecno navedel, da je imel pred seboj tudi pripombe Združenja občin Slovenije, ter da so bili nato sprejeti amandmaji, s katerimi je bilo v zakon dodano posebno poglavje o podpori za strateško-razvojne nepremičnine. Namreč, poslanski amandmaji so uvedli nov 14.a člen, ki je bil nato prenesen v dopolnjeni predlog zakona in vsebinsko ohranjen v končnem besedilu 16. člena.¹⁵⁸ Zato je mogoče reči, da je bil osnovni koncept občinskih in regionalnih predlogov upoštevan.

Vendar pa konkretne zahteve niso bile sprejete v celoti. Končni zakon ne določa 100-odstotnega sofinanciranja, ne uvaja predkupne pravice občin v taki obliki, kot je bila predlagana, in ohranja desetletno prepoved odtujitve, obremenitve in spremembe namena uporabe. To potrjuje tudi kasnejši amandma,¹⁵⁹ ki je to omejitev dodatno normativno razčistil, ni pa sledil občinskim prizadevanjem za milejši režim.

5.1.9 Finančni okvir zakona

Na področju financiranja so bili predlogi občin, RA SAŠA in Združenja Občin Slovenije najmanj uspešni. Namreč, njihove pripombe so predlagale zvišanje skupnega obsega sredstev za program razvojnega prestrukturiranja na 400 milijonov EUR,¹⁶⁰ uvedbo posebnega občinskega okvira v višini 200 milijonov EUR za razvojne projekte občin, kar bi okrepilo njihovo finančno stabilnost, omogočilo predvidljivo načrtovanje in izvedbo razvojnih projektov, nujnih za blažitev posledic zapiranja premogovništva ter zmanjšalo tveganje, da bi bile občine v neenakem položaju glede na druge upravičence.¹⁶¹ Ter bistveno višja sredstva za preobrazbo sistema daljinskega ogrevanja, zlasti okvir do 140 milijonov EUR, saj so sredstva za preobrazbo sistema daljinskega ogrevanja trenutno iz Sklada za pravični prehod in proračuna zagotovljena samo za 1. fazo posodobitve distribucijskega omrežja (23,4 milijonov EUR). Posledično je nujno potrebno zagotoviti dodatna sredstva za 2. in 3. fazo preobrazbe. V ta namen so občine tudi predlagale finančni okvir.¹⁶² Občina Šoštanj je tudi izpostavila

¹⁵⁸ Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSSPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, za matično delovno telo, z dne 5. februarja 2026, str. 5-6.

¹⁵⁹ Državni zbor, AMANDMA k dopolnjenemu Predlogu zakona o o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSSPR), druga obravnava, EPA 2647 -IX, za Državni zbor, z dne 9. februarja 2026, str. 1.

¹⁶⁰ »SAŠA premogovna regija se bo po prenehanju rabe premoga sočila z izjemno globokimi strukturnimi spremembami. Za uspešno izvedbo prestrukturiranja je nujno, da se za razvojne programe zagotovi znatno višja raven finančne pdopore. Ocenjujejo, da bi bila za doseg ciljev pravičnega prehoda in za uresničitev razvojnih potencialov regije potrebna najmanj dvakrat višja sredstva od predlaganih, zato je potrebno, da se sredstva za izvajanje programa povečajo na vsaj na 400.000.000,00 EUR, saj je regija v preliminarinih popish projektov, ki ustrezajo programu Zakona in so vrednostno opredeljeni, zbrala že za preko 500.000.000, 00 EUR projektov. Kar nekaj projektov pa tudi vrenostno še ni bilo opredeljenih« (Združenje Občin Slovenije, PREGLEDNICA PRIPOMB IN PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMOGOVNE REGIJE, z dne 30. decembra 2025, str. 2).

¹⁶¹ Združenje Občin Slovenije, PREGLEDNICA PRIPOMB IN PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMOGOVNE REGIJE, z dne 30. decembra 2025, str. 2-3.

¹⁶² »Finančni okvir izhaja iz Investicijskega programa – Preobrazba sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline - November 2024, ki je bil kot sestavni del vloge za odločitev o podpori v novembru 2024 posredovan posredniškemu telesu Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo in organu opravljanja Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj v aprilu 2025.

Skupna ocenjena vrednost preobrazbe znaša 140 milijonov evrov (brez 1. faze).

zgodovinsko krivico, saj je skozi desetletja nosila največje breme energetske oskrbe države. Posledično je razvoj občine stagniral, kar je povzročilo zaostanek v primerjavi z drugimi območji.¹⁶³ Omenjene finančne spremembe bi povečale preglednost, zmanjševale tveganja prerazporejanj sredstev in krepitev zmožnosti občin, da bodo lahko aktivno izvajale razvojne politike v obeh programskih obdobjih.¹⁶⁴ Tudi Državni svet je izrecno povzel pomislek, da je 200 milijonov EUR premalo za dejanski razvojni preboj regije.¹⁶⁵

Kljub temu zakon v 17. členu teh predlogov ni prevzel. Ohranjen je osnovni okvir 200 milijonov EUR za program, brez posebnega dodatnega občinskega sklada, prav tako ni prevzet predlagani znesek 140 milijonov EUR za distribucijsko omrežje oziroma preobrazbo sistema. Odziv predlagatelja na mnenje ZPS to še potrjuje, saj predlagatelj vztraja pri lastni finančni in sistemski zasnovi zakona. Zato je treba skleniti, da ključni predlogi lokalnega okolja glede višine sredstev in ločenega financiranja niso bili upoštevani.

5.1.10 Program razvojnega prestrukturiranja in rok za njegov sprejem

V zvezi s programom razvojnega prestrukturiranja so lokalni deležniki podali več enotnih predlogov. Občina Šoštanj, RA SAŠA in tudi Združenje občin Slovenije so predlagali, da se program razvojnega prestrukturiranja sprejme v treh mesecih od uveljavitve zakona, saj naj bi bile razvojne potrebe in projektne zasnove že prepoznane ter občine že aktivno sodelujejo pri pripravi programa z naborom ukrepov, zato je rok za sprejem programa lahko krajši od devet

2. faza Vzpostavitev novih proizvodnih virov toplote OVE 121.682.900 evrov

3. faza Posodobitev distribucijskega omrežja 19.168.681 evrov» (Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 5; Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 12. novembra 2025, str. 7; Občina Šoštanj, Pripombe na predlog Zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (EVA 2025-1630-0001), z dne 25. avgusta 2025, str. 1).

¹⁶³ Občina Šoštanj, Pripombe na predlog Zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (EVA 2025-1630-0001), z dne 25. avgusta 2025, str. 1; V javni razpravi so lokalni predstavniki zakon utemeljevali tudi z vidika odprave razvojnega zaostanka območja, ki je desetletja nosilo breme nacionalne energetske oskrbe. Občina Šoštanj je ob podpori zakonu poudarila, da mora ta pomeniti tudi popravo zgodovinske razvojne krivice do občine, ki je bila zaradi proizvodnje električne energije dolga leta nadpovprečno obremenjena, njen razvoj pa zato oviran. Ta javno izraženi argument dodatno pojasnjuje, zakaj so občine v zakonodajnem postopku vztrajale pri višjem finančnem okviru, posebni obravnavi strateško-razvojnih nepremičnin in razvojno ugodnejšem položaju lokalnih skupnosti (Občina Šoštanj, Občini Šoštanj in Velenje na izredni seji podprli ZRPSSPR, 22. 8. 2025, URL: <https://www.sostanj.si/objava/1149535> (dostopno dne 29. 3. 2026)).

¹⁶⁴ Združenje Občin Slovenije, PREGLEDNICA PRIPOMB IN PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 30. decembra 2025, str. 2; Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 5.

¹⁶⁵ Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSSPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 3-4; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 9.

mesecev.¹⁶⁶ Enak pomislek glede predolghih rokov je povzel Državni svet.¹⁶⁷ Tudi ZPS je opozorila, da devetmesečni rok ni posebej utemeljen.¹⁶⁸

Kljub temu ta sklop pripomb tudi ni bil sprejet. Končni zakon v 19. členu ohranja rok devetih mesecev za sprejem programa razvojnega prestrukturiranja. Iz odziva predlagatelja na mnenje ZPS izhaja, da je predlagatelj vztrajal pri osnovni zasnovi zakona in da je menil, da bodo cilji, kazalniki, pogoji in merila podrobneje določeni v programu ter v javnih razpisih, ne pa nujno v samem zakonu.¹⁶⁹ Zato je treba skleniti, da predlogi glede hitrejše priprave programa niso bili upoštevani, čeprav so bili večkrat izrecno izpostavljeni.

5.1.11 Predlogi novih členov

RA SAŠA je predlagala nov člen z naslovom »Novi izobraževalni programi«. Predlog je vseboval štiri ključne rešitve:

- da se novi izobraževalni programi, pomembni za prestrukturiranje regije, uvajajo prednostno in po skrajšanih postopkih,
- da se postopki za uvedbo novih nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK) zaključijo najpozneje v šestih mesecih od oddaje predloga,
- da se postopki za uvedbo drugih novih programov skrajšajo na polovico običajnega časa,
- ter da se v programu razvojnega prestrukturiranja predvidijo tudi sredstva za informiranje, svetovanje, prekvalifikacije, izobraževanja, izpite in priznavanje že pridobljenega znanja.¹⁷⁰

Nadalje je RA SAŠA predlagala še nov člen z naslovom »Vlaganje v prometno infrastrukturo«. Po tem predlogu bi Republika Slovenija prioriteto vlagala sredstva v razvoj cestne in železniške infrastrukture na območju SAŠA regije, z namenom izboljšanja pretočnosti prometa in logističnih poti. V obrazložitvi je RA SAŠA posebej poudarila pomen hitre ceste, nadgradnje železniške infrastrukture in odprave nivojskih križanj ceste in železnice.¹⁷¹

¹⁶⁶ Združenje Občin Slovenije, PREGLEDNICA PRIPOMB IN PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 30. decembra 2025, str. 4; Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 6.

¹⁶⁷ Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 10; Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 4.

¹⁶⁸ Državni zbor, Mnenje o Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), EPA 2647-IX, z dne 28. januarja 2026, str. 15.

¹⁶⁹ Državni zbor, Predlog zakona o razvojnem prestrukturiranju savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), EPA 2647-IX – odziv na mnenje ZPS, z dne 10. februarja 2026, str. 4.

¹⁷⁰ Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025, str. 6-7.

¹⁷¹ Prav tam.

Nenazadnje, tretji novi člen iste predlagateljice, ki je določal, da se spodbude in sofinanciranje projektov, investicij in drugih ukrepov, ki niso predmet tega zakona, upravičencem po tem zakonu dodeljujejo prednostno in praviloma za 25 % višje kot na drugih območjih. Namen tega predloga je bil doseči, da bi bila SAŠA premogovna regija zaradi posledic prestrukturiranja prednostno obravnavana tudi pri drugih državnih spodbudah, ne samo v okviru samega ZRPSŠPR.¹⁷²

Vsi trije predstavljeni členi niso bili sprejeti. Iz končne zasnove zakona je razvidno, da je zakonodajalec ohranil ožji pristop ter v zakon vključil le tiste ukrepe, ki jih je štel za neposredno povezane z razvojnim prestrukturiranjem regije v okviru samega zakona

5.1.12 Sklep

Analiza zakonodajnega postopka pri ZRPSŠPR pokaže, da so bili predlogi občin in regionalnih deležnikov upoštevani delno in selektivno. Največji vpliv so imeli pri vprašanjih, ki so izboljševala normativno jasnost, institucionalno izvedljivost in regijsko legitimnost ukrepov. To velja zlasti za vprašanje vloge RA SAŠA, kjer je bil lokalni pomislek dodatno podprt še s strani ZPS. Prav zato je bil v parlamentarni fazi dopolnjen normativni okvir njenih nalog. Podobno velja za krog upravičencev, kjer so bili sprejeti tisti popravki, ki so izboljševali notranjo racionalnost zakona, ne da bi spreminjali njegov finančni ali politični okvir. Enako je mogoče reči za kulturni in kreativni sektor, kjer je bil sprejet predlog o regijskem povezovanju organizacij, saj je ta krepil regionalno legitimnost projekta, ne da bi posegal v njegovo osnovno zasnovo. Delno uspešen je bil tudi sklop strateško-razvojnih nepremičnin, kjer je zakon sprejel osnovni koncept podpore tem nepremičninam, ni pa prevzel vseh konkretnih občinskih zahtev glede 100-odstotnega sofinanciranja, prednostnega odkupa ali milejšega režima razpolaganja.

Bistveno manj uspešni pa so bili predlogi občin in regionalnih institucij pri tistih vprašanjih, ki so zadevala samo jedro razvojne, finančne in časovne zasnove zakona. To velja zlasti za zahteve po zvišanju skupnega obsega sredstev, po ločenem občinskem finančnem okviru, po višjih sredstvih za daljinsko ogrevanje, po uskladitvi časovnice energetskega prestrukturiranja z letom 2033, po podaljšanju režima toplote po 30. aprilu 2027, po skrajšanju roka za sprejem programa ter po širši ureditvi stanovanjskih vprašanj in zaščite najemnikov. Pri teh vprašanjih izpostavljamo, da pripombe niso bile prezrte, temveč večkrat povzete v gradivih Državnega sveta in odzivu predlagatelja na mnenje ZPS. Vendar prav pri teh vprašanjih se jasno pokaže, da je zakonodajalec vztrajal pri lastni zasnovi zakona in ni sledil lokalnim zahtevam tam, kjer bi njihova uresničitev pomenila večji poseg v proračunsko konstrukcijo, v časovnico ali v razmejitve med ZRPSŠPR in drugimi zakoni. To je posebej jasno pri delu o finančnem okviru, pri energetskega prestrukturiranju ter pri roku za program.

Poseben pomen ima tudi ugotovitev, da so bila nekatera za lokalno okolje najboljčutljivejša vprašanja iz zakona dejansko izrinjena ali preusmerjena v drug pravni okvir, namesto da bi bila v njem rešena. To je še posebej očitno pri stanovanjskem vprašanju, kjer iz zakonodajnih gradiv

¹⁷² Prav tam.

izhaja, da lokalni predlogi niso bili upoštevani v okviru ZRPSŠPR, temveč so bili vsebinsko preloženi predvsem na ZPZPV. To pomeni, da pri ZRPSŠPR ni šlo zgolj za zavrnitev posameznih tehničnih predlogov, temveč za odločitev, da se celotno področje stanovanj v bistvenem obsegu izloči iz predmeta tega zakona. Takšna rešitev je z vidika lokalnega okolja pomenila pomembno omejitev dejanskega dosega razvojnega zakona, saj so občine stanovanjsko varnost, zaščito najemnikov in nepremičninsko stabilnost razumele kot ključne sestavine pravičnega prehoda.

V luči navedenega, je za ZRPSŠPR zato mogoče skleniti, da je zakonodajalec lokalnim in regionalnim predlogom sledil predvsem tam, kjer so ti predlogi utrjevali zakon kot poseben razvojni zakon in izboljševali njegovo normativno dovršenost, ne pa tam, kjer bi ga preoblikovali v širši zakon o socialni zaščiti, stanovanjski politiki, dodatnem občinskem financiranju ali o splošnem upravljanju vseh posledic izstopa iz premoga. V tem smislu je bil vpliv občin in regionalnih deležnikov pomemben, vendar omejen. Bil je dovolj močan, da je vplival na nekatere dopolnitve besedila in na vključitev posameznih razvojnih vsebin, ni pa bil dovolj močan, da bi spremenil temeljni zakonodajni model, ki ga je zasnoval zakonodajalec. Najprimernejši sklep je zato, da ZRPSŠPR predstavlja zakon, pri katerem je bil lokalni vpliv viden in v nekaterih delih celo odločilen, vendar predvsem na ravni korekcij in dopolnitev, ne pa na ravni preoblikovanja temeljne zasnove zakona.

5.2 Analiza predlogov za ZPZPV

5.2.1 Temeljna časovnica zapiranja PV in izkopavanje premoga do leta 2033

Na tem področju je mogoče ugotoviti, da je zakonodajalec upošteval temeljno zahtevo lokalnega okolja. Mestna občina Velenje je v spremnem dopisu izrecno poudarila, da se izkopavanje premoga ne sme končati pred letom 2033 (kot je določeno v nacionalni strategiji),¹⁷³ saj bi predčasno ali pospešeno zapiranje ogrozilo pravičen prehod regije.¹⁷⁴ Slednje je podprl tudi Državni svet, pri čemer je Komisija Državnega sveta izrecno poudarila, da je spoštovanje časovnice izstopa iz premoga do leta 2033 bistveno tudi z vidika ohranjanja operativne in energetske funkcionalnosti TEŠ do takrat.¹⁷⁵

To izhodišče je bilo preneseno tudi v amandmaje koalicijskih poslanskih skupin, ki so preoblikovali 1. in 2. člen ter izrecno določili, da zapiralna dela ob sočasnem pridobivanju premoga trajajo najpozneje do 31. decembra 2033, pridobivanje premoga pa se prav tako zaključi najpozneje do istega datuma.¹⁷⁶ Enaka rešitev je bila nato vključena v dopolnjeni predlog zakona in sprejeto besedilo.

V tem delu je zato mogoče govoriti o upoštevanju predlogov lokalnega okolja. Hkrati pa je treba dodati, da zakonodajalec tega roka ni oblikoval le kot odziv na lokalne pripombe, ampak tudi kot sledenje nacionalni strategiji izstopa iz premoga.

5.2.2 Razmerje do ZPFPPIP in vprašanje TEŠ po 30. aprilu 2027

Na tem področju pa pripombe lokalnega okolja niso bile normativno upoštevane v ZPZPV, čeprav so bile jasno zaznane. Državni svet, župana obeh občin, TEŠ in sindikata PV ter TEŠ so opozarjali, da je predvidena časovnica ZPZPV neusklajena z ZPFPPIP, saj slednji posebni režim delovanja TEŠ omogoča le do 30. aprila 2027, medtem ko ZPZPV predvideva pridobivanje premoga do konca leta 2033. To neskladje je bilo ocenjevano kot resno tveganje za socialno varnost zaposlenih, energetska stabilnost in izpolnjevanje finančnih obveznosti TEŠ.¹⁷⁷

¹⁷³ Ministrstvo za infrastrukturo, Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, december 2021.

¹⁷⁴ Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 1.

¹⁷⁵ Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026, str. 6; Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 8.

¹⁷⁶ Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 8-9; Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026, str. 1-3.

¹⁷⁷ Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026, str. 4-7; Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z

Kljub temu je zakonodajalec v končnem zakonu ohranil rešitev, da ZPZPV v to vprašanje ne posega. To je bilo v amandmajih izrecno utrjeno z novim petim odstavkom 1. člena, po katerem določbe zakona ne posegajo v izvajanje ZPFPPIP in se pridobivanje premoga za potrebe gospodarske javne službe izvaja v skladu s tem zakonom.¹⁷⁸

Nadalje je Vlada v svojem stališču do mnenja Državnega sveta pojasnila, da aktivnosti za spremembo in podaljšanje ZPFPPIP sicer potekajo, vendar da je to vprašanje predmet druge zakonodajne ureditve, ki mora biti usklajena tudi z datumom potrditve sheme državne pomoči s strani Evropske komisije. To pomeni, da zakonodajalec problema ni zanikal, ga pa ni želel reševati v okviru ZPZPV.¹⁷⁹

5.2.3 Socialna zaščita zaposlenih v Premogovniku Velenje in odvisnih družbah

Pri socialni zaščiti zaposlenih v Premogovniku Velenje in njegovih odvisnih družbah je zakonodajalec lokalnim pričakovanjem in stališčem socialnih partnerjev v veliki meri sledil. Regijska skupina je v pripombah izrecno zahtevala, da se v 8. členu poleg Premogovnika Velenje navedejo tudi družbe HTZ Velenje, PLP in Sipoteh, ker so v stoodstotni lasti Premogovnika Velenje in skoraj v celoti od njega poslovno odvisne; pri HTZ je posebej poudarila še invalidsko dimenzijo podjetja in nevarnost diskriminacije, če zaposleni v teh družbah ne bi bili deležni primerljive socialne zaščite.¹⁸⁰ Tudi Mestna občina Velenje je v spremnem dopisu poudarila, da pričakuje vključitev pripomb socialnih partnerjev na socialni del zakona.¹⁸¹ Državni svet pa ta del zakona ocenjuje kot bistveni element pravičnega prehoda. V njihovih mnenjih so izrecno navedene višje odpravnine, dodatek za zadržanje ključnih kadrov, posebni pogoji poklicnega in starostnega upokojevanja ter ukrepi izobraževanja, usposabljanja in prekvalifikacij. Komisija dodatno poudarja, da je ravno širši socialni paket tisto, kar daje zakonu legitimnost kot instrumentu pravičnega izstopa iz premoga.¹⁸²

Slednje potrjujejo tudi amandmaji in poročilo matičnega odbora, in sicer v 1. členu so izrecno navedli odvisne družbe HTZ Velenje, Sipoteh in PLP, obenem pa so dopolnili socialni del zakona pri 8., 10., 11., 12., 13., 15., 16. in 17. členu, zlasti glede jasnejšega kroga upravičencev,

dne 21. januarja 2026, str. 4-8; Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 4-7.

¹⁷⁸ Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026, str. 1-2; Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 8.

¹⁷⁹ Vlada Republike Slovenije, Stališče do Mnenja Državnega sveta Republike Slovenije k Dopolnjenemu Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 27. januarja 2026, str. 3-4.

¹⁸⁰ Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakona o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 6.

¹⁸¹ Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 1.

¹⁸² Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026, str. 4-7; Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 5-6; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 3-5.

časa zaposlitve, poklicnega zavarovanja, financiranja pravic in razmerja do odvisnih družb. Odbor v poročilu tudi poudari, da so amandmaji v pomembnem delu sledili pomislekom ZPS ter dodatnim pojasnilom ministrstva.¹⁸³ Ta normativna dopolnitev je bila nato vključena v dopolnjeni predlog in v končno besedilo zakona, namreč III. poglavje zakona vsebuje posebno ureditev odpravnin, dodatka za zadržanje ključnih kadrov, poklicnega in starostnega upokojevanja ter ukrepov usposabljanja in prekvalifikacij.

Tako Državni svet kot Vlada zelo jasno pojasnjujeta, da gre za skupino delavcev, katerih izguba delovnega mesta neposredno izhaja iz državne odločitve o zapiranju premogovnika, pri čemer gre za ozko specializirana znanja, ki so na slovenskem trgu težko prenosljiva. Zato je poseben, od sistemske delovnopravne in pokojninske zakonodaje odstopajoč režim po njuni oceni stvarno utemeljen, sorazmeren in socialno odgovoren.¹⁸⁴

Dodatno, je Državni sekretar na ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Igor Feketija izpostavil, da »za tiste, ki bodo ostali brez zaposlitve, je idealno, da so tudi finančno spodbujeni, da se odločijo za višjo odpravnino, s katero je dalj časa poskrbljeno za njihovo materialno varnost, in da se vključijo v programe preusposabljanja ter postopoma preidejo v novo zaposlitev. Tistim, za katere bi ocenili, da to nikakor ni mogoče, pa omogočamo zgodnejše upokojevanje«.¹⁸⁵

V tem delu je torej mogoče govoriti o visoki stopnji upoštevanja predlogov, pri čemer niso bili sprejeti le načelno, ampak tudi konkretno normativno izpopolnjeni.

Poleg tega je regijska skupina podala predlog, da se vsem delavcem družb skupine Premogovnika Velenje omogoči predčasna starostna upokojitev, če jim do starostne upokojitve manjka do pet let starosti in pokojninske dobe,¹⁸⁶ vendar ni bil sprejet v predlagani obliki. Zakon je namesto tega sprejel poseben režim poklicne pokojnine pod posebnimi pogoji (do pet let pred izpolnitvijo splošnega starostnega pogoja za poklicno pokojnino)¹⁸⁷ ter ločeno, ožjo

¹⁸³ Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, EPA 2594 – IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026; Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 3-6.

¹⁸⁴ Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 2; Vlada Republike Slovenije, Stališče do Mnenja Državnega sveta Republike Slovenije k Dopolnjenemu Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 27. januarja 2026, str. 1.

¹⁸⁵ MMC RTV SLO, Novak: Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje zagotavlja pravičen prehod, 4. 2. 2026, URL: <https://www.rtvslo.si/slovenija/novak-zakon-o-zapiranju-premogovnika-velenje-zagotavlja-pravicen-prehod/772334> (dostopno dne 1. 4. 2026).

¹⁸⁶ Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 9.

¹⁸⁷ Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 15.

ureditev starostne pokojnine pod posebnimi pogoji za zaposlene z najmanj 20 leti dela v skupini Premogovnika Velenje in starostjo 55 let.¹⁸⁸

5.2.4 Vključitev zaposlenih v TEŠ v socialni režim zakona

Položaj zaposlenih v TEŠ predstavlja enega najbolj izrazitih primerov, kjer so bile pripombe jasno in večkrat izražene, vendar zavrnjene. Že iz spremnega dopisa Mestne občine Velenje izhajajo pričakovanja, da mora zakon upoštevati socialni del in dejanski položaj povezanega energetskega sistema.¹⁸⁹ Komisija Državnega sveta povzema zelo konkreten predlog Sindikata TEŠ za nov 15.a člen, po katerem bi se določbe o posebnih pogojih upokojevanja, odpravninah in dodatkih uporabljale tudi za zaposlene v TEŠ. Enako opozorilo podata tudi župana Mestne občine Velenje in Občine Šoštanj.¹⁹⁰

Komisija Državnega sveta gre pri tem še dlje in izrecno zapiše, da je nujno tudi zaposlenim v TEŠ zagotoviti ustrezne varovalke ter jih sistematično vključiti v pravičen proces izstopa iz premoga. Nadalje Državni svet v svojem mnenju povzame pobudo za širitev pravic na zaposlene v TEŠ in priznava, da je to eno osrednjih vprašanj lokalnega okolja.¹⁹¹

Vendar končni zakon tega predloga ni sprejel. Natančnejši razlog za zavrnitev pa je zdaj razviden iz stališča Državnega sveta in še posebej iz stališča Vlade. Oba izrecno pojasnujeta, da položaj zaposlenih v TEŠ ni neposredno primerljiv s položajem zaposlenih v Premogovniku Velenje, saj njihova zaposlitev po oceni zakonodajalca ni neposredno in neizogibno ogrožena zaradi zaprtja rudarske dejavnosti na enak način kot pri Premogovniku Velenje. Vlada dodatno poudarja, da ZPFPPIP že vsebuje določene pravice za zaposlene v TEŠ, zato širitev posebne ureditve ZPZPV nanje po njenem mnenju ni smiselna.¹⁹²

5.2.5 Program postopnega zapiranja kot osrednja strokovna podlaga

Mestna občina Velenje in regijska skupina sta izhajali iz stališča, da mora biti program dejanska strokovna podlaga zakona in da bi moral biti sprejet dovolj zgodaj oziroma celo pred sprejemom samega zakona. Regijska skupina je v pripombah k 3. členu zapisala, da je program,

¹⁸⁸ Prav tam, str. 17; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 3.

¹⁸⁹ Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 1.

¹⁹⁰ Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026, str. 5-6.

¹⁹¹ Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 7; Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 17. januarja 2026, str. 6.

¹⁹² Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 7-8; Vlada Republike Slovenije, Stališče do Mnenja Državnega sveta Republike Slovenije k Dopolnjenemu Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 27. januarja 2026, str. 2-4.

ki ga pripravi Premogovnika Velenje, v predlaganem osnutku podlaga za zakon, zato bi ga morala Vlada sprejeti tri mesece pred obravnavo in sprejetjem zakona.¹⁹³

Ta vprašanja je nato dodatno problematizirala ZPS. V mnenju je opozorila, da predlog zakona prepušča bistvene vsebine programom, ne da bi jasno določil njihovo pravno podlago, cilje, obseg monitoringa, recenzijo in razmerje do sistemske rudarske zakonodaje. ZPS je posebej poudarila, da zgolj splošne navedbe o pripravi programov »v okviru veljavnih predpisov« ne zadostujejo zahtevam po jasni in določeni zakonodaji.¹⁹⁴

Prav na tem področju so amandmaji bistveno posegli v besedilo. Na novo so oblikovali 3. in 4. člen, ki so natančneje določili vsebino programa in podrobnejših programov, recenzijo, revizijo, obvezne sestavine ter elemente monitoringa, sanacije, kadrovskih ukrepov in omilitvenih ukrepov na področju dediščine.¹⁹⁵ Zato je ta predlog mogoče oceniti kot delno upoštevan, kar pomeni, da je zakonodajalec sprejel argument o potrebi po bolj določenem programu, ni pa sprejel argumenta, da mora program kot strokovni dokument predhodno legitimirati sam zakon.

Poleg navedenega pa je Mestna občina Velenje prav tako predlagala, da je koncesija pogoj za obratovanje premogovnika, ne pa za njegovo zapiranje, zato »koncesija v ZPZZPV ne sodi«, ¹⁹⁶ pri čemer je ta predlog bil v celoti upoštevan.

5.2.6 Finančna konstrukcija, nadzor in razmejitev virov financiranja

Na področju financiranja je zakonodajalec pripombe lokalnega okolja upošteval le delno. Regijska skupina je pri 7. členu poudarila, da morajo biti zagotovljena sredstva za izvajanje programa v zakonu bistveno natančneje opredeljena. Izrecno je zapisala, da 100 milijonov evrov za leti 2025 in 2026 ne predstavlja realnega stroška in nima pravne podlage v programu zapiranja, ter zahtevala, da se strošek zapiranja določi za celotno obdobje do zaključka

¹⁹³ Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 3; Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 4.

¹⁹⁴ Državni zbor, Mnenje o Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZZPV), druga obravnavna, EPA 2594-IX, z dne 9. januarja 2026, str. 4.

¹⁹⁵ Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZZPV) – druga obravnavna, EPA 2594 – IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026, str. 3-4; Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZZPV), druga obravnavna, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 9-10.

¹⁹⁶ Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 2-3; Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 19. novembra 2024, str. 2-3.

procesa.¹⁹⁷ Podobno izhaja tudi iz splošnih pripomb Mestne občine Velenje, ki je zahtevala, da zakon opredeli finančne vire in natančne vrednosti.¹⁹⁸

Prav tako je ZPS opozorila na nejasne zavezanke, neenotno urejanje financiranja na več mestih zakona, nejasno razmejevanje med proračunskimi sredstvi in lastnimi viri Premogovnika Velenje ter pomanjkanje ustrezne utemeljitve odstopov od sistemske zakonodaje.¹⁹⁹

Kot odziv na te kritike so bili z amandmaji preoblikovani 5., 7., 21., 22. in 23. člen. Uvedeni so bili ločeni računovodski izkazi, namensko porabo sredstev, natančnejša pravila za tehnični in finančni nadzor, poročanje in sankcija za nepredložitev poročila.²⁰⁰

Toda po drugi strani zakon ni sprejel bistvenega dela lokalnih pripomb, ki so zahtevale vnaprejšnjo in celovito finančno konstrukcijo za celotno obdobje zapiranja. Minister je na seji odbora pojasnil, da gre za okvirni 20-letni program, ki se bo dopolnjeval z dvoletnimi operativnimi načrti, v katerih bodo natančneje določeni stroški in dinamika zapiranja. Podobno izhaja tudi iz razprav Državnega sveta.²⁰¹ To pomeni, da je bila zahteva po večji preglednosti in nadzoru upoštevana, zahteva po popolni vnaprejšnji določenosti pa ni bila sprejeta.

5.2.7 Stanovanja v lasti Premogovnika Velenje in možnost odkupa za najemnike

Stanovanjsko vprašanje je eden najbolj kompleksnih sklopov, saj je bilo osnovno vprašanje rešeno, vendar ne na način, kot ga je želelo lokalno okolje. Mestna občina Velenje je zahtevala jasna določila o razpolaganju s stanovanji v lasti Premogovnika Velenje in TEŠ, konkretnije je predlagala brezplačen prenos stanovanj na Stanovanjski sklad RS, občini pa razpolagalno pravico nad temi stanovanji in neprofitni režim oddajanja.²⁰² Regijska skupina je v pripombah

¹⁹⁷ Strošek zapiranja je v Zakonu o zapiranju PV treba opredeliti in zapisati za celotno obdobje, to je do leta 2043 oziroma do likvidacije družbe. Ideja o potrditvi vsakoletnega programa za dela, ki bodo šele potekala, ne zagotavlja varnega financiranja ter tudi ne optimalne organizacijske izvedbe zapiranih del, ker so odvisni od volje več različnih vlad, v katero pa na podlagi slabih izkušenj, zaradi obvladovanja varnostnih, tehnoloških, okoljskih in socialnih tveganj ni možno zaupati (Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMOGOVIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 5-6).

¹⁹⁸ Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 1.

¹⁹⁹ Državni zbor, Mnenje o Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 9. januarja 2026, str. 8-9.

²⁰⁰ Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, EPA 2594 – IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026; Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026.

²⁰¹ Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 2; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026, str. 2; Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 3.

²⁰² Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 1; Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMOGOVIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 19. novembra 2024, str. 6-9.

prav tako zagovarjala močnejšo javno-socialno ureditev stanovanjskega sklada RS.²⁰³ Nato se je pojavila pobuda Sindikata Premogovnika Velenje, župana Mestne občine Velenje in Komisije Državnega sveta, ki so poudarili, da bi morali imeti sedanji najemniki (zaposleni ali upokojeni rudarji) možnost odkupa teh stanovanj v prehodnem dvoletnem obdobju.²⁰⁴

Amandmaji in dopolnjeni predlog so ohranili ureditev v 4. členu, po kateri se stanovanja prodajo Stanovanjskemu skladu Republike Slovenije po tržni ceni. Ta model je ostal tudi v končnem zakonu.

Vlada izrecno pojasni, da je osnovni namen te ureditve nadzorovano dezinvestiranje, vključitev stanovanj Premogovnika Velenje v javni najemni fond, ureditev dolgoročnega upravljanja stanovanj v javnem interesu ter zagotavljanje stabilnih in dolgoročnih najemnih razmerij, ki krepijo pravno varnost najemnikov. Vlada zato ocenjuje, da posebna ureditev (začasne) predkupne pravice najemnikov v okviru ZPZPV ne predstavlja ustreznega ali potrebnega ukrepa za doseg ciljev zakona. Dodatno poudarja, da je v letu 2026 za ta namen predvidenih 5 milijonov evrov kohezijskih sredstev, ki jih je treba porabiti do 30. septembra 2026, sicer bi jih Slovenija izgubila. Uvedba predkupne pravice najemnikov bi po oceni Vlade onemogočila pravočasen odkup stanovanj s strani sklada in s tem ogrozila črpanje kohezijskih sredstev.²⁰⁵

5.2.8 Strateško-razvojne nepremičnine in predkupne pravice občin

Pri strateško-razvojnih nepremičninah se zelo jasno pokaže razlika med lokalno-razvojnim in tržno-dezinvesticijskim pristopom. Mestna občina Velenje je zahtevala brezplačen prenos zemljišč na območju občine in znotraj pridobivalnega prostora, skupaj z njihovo sanacijo za trajnostno uporabo. Slednje je konkretizirala z novima členoma o zemljiščih in stavbah v lasti Premogovnika Velenje.²⁰⁶ Tudi regijska skupina je poudarjala, da je treba lokalni skupnosti omogočiti vpliv na posege znotraj eksploatacijskega polja in zagotoviti razvojno uporabo teh zemljišč. Slednje pojasnjuje tako, da »je interes lokalne skupnosti, da ima vpliv na posege, ki se in se bodo dogajali znotraj eksploatacijskega polja Premogovnika Velenje. Lokalna skupnost

²⁰³ Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 8.

²⁰⁴ Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026, str. 6; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 6; Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 6.

²⁰⁵ Vlada Republike Slovenije, Stališče do Mnenja Državnega sveta Republike Slovenije k Dopolnjenemu Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 27. januarja 2026, str. 3.

²⁰⁶ Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 1; Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 19. novembra 2024, str. 4.

se je 149 let morala prilagajati in omogočati izvajanje rudarskih del ter proizvodnjo električne energije, ker jo je v to prisilila država«. ²⁰⁷

Komisija Državnega sveta je izrecno poudarila, da je za uspešen, razvojno naravnan in pravičen prehod ključen pravno urejen prenos strateško pomembnih nepremičnin na lokalne skupnosti. ²⁰⁸

Vendar končni zakon tega ni uredil po modelu brezplačnega ali razvojno privilegiranega prenosa. Je pa amandma k 4. členu izrecno določil, da mora biti ob prodaji nestanovanjskih nepremičnin omogočeno uveljavljanje zakonitih predkupnih pravic v skladu z veljavnimi predpisi, občine pa bodo lahko to pravico uveljavljale v okviru svojih prostorskih aktov. ²⁰⁹ Vlada tudi tukaj izrecno pojasni razlog zavrnitve širšega modela, namreč dodatni posegi v splošni režim razpolaganja z nestanovanjskimi nepremičninami po njenem mnenju presegajo namen in vsebinski okvir ZPZPV, ki je osredotočen na zapiranje Premogovnika Velenje in položaj zaposlenih. ²¹⁰

5.2.9 Muzej, dediščina in rudarska reševalna četa

Vprašanje kulturne dediščine in muzeja je bilo upoštevano le v splošni obliki, ne pa v institucionalno ambicioznejši različici, ki jo je zagovarjalo lokalno okolje. Mestna občina Velenje je v zahtevala ukrepe za zaščito zgodovinskega in kulturnega pomena premogovnika, vključno z ohranitvijo in delovanjem Muzeja premogovništva Slovenije, ki bi moral po njenem mnenju pridobiti status državnega muzeja. ²¹¹ Regijska skupina je prav tako izpostavljala pomen kulturne in tehnične dediščine. ²¹²

²⁰⁷ Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 5.

²⁰⁸ Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 6-7; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026, str. 6; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 6.

²⁰⁹ Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 12; Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, EPA 2594 – IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026, str. 5.

²¹⁰ Vlada Republike Slovenije, Stališče do Mnenja Državnega sveta Republike Slovenije k Dopolnjenemu Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 27. januarja 2026, str. 2.

²¹¹ Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 1.

²¹² »Zgodovinska tradicija premogovništva v Sloveniji predstavlja pomembno premično in nepremično kulturno dediščino, ki je ob enem potencial v turističnem gospodarstvu in zelo pomembna za ohranjanje kulturne dediščine premogovništva, ki bo z zaprtjem Premogovnika Velenje izginila na območju Slovenije. Podrobnejši postopki prenosov dejavnosti na javni zavod se opredelijo skladno s 6. alinejo 4. člena zakona in se opredelijo v podrobnejšem programu postopnega zapiranja Premogovnika Velenje« (Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 9).

Amandmaji so potem 4. člen dopolnili tako, da omilitveni ukrepi vključujejo tudi ohranjanje kulturne in tehnične dediščine, vključno z rudarsko tehnično dediščino, muzejskimi objekti in infrastrukturo. Ta rešitev je bila vključena v dopolnjeni predlog in v končni zakon.²¹³ To pomeni, da je bil dediščinski vidik priznan, ni pa bila sprejeta lokalna zahteva po posebni institucionalni ureditvi muzeja kot javnega zavoda državnega pomena.

Podobna logika velja tudi pri rudarski reševalni četi. Regijska skupina je predlagala, da se v členu izrecno določi, da sedež jamsko reševalne čete ostane v Velenju in da se natančneje opredeli, kaj pomeni »potreben del« reševalne čete.²¹⁴ ZPS je v mnenju opozorila, da je celotna ureditev nejasna glede predmeta prenosa, trajanja in obsega.²¹⁵ Končni zakon je kljub temu ohranil rešitev o prenosu tehnične reševalne zmogljivosti z amandmaji pri 19. členu, ni pa vključil lokalno pomembnejše konkretizacije, npr. izrecne določitve sedeža v Velenju.²¹⁶

Poleg navedenega je Mestna občina Velenje predlagala zagotavljanje trajnega vzdrževanja pregrade med Velenjskim in Družmirskim jezerom, s pojasnilom, da se mora vzdrževanje zagotavljati trajno tudi po zaključku zapiranih del, ker pregrada varuje Šoštanj pred poplavnim valom iz Velenjskega jezera.²¹⁷ Slednje ni bilo upoštevano, je pa zakonodajalec v splošnejši obliki uredil, da Vlada po prenehanju pravic in obveznosti določi novega zavezanca za monitoring ter vzdrževanje in upravljanje trajnih jamskih in površinskih objektov (5. odstavek 2. člena ZPZPV).

5.2.10 Izobraževanje, prekvalifikacije in štipendiranje

Na področju izobraževanja in prekvalifikacij je zakon lokalnim pričakovanjem v precejšnji meri sledil, ni pa sprejel vseh njihovih konkretnih predlogov. Regijska skupina je v pripombah predlagala, da se področje štipendiranja razširi na vse deficitarne poklice, ki jih potrebuje Premogovnik Velenje. V ozadju tega predloga je bila logika, da pravičen prehod ni le vprašanje socialnega izstopa starejših delavcev, ampak tudi vprašanje ohranjanja kadrovskega profila, ki jih premogovnik in spremljajoče dejavnosti še vedno potrebujejo v času zapiranja.²¹⁸ Vodja

²¹³ Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 10-11.

²¹⁴ Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 7.

²¹⁵ Državni zbor, Mnenje o Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 9. januarja 2026, str. 9.

²¹⁶ Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026, str. 19; Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, EPA 2594 – IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026, str. 14.

²¹⁷ Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 19. novembra 2024, str. 8; Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 8-9.

²¹⁸ Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 7.

Centra za pravični prehod SAŠA je predstavila raziskavo, znotraj katere so ugotovili, da je »zaradi izstopa iz premoga ogroženih približno 3.000 delovnih mest v regiji, 9.000 na ravni države. Kljub temu so zaposleni izrazili pripravljenost za prekvalifikacije, če jim bodo zagotovljeni varni pogoji, ustrezno plačilo in podpora med izobraževanjem.«²¹⁹

Državni svet v svojih mnenjih poudaril, da zakon ureja možnosti izobraževanj, usposabljanj, prekvalifikacij in pridobivanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij za delavce, katerih zaposlitev je ogrožena zaradi prenehanja izkopavanja premoga. Ta del je bil tudi v politični razpravi razumljen kot eden ključnih elementov socialno pravičnega prehoda.²²⁰

Amandmaji k 15. členu so to ureditev dodatno normativno razjasnili. V dopolnjenem predlogu in končnem zakonu je to področje precej jasno urejeno, vendar z izrecno omejitvijo, in sicer stroški kadrovskega štipendij niso upravičeni stroški po tem členu.²²¹ To pomeni, da je bila sprejeta širša logika prehoda delavcev prek dodatnih znanj, usposabljanja in prekvalifikacij, ni pa bil sprejet predlog občin, da bi zakon sistemsko financiral tudi širše štipendiranje vseh deficitarnih poklicev.

5.2.11 Upravljavski vpliv lokalne skupnosti

Mestna občina Velenje je izrecno zahtevala, da se vsakokratni župan Mestne občine Velenje imenuje v nadzorni svet družbe Premogovnika Velenje.²²² Vendar slednje sploh ni bilo obravnavano, iz česar lahko sklepamo, da zakonodajalec ni bil pripravljen občini dodeliti posebne institucionalne soupravljaljske vloge.

5.2.12 Sklep

Pri ZPZPV analiza prav tako ne omogoča sklepa o popolnem sprejetju ali popolnem prezrtju lokalnih pripomb. Natančneje je mogoče ugotoviti, da jih je zakonodajalec upošteval selektivno

²¹⁹ Razvojna agencija SAŠA, Zakonodajna podlaga za prestrukturiranje kmalu sprejeta, izkop premoga do leta 2033, 18. 6. 2025, URL: <https://cpp-sasa.si/zakonodajna-podlaga-za-prestrukturiranje-kmalu-sprejeta-izkop-premoga-do leta-2033> (dostopno dne 27. 3. 2026),

²²⁰ Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026, str. 3-4; Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026, str. 2, 5; Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026, str. 2, 4.

²²¹ Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januar 2026, str. 17-18; Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, EPA 2594 – IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026, str. 12.

²²² Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024, str. 1; Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA

ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 19. novembra 2024, str. 10; Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakona o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMGOVNIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024, str. 9.

glede na to, kako tesno so bile povezane z osrednjim namenom zakona, to je s postopnim zapiranjem Premogovnika Velenje in s socialno zaščito njegovih zaposlenih.

Najbolj jasno so bile upoštevane tiste pripombe, ki so zadevale časovnico zapiranja do leta 2033, socialni položaj zaposlenih v Premogovniku Velenje in odvisnih družbah ter večjo normativno določnost programa zapiranja, financiranja in nadzora. Pri časovnici je zakonodajalec sledil ne le lokalnim pričakovanjem, ampak tudi nacionalni strategiji, zato je bilo usklajevanje na tem področju politično in sistemsko najlažje. Še izrazitejše je bilo upoštevanje pripomb pri socialni zaščiti zaposlenih v Premogovniku Velenje in odvisnih družbah, kjer so bili lokalni in sindikalni predlogi ne le sprejeti načelno, temveč tudi normativno izpopolnjeni v amandmajih. Podobno velja za program postopnega zapiranja in finančno-nadzorni del zakona: lokalni pomisleki in kritike ZPS so prispevali k temu, da je zakonodajalec 3., 4., 5., 7., 21., 22. in 23. člen dodatno razjasnil in okrepil. V teh delih torej ne gre le za politično zaznavo problemov, ampak za dejanski prenos pripomb v zakonsko besedilo. Nasprotno pa so bile bistveno manj uspešne tiste pripombe, ki bi zahtevale razširitev zakona prek njegove osnovne zasnove. To velja zlasti za vključitev zaposlenih v TEŠ v poseben socialni režim, neposredno rešitev neusklajenosti z ZPFPPIP v samem ZPZPV, brezplačen prenos nepremičnin občinam, močnejšo lokalno vlogo pri upravljanju procesa zapiranja ter posebej zaščitno stanovanjsko ureditev z odkupnimi pravicami najemnikov. Iz slednjega je razvidno, da je zakonodajalec zavrnil tovrstna vprašanja z dvema vrstama argumentov: bodisi da presegajo vsebinski okvir ZPZPV, bodisi da sodijo v drugo zakonodajo, zlasti v ZPFPPIP. Ta logika je še posebej očitna pri razmerju do TEŠ in pri vprašanju toplote po letu 2027, kjer Vlada izrecno pojasni, da gre za vprašanja druge zakonodajne ureditve, ter pri vključitvi zaposlenih v TEŠ, kjer je bilo stališče države, da njihov pravni in socialni položaj ni primerljiv s položajem zaposlenih v Premogovniku Velenje.

Glede področja stanovanj sklepamo, da je zakonodajalec deloma sprejel cilj, da se stanovanja ne prepustijo prosti tržni logiki in da se vključijo v javni najemni fond, ni pa sledil lokalnim zahtevam po brezplačnem prenosu, občinski razpolagalni pravici in začasni odkupni pravici najemnikov. Podobno je pri nestanovanjskih nepremičninah sprejel le minimalno procesno varovalko v obliki možnosti uveljavljanja zakonitih predkupnih pravic, ne pa razvojno privilegiranega režima prenosa v korist lokalnih skupnosti. To pomeni, da je v ZPZPV prevladala dezinvesticijska in sistemsko-finančna logika, ne pa lokalno-razvojna logika, ki so jo zagovarjale občine.

Posledično je za ZPZPV zato mogoče skleniti, da je zakonodajalec lokalnim pripombam sledil tam, kjer so te krepile zakon kot socialni in izvedbeni zakon o zapiranju rudnika, ni pa sledil tam, kjer bi zakon postal širši instrument celovitega regionalnega prehoda ali prerazporeditve razvojnih virov v korist lokalnih skupnosti. Obseg upoštevanja občinskih predlogov je bil zato tudi pri tem zakonu pomemben, vendar jasno omejen z ozko zasnovo samega zakona. Prav v tej omejitvi se tudi najjasneje pokaže razlika med pričakovanji lokalnega okolja in normativno (samo)omejitvijo države: lokalne skupnosti so ZPZPV razumele kot enega od osrednjih pravnih instrumentov pravičnega prehoda v regiji, zakonodajalec pa ga je kljub nekaterim dopolnitvam ohranil predvsem kot ZPZPV in o socialnem položaju njegovih zaposlenih.

6. Razmerje med ZPZPV in ZRPSŠPR: o celovitosti pravnega prehoda ter socialni varnosti zaposlenih v rudarskem delu sistema in na TEŠ

6.1 Uvod

Izstop iz premoga v SAŠA premogovni regiji ni le vprašanje energetske politike, ampak tudi vprašanje pravnega vidika upravljanega prehoda s poudarkom na načelih pravičnega prehoda. Termin pravičnega prehoda se nanaša na prehod v nevtralnost z minimalnim vplivom za zaposlene v najbolj prizadetih regijah, pri čemer je poudarek na široko opredeljeni socialni varnosti ter na prizadevanjih za zdrav življenjski slog.²²³ Tak prehod zahteva odgovor na vsaj tri sklope vprašanj: kako pravno urediti postopno zapiranje rudarske dejavnosti, kako socialno zavarovati delavce, ki jih zapiranje prizadene in kako razvojno preoblikovati regijo, ki je bila dolga desetletja gospodarsko in infrastrukturno odvisna od premoga. Prav na teh treh ravneh je treba razumeti razmerje med ZPZPV in ZRPSŠPR

ZPZPV v uvodni določbi izrecno določa, da ureja zapiranje družbe Premogovnik Velenje, ki vključuje postopno, popolno in trajno opustitev izvajanja rudarskih del ter likvidacijo družbe, hkrati pa zajema tudi posebne pogoje upokojevanja za določene kategorije delavcev, posebno ureditev odpravnin in dodatka za zagotovitev potrebnih kadrov.²²⁴ Že iz samega zakonskega besedila je torej razvidno, da ne gre zgolj za tehnični zakon o zapiralnih delih, temveč tudi za poseben socialni zakon prehoda za zaposlene pri Premogovniku Velenje in njegovih odvisnih družbah.

ZRPSŠPR pa v 1. členu določa, da se za odpravljanje posledic postopnega izstopa iz premoga v SAŠA premogovni regiji določi območje in ukrepi razvojnega prestrukturiranja, nosilci prestrukturiranja in viri financiranja. Nadalje isti člen določa, da so ukrepi namenjeni ustvarjanju novih in ohranjanju obstoječih delovnih mest, vzpostavitvi razvojne infrastrukture, odpravi negativnih posledic predčasnega zapiranja Premogovnika Velenje in opustitvi rabe premoga kot energenta v TEŠ.²²⁵ Ta zakon torej primarno deluje na ravni regije in njenega razvojnega preoblikovanja kot odziv na izstop iz premogovne industrije.

Že v uvodu lahko ugotovimo, da zakona tvorita osrednji normativni okvir pravičnega prehoda v SAŠA premogovni regiji, pri čemer ZRPSŠPR določa splošne cilje razvojnega prestrukturiranja regije in pravni mehanizem s široko zastavljenimi ukrepi, medtem ko se ZPZPV osredotoča zgolj na zapiranje Premogovnika Velenja in njemu odvisnih družb.

²²³ A. Ojsteršek, Planet v obdobje po premogu ali kako (se) rešiti zagat(n)e Šaleške doline, Šaleški razgledi 18, 2021, URL: <https://shorturl.at/MqN4V> (dostopno dne: 2. 4. 2026).

²²⁴ 1. člen ZPZP.

²²⁵ 1. člen ZRPSŠPR.

6.2 Celovitost pravnega prehoda po ZPZPV in ZRPSŠPR

6.2.1 Normativna analiza ZPZPV

ZPZPV je po svoji strukturi izrazil *lex specialis* za zapiranje nosilca rudarske dejavnosti v Šaleški dolini. Njegovo jedro je v pravno vodenem, večfaznem zapiranju Premogovnika Velenje, medtem ko zakon »zanemari« širši sistemski vpliv zapiranja, zlasti na področju energetskega sektorja in regionalnega gospodarstva. Zakon določa, da se pridobivanje premoga zaključi najpozneje do 31. decembra 2033, popolna in trajna opustitev rudarskih del pa mora biti dokončana do 30. junija 2045; do 31. decembra 2045 mora biti zaključen tudi likvidacijski postopek.²²⁶ Ta časovnica kaže, da zakonodajalec zaprtja rudnika ne razume kot enkratnega pravnega dejanja, temveč kot dolgoročen in nadzorovan proces, s čimer se omogoči večja predvidljivost za vse deležnike. Takšna ustrezna ureditev potencialno lahko vpliva tudi na zmanjšanje šokov, ker omogoča postopno prilagajanje zaposlenih in lokalnega okolja. Ni pa povsem nujno, da to dojemamo v pozitivnem smislu. Dolgotrajnost procesa bi lahko vodila v odlašanje z razvojnimi ukrepi in podaljševanje obdobja negotovosti v regiji, zato je potrebno hitro in učinkovito delovanje vseh deležnikov.

Z vidika zapiranja premogovniške dejavnosti je izredno pomemben programski mehanizem, ki ga zakon vzpostavlja za vodenje zapiranja. Po 3. členu sta osnova za izvajanje zakona Program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje do leta 2045 in sistem podrobnejših programov postopnega zapiranja za prihodnji dve leti, ki jih pripravi družba Premogovnik Velenje. V nadaljevanju zakon določa vsebino programa, ki mora podrobneje opredeljevati obseg, način in predvideno dinamiko zapiralnih del, ukrepe s področja upravljanja s kadri, načrt likvidacije družbe Premogovnik Velenje, ukrepe za izvajanje monitoringa ter višino in način zagotavljanja sredstva.²²⁷

Zakon hkrati določa natančen finančni in nadzorstveni režim. Družba mora voditi ločene računovodske izkaze za pridobivanje premoga in za izvajanje zapiralnih del, sredstva po tem zakonu pa se ne smejo porabljati za subvencioniranje proizvodnje premoga. Poleg tega zakon določa, da ukrepi, izvedeni in financirani po zakonodaji o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije,²²⁸ niso upravičeni do financiranja v okviru ZPZPV, s čimer se prepreči dvojno financiranje.²²⁹

Sredstva za izvajanje programa zapiranja rudnika se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije, ki jih zagotovi ministrstvo, pristojno za rudarstvo ter iz lastnih virov Premogovnika Velenje.

²²⁶ 2. člen ZPZPV.

²²⁷ 3. člen ZPZPV.

²²⁸ 22. člen ZPZPV.

²²⁹ 5. člen ZPZPV.

Pri tem je pomembno izpostaviti, da se več kot potrebna proračunska sredstva pridobijo pogojno, če Premogovnik Velenje ministrstvu pravočasno posreduje poročilo o relevantnih okoliščinah zapiranja, s čimer država krepi svojo vlogo nadzornice nad učinkovito porabo sredstev.²³⁰ Pogojno pa je tudi izvajanje zakona, ki bo pričel veljati le v primeru, če Evropska komisija odobri shemo državne pomoči po tem zakonu.

Državni proračun tako predstavlja osrednji mehanizem financiranja zapiralnih del, sanacije okolja ter izvajanje ukrepov za pomoč delavcem, ki se bodo morali zaradi predčasnega izstopa iz premoga pre zaposliti.²³¹

Obstaja pa določeno tveganje glede odvisnosti od političnih odločitev o proračunskih sredstvih. Glede na navedeno določbo v ZPZPV, da se višina potrebnih proračunskih sredstev določi s sprejemom vsakokratnega podrobnejšega programa postopnega zapiranja je dejanska realizacija vezana na letne proračunske akte, kar lahko potencialno vpliva na izvajanje zapiralnih del.²³²

ZPZPV hkrati vsebuje podrobne določbe glede socialno pravnih pravic delavcev (npr. posebne odpravnine, predčasno upokojevanje), kar pa je podrobneje analizirano v nadaljevanju.²³³

6.2.2 Normativna analiza ZRPSŠPR

ZRPSŠPR opravlja drugačno, vendar enako pomembno funkcijo. Njegovo jedro ni likvidacija rudarske dejavnosti, temveč razvojno prestrukturiranje regije zaradi posledic izstopa iz premogovne industrije. 1. člen zakona določa, da so ukrepi razvojnega prestrukturiranja namenjeni gospodarski rasti, ustvarjanju novih in ohranjanju obstoječih delovnih mest, ustvarjanju privlačnega in zdravega bivalnega okolja ter odpravi negativnih posledic zapiranja Premogovnika Velenje in opustitve rabe premoga v TEŠ.²³⁴ S tem zakon problem prehoda prestavlja z ravni enega podjetja na raven celotnega regionalnega sistema.

Na podlagi 3. člena zakon med ukrepe razvojnega prestrukturiranja uvršča program razvojnega prestrukturiranja SAŠA premogovne regije, strateške projekte trajnostnega razvoja, ohranitev delovanja muzeja premogovništva ter podporo za strateško-razvojne nepremičnine. Ista določba izrecno določa, da ti ukrepi dopolnjujejo ukrepe, ki se izvajajo na podlagi predpisov o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, predpisov o prehodnem financiranju pospešenega in pravičnega izstopa iz premoga ter ukrepov iz območnega načrta pravičnega prehoda SAŠA premogovne regije.²³⁵ Že na ravni besedila je torej jasno, da ZRPSŠPR ni zamišljen kot samostojen in izoliran zakon, temveč kot del širšega paketa pravičnega prehoda.

²³⁰ 6. in 7. člen ZMZPV.

²³¹ Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prekonstituiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, 2021, URL: <https://sdres.si/> (dostopno dne: 2. 4. 2026).

²³² 6. člen ZPZPV.

²³³ Glej *infra* poglavje 5.3.

²³⁴ 1. člen ZRPSŠPR.

²³⁵ 3. člen ZRPSŠPR.

Finančni okvir ZRPSŠPR temelji na kombinaciji nacionalnih in evropskih virov. Zakon predvideva financiranje iz Programa evropske kohezijske politike večletnega finančnega okvirja v obdobju 2021-2027 in večletnega finančnega okvirja v obdobju 2028-2034, državnega proračuna ter proračunov občin.

Kljub temu pa financiranje ni avtomatično zagotovljeno. Nekatera sredstva so namreč dostopna zgolj prek javnih razpisov in mehanizmov,²³⁶ kar pomeni, da so upravičenci odvisni od uspešnosti prijav in razpoložljivosti sredstev. To zmanjšuje pravno predvidljivost in lahko vodi v neenakomerno izvajanje ukrepov.

Glede socialno pravne ureditve je ključen 7. člen, po katerem področje socialne kohezivnosti vključuje socialno vključenost, zaposlovanje, vseživljenjsko karierno orientacijo, usposabljanja, krepitev zdravja ter dostopnost stanovanj in izboljšanje kakovosti življenja.²³⁷ To je pomembna določba, vendar je njen pristop zgolj programski, ne pa individualno pravni. Zakon tako ne določa posebnega delovnopravnega statusa konkretnih delavcev po zaprtju rudnikov, ampak ustvarja zgolj nek splošen okvir za poznejše instrumente in programe. Za analizo socialno pravnega vidika obravnavanih zakonov je pomemben tudi 11. člen, ki se nanaša na preureditev energetske lokacije TEŠ z fosilnih goriv na obnovljive vire energije.²³⁸ Navedeno torej ne razumemo v smislu prenehanja dejavnosti, temveč kot razvijanje nove alternativne dejavnosti, s katero bi zaposleni ohranili svojo zaposlitev.

6,2,3 Razmerje med ZPZPV in ZRPSŠPR

Razmerje med ZPZPV in ZRPSŠPR je treba opredeliti kot komplementarno, kljub temu da iz obeh obravnavanih zakonov izhaja jasna funkcionalna delitev. ZPZPV ureja zapiranje rudnika, likvidacijo družbe, financiranje zapiralnih del in neposredne socialne posledice tega procesa za zaposlene v rudarskem delu sistema, medtem ko ZRPSŠPR ureja razvojno, energetske, okoljsko in socialno prestrukturiranje širše regije ter vzpostavlja pogoje za delovanje regije po izstopu iz premogovne industrije.

Ta delitev je racionalna, vendar hkrati pomeni, da so socialno neposredne rešitve skoncentrirane predvsem v ZPZPV. Prav zato se pri presoji celovitosti pravnega prehoda pokaže vprašanje neenakosti med različnimi skupinami prizadetih delavcev (to je obravnavano v poglavju 5.3).

V metodološkem smislu je zato napačno oba zakona razumeti kot dva konkurenčna predpisa, med katerima bi bilo treba izbrati enega kot glavnega. Pravilneje ju je razumeti kot zakonodajni par, v katerem prvi nosi zapiralno-socialno, drugi pa razvojno-prestrukturno funkcijo.

²³⁶ 17. člen ZRPSŠPR.

²³⁷ 7. člen ZRPSŠPR.

²³⁸ 11. člen ZRPSŠPR.

Ravno ta dvojnost pa je razlog, da vprašanje celovitosti pravnega prehoda v razmerju med ZPZPV in ZRPSŠPR razumemo kot skupek in ne kot dva samostojna predpisa. Pri tem pa je odločilno, kako porazdeljujeta pravice, obveznosti in razvojne instrumente med posamezne subjekte prehoda.

6,2,4 Celovitost pravnega prehoda

V ožjem smislu zakona nedvomno zajameta jedro prehoda. Kot že pojasnjeno, ZPZPV ureja zapiralni proces, njegove faze, programe, nadzor, financiranje in posebne socialne posledice za delavce Premogovnika Velenje in njegovih odvisnih družb. ZRPSŠPR pa ureja regionalno razvojno prestrukturiranje, socialno kohezivnost, energetske transformacije in strateške projekte, namenjene prekonstruiranju SAŠA doline v obsegu 10 občin. Če vprašanje celovitega pravnega prehoda razumemo kot vprašanje, ali je zakonodajalec zadovoljivo zajel bistvene pravne posledice izstopa iz premoga, je odgovor pritrdilen.

V širšem smislu pa celovitost ni popolna. Prvi razlog je ta, da oba zakona že sama kažeta na širši normativni okvir. ZPZPV izrecno določa, da ne posega v izvajanje ZPFPPIP,²³⁹ ZRPSŠPR pa v 3. členu izrecno omenja predpise o prehodnem financiranju in območni načrt pravičnega prehoda SAŠA premogovne regije. To pomeni, da celovitost pravnega prehoda ni mogoče reducirati zgolj na obravnavani zakonski dvojec. Zakonodajalec očitno predpostavlja večnivojsko regulacijo, v kateri imata oba zakona osrednje, ne pa izključne vloge.

Drugi razlog in hkrati pomembnejši razlog za nepopolno urejen prehod pa je v neskladni normativni urejenosti zaposlenih v rudarskem delu sistema in zaposlenih v TEŠ. Zaposleni pri delodajalcu Premogovnik Velenje ali v odvisnih družbah so v ZPZPV predmet izrecno določenih posebnih pravic (tj. odpravnina, dodatki, posebni pogoji upokojevanja...), medtem ko zaposleni na TEŠ v ZRPSŠPR niso zajeti s primerljivo podrobnim posebnim delovnopравnim režimom. Njihovo socialno pravno varstvo temelji predvsem na ukrepih razvojnega prekonstruiranja kot je npr. skrb za socialno medgeneracijsko kohezivnost in vključenost. Zato je pravilneje reči, da oba zakona skupaj pravni prehod urejata dobro, ne pa povsem celovito in ne z enako normativno neposrednostjo za vse prizadete skupine.

Problem celovitosti in komplementarnosti obravnavanih zakonov je tudi v časovni asimetriji med procesoma zapiranja in razvoja. Zapiranje rudnika povzroča neposredne in kratkoročne učinke, zlasti v obliki izgube delovnih mest, medtem ko razvojni ukrepi učinkujejo z zamikom. Tako lahko časovni zamik med izgubo in ustvarjanjem delovnih mest v sklopu razvojnih ukrepov povečuje tveganje dolgotrajne brezposelnosti, zlasti pri starejših delavcih. Prav tu se pokaže tudi bistvena razlika med pravno ureditvijo prehoda in dejansko uspešnostjo prehoda. Zakona lahko normativno zajameta večino ključnih vprašanj, pa vendar ostane odprto, ali bo programska raven prekonstruiranja, predvidena v ZRPSŠPR, dejansko prispevala k uspešnemu kariernemu prekonstruiranju te regije.

²³⁹ 1. člen ZPZPV.

Z vidika pravne analize je zato mogoče ugotoviti, da je prehod normativno dobro zastavljen, toda njegova dejanska socialna pravičnost bo v znatni meri odvisna od izvedbe programov, razpisov in investicijskih odločitev, ki jih sam zakon šele omogoča.

6.3 Socialna varnost zaposlenih v Premogovniku Velenje in v TEŠ

6.3.1 Socialno pravne rešitve za Premogovnik Velenje

Na področju socialne varnosti zaposlenih v rudarskem delu sistema je ZPZPV izrazito podroben. Že 1. člen določa, da postopno zapiranje Premogovnika Velenje zajema posebne socialne pravice za določene kategorije delavcev, med katere spadajo posebni pogoji upokojevanja, posebna ureditev odpravnin in dodatek za zagotovitev posebnih kadrov.²⁴⁰

V nadaljevanju je kot pomembna sestavina programa zapiranja med drugim omenjen program aktivne ohranitve potrebnih profilov delavcev in razreševana presežnih delavcev zaradi zapiranja, pri čemer se ta program nanaša na delavce, ki so zaposleni pri delodajalcu Premogovnik Velenje ali v odvisnih družbah.²⁴¹ S tem zakon prehod individualizira in delavca ščiti pred nenadnim izhodom iz sistema.

Jedro socialnovarstvene zaščite delavcev Premogovnika Velenje predstavljajo posebni upokojitveni režimi. ZPZPV v 10., 11. in 12. členu uvaja posebne pogoje za pridobitev poklicne pokojnine za posamezne kategorije zaposlenih, ki so vključeni v poklicno zavarovanje. Posebej pomembna je določba, da lahko zaposleni poklicno pokojnino uveljavijo tudi, če jim do splošnega starostnega pogoja manjka do pet let starosti, invalidom pa do sedem let, ob izpolnitvi drugih zakonskih pogojev. Še izraziteje socialnovarstvena pa je ureditev, po kateri Republika Slovenija krije manjkajoča sredstva, če stanje na osebni račun zaposlenega ne zadostuje za izplačilo poklicne pokojnine ali za dokup potrebne pokojninske dobe. Tu zakonodajalec vzpostavi neposredno javnofinančno jamstvo.

Dodaten korektiv predstavlja 13. člen, ki pod določenimi pogoji omogoča starostno pokojnino brez zmanjšanja pokojnine, za zaposlene na prizadetih delovnih mestih, ki so v skupini Premogovnika Velenje zaposleni najmanj 20 let in so dopolnili starost 55 let. Tudi ta določba kaže, da zakonodajalec starejše zaposlene obravnava kot posebno ranljivo skupino prehoda. Hkrati 14. člen določa, da lahko delodajalec zaposlenemu, ki izpolnjuje zakonske pogoje za te posebne oblike upokojitve, odpove pogodbo o zaposlitvi ne glede na siceršnjo varovalno ureditev po delovnopravni zakonodaji.²⁴²

Pomemben element socialnega režima je posebna odpravnina. 9. člen določa, da delavcu, ki mu je pogodba o zaposlitvi odpovedana iz poslovnih razlogov zaradi programa zapiranja rudnika, pripada odpravnina v višini dveh tretjin osnove za vsako leto dela pri delodajalcu, pri čemer lahko preseže splošno omejitev desetkratnika osnove.

²⁴⁰ Prav tam.

²⁴¹ 4. člen ZPZPV.

²⁴² Nanašajoč se na 14. člen ZDR-1, ki ureja pravice delavcev pred upokojitvijo.

Isti člen določa še 20-odstotni dodatek od osnovne plače za delavca, ki ostane na ključnem delovnem mestu tudi po izpolnitvi pogojev za starostno ali poklicno upokožitev.²⁴³ Ta ureditev ima dvojno funkcijo: varuje dohodek zaposlenega in hkrati poskrbi za ohranitev ključnih kadrov v zapiralnem procesu.

Aktivni del socialnega varstva predstavlja 15. člen, ki zaposlenim omogoča programe izobraževanja, usposabljanja in pridobivanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij, vključno s stroški poklicnega usmerjanja in svetovanja.²⁴⁴ Socialna varnost torej ni omejena le na nadomestila ali upokožitev, temveč vključuje tudi podporo zaposlitveni reintegraciji. Posebno zaščito predvideva zakon tudi za invalide v odvisni družbi HTZ Velenje, saj določa ohranitev osnovne podporne dejavnosti in obveznost, da se zaposlenim invalidom ob prodaji ali likvidaciji ponudi druga ustrezna zaposlitev za nedoločen čas pri delodajalcu z neposredno ali posredno kapitalsko naložbo države.

K socialni varnosti zaposlenih je treba prišteti še ureditev odškodninskih obveznosti. ZPZPV v 16. členu določa, da prenehanje družbe Premogovnik Velenje ali odvisnih družb ne vpliva na že sklenjene dogovore o izplačilu premoženjske ali nepremoženjske škode oškodovancem iz naslova poškodb pri delu ali drugih škodnih dogodkov. Tudi v tem delu zakon kaže jasno socialnovarstveno logiko, na podlagi katere prehod ne sme izničiti že obstoječih obveznosti do zaposlenih oziroma drugih upravičencev.

Poenostavljeno lahko zaključimo, da ZPZPV za zaposlene v rudarskem delu sistema vzpostavlja relativno celovit in večslojen režim socialne varnosti, ki vključuje preventivne, dohodkovne, pokojninske, zaposlitvene in odškodninske elemente.

6.3.2 Socialna varnost zaposlenih na TEŠ

Položaj zaposlenih na TEŠ je obravnavan v ZRPSŠPR in se bistveno razlikuje od ZPZPV (glede zaposlenih v Premogovniku Velenje in odvisnih družbah). ZRPSŠPR te pravice zajema, vendar ne na način posebnih individualnih pravic, kakršne ZPZPV daje zaposlenim v rudarskem delu sistema. Že 1. člen ZRPSŠPR izrecno omenja odpravo negativnih posledic opustitve rabe premoga kot energenta v TEŠ, vendar ta določba neposredno ne predstavlja kakršnekoli socialno pravne varnosti delavcev TEŠ.

Položaj TEŠ je urejen v 11. členu, ki normativno določa preureditev energetske lokacije TEŠ z fosilnih goriv na obnovljive vire energije.²⁴⁵ S tem zakonodajalec energetske infrastrukture ne pušča brez prihodnosti, temveč ji pripisuje novo razvojno vlogo. Kljub temu je socialni učinek teh določb posreden, saj zakon ustvarja pogoje za ohranitev ali nastanek delovnih mest, ne

²⁴³ 9. člen ZPZPV.

²⁴⁴ 15. člen ZPZPV.

²⁴⁵ 11. člen ZRPSŠPR.

določa pa neposredne pravice posameznega delavca do posebne odpravnine, posebnega upokojitvenega režima kot je to primerjalno gledano urejeno v ZPZPV.

Najbližje socialnim ukrepom za zaposlene na TEŠ je 7. člen ZRPSŠPR, ki med ukrepe socialne kohezivnosti uvršča zaposlovanje, vseživljenjsko karierno orientacijo in usposabljanja. V povezavi z 9. členom, ki predvideva program razvojnega prestrukturiranja za obdobje od 2026 do 2030 in za obdobje od 2031 do 2035, je razvidno, da zakon socialne posledice energetske transformacije rešuje predvsem skozi kasnejše instrumente, programe in razpise. Prav zato je treba poudariti, da je socialna varnost zaposlenih na TEŠ v ZRPSŠPR urejena predvsem posredno prek investicij energetskega prestrukturiranja, projektov socialne kohezivnosti in prek novih razvojnih nosilcev v regiji. To ni zanemarljivo varstvo, vendar ni varstvo v obliki posebnega individualnega delovnopравnega režima kot ga ustrezno ureja ZPZPV.

6.4 Sklep

Analiza razmerja med ZPZPV in ZRPSŠPR pokaže, da zakonodajalec pravični prehod v SAŠA premogovni regiji ureja prek dveh funkcionalno ločenih, vendar vsebinsko povezanih normativnih pristopov: zapiralnega in razvojnega. Takšna dvotirna ureditev omogoča ciljno usmerjeno obravnavo različnih vidikov prehoda.

Ključna slabost ureditve ni v njeni nepovezanosti, temveč v različni intenzivnosti socialnega varstva, ki jo zagotavlja posameznim skupinam. Medtem ko je za zaposlene v rudarskem delu sistema oblikovan razmeroma natančno in neposreden sistem socialne zaščite, je položaj zaposlenih v TEŠ prepuščen širšim razvojnim mehanizmom, katerih učinki so po naravi manj določljivi in časovno bolj dolgoročni. To odpira vprašanje, ali obstoječi normativni okvir dejansko v celoti sledi načelu pravičnega prehoda, ki poleg gospodarske preobrazbe zahteva tudi primerljivo raven socialne varnosti za vse prizadete skupine. Nadaljnji razvoj zakonodaje bi zato moral biti usmerjen predvsem v zmanjševanje teh razlik ter v krepitev bolj uravnoteženega in predvidljivega sistema socialnega varstva v regiji.

7. Zaključek

Prehod Šaleške doline iz premogovne regije v nizkoogljično in razvojno prestrukturirano območje predstavlja enega izmed pomembnejših pravnih in razvojnih izzivov v Sloveniji. Gre za proces, ki ne pomeni zgolj zaprtja Premogovnika Velenje ali postopne opustitve rabe premoga v TEŠ, temveč za širšo preobrazbo regije, ki je bila desetletja gospodarsko, socialno in prostorsko povezana s premogovništvom. Zato mora biti prehod obravnavan celovito, saj vpliva na zaposlene, občine, lokalno gospodarstvo, energetske sistem, prostorski razvoj in kakovost življenja prebivalcev.

Primerjalnopravna analiza pokaže, da države zapiranje premogovnikov urejajo na različne načine. Nemčija predstavlja primer sistematičnega in finančno močnega modela, pri katerem je poudarek na dolgoročnem regionalnem prestrukturiranju, velikih investicijah, razvoju infrastrukture, raziskav in novih gospodarskih dejavnosti. Španija je bolj izrazito socialno usmerjena, saj daje velik poudarek zaščiti delavcev, nadomestilom, predčasnim izstopom s trga dela in podpori nekdanjim rudarskim območjem. Češka ureditev pa temelji predvsem na splošni rudarski zakonodaji in je usmerjena zlasti v tehnično zapiranje rudnikov, sanacijo območij in odgovornost rudarskih organizacij. Slovenija se umešča med te modele, saj uporablja kombinacijo posebnih zakonov, evropskih sredstev, nacionalnih programov in ukrepov pravičnega prehoda.

Za slovenski pravni okvir sta posebej pomembna ZPZPV in ZRPSŠPR. Prvi zakon ureja predvsem neposredno zapiranje premogovnika, zapiralna dela, financiranje teh del, socialni položaj zaposlenih, posebne pogoje upokojevanja, odpravnine, monitoring in likvidacijo družbe. Drugi zakon pa je usmerjen širše, saj ureja razvojno prestrukturiranje regije na področjih gospodarstva, energetike, okolja, socialne kohezivnosti, strateških projektov in strateško-razvojnih nepremičnin. Takšna razdelitev je smiselna, saj ločuje tehnično zapiranje premogovnika od širšega razvoja regije, vendar bo uspeh odvisen predvsem od tega, ali se bosta oba zakona izvajala povezano in usklajeno.

Eden ključnih elementov pravičnega prehoda je socialna varnost zaposlenih. Zapiranje premogovnika ne vpliva samo na zaposlene v Premogovniku Velenje, temveč tudi na zaposlene v odvisnih družbah, podpornih dejavnostih in energetske verigi, zlasti v povezavi s TEŠ. Zato pravični prehod ne sme pomeniti zgolj odpravin ali predčasnega upokojevanja, ampak mora vključevati tudi aktivne ukrepe, kot so prekvalifikacije, dokvalifikacije, karierno svetovanje, izobraževanje in subvencionirano zaposlovanje. Le tako bo mogoče preprečiti, da bi zapiranje premogovne dejavnosti povzročilo dolgoročne socialne posledice za regijo.

Pomembno vlogo pri prestrukturiranju imajo tudi strateške nepremičnine. Nepremičnine, ki so bile do zdaj povezane s premogovništvom in energetiko, lahko po zaprtju dejavnosti postanejo pomemben razvojni potencial. Uporabijo se lahko za nove gospodarske dejavnosti, podjetniško infrastrukturo, energetske projekte, kulturne vsebine, turizem ali druge javno koristne namene. Pri tem je predkupna pravica občin pomemben pravni instrument, saj občinam omogoča varovanje lokalnega javnega interesa. Vendar pa ta pravica sama po sebi ni dovolj, če občine

nimajo zadostnih finančnih sredstev za nakup takšnih nepremičnin. Zato mora biti vprašanje strateških nepremičnin povezano tudi z vprašanjem državnega sofinanciranja, evropskih sredstev in finančne sposobnosti občin.

Analiza možnih ukrepov, ki bi se lahko financirali iz programov po razpisih, kaže, da ima SAŠA premogovna regija več razvojnih možnosti. Na gospodarskem področju so pomembni ukrepi za razvoj podjetniške infrastrukture, spodbujanje investicij podjetij, ustvarjanje novih delovnih mest ter razvoj raziskovalnih in demonstracijskih projektov. Na energetske področju so pomembni prehod na obnovljive vire energije, preureditev sistema daljinskega ogrevanja, razvoj lokalnih energetskih skupnosti in preobrazba območja TEŠ v novo energetske vozlišče. Na socialnem področju so ključni ukrepi za delavce in prebivalce regije, na okoljskem področju pa sanacija degradiranih območij, krožna raba materialov in ponovna uporaba prostora.

Pri tem je bistveno, da razvojni ukrepi ne ostanejo samo splošno zapisani cilji. Za uspešen prehod morajo biti ukrepi konkretni, finančno ovrednoteni, časovno določeni in povezani z merljivimi rezultati. Jasno mora biti, kdo je pristojen za izvedbo posameznega ukrepa, kdo so upravičenci, iz katerih virov se ukrep financira in kakšen učinek se od njega pričakuje. Le tako bo mogoče zagotoviti, da sredstva pravičnega prehoda ne bodo porabljena razpršeno, temveč bodo dejansko prispevala k dolgoročnemu razvoju regije.

Pomembna je tudi vloga občin in lokalnih skupnosti. Ker se posledice zapiranja premogovnika najbolj neposredno kažejo prav v lokalnem okolju, morajo biti občine aktivno vključene v pripravo in izvajanje ukrepov. Njihovi predlogi so pomembni predvsem pri prostorskem načrtovanju, strateških nepremičninah, lokalni infrastrukturi, socialnih ukrepih in oblikovanju prihodnje razvojne vizije regije. Pravični prehod zato ne sme biti zgolj državni projekt, ampak mora temeljiti na sodelovanju države, občin, podjetij, zaposlenih in prebivalcev.

Na podlagi celotne obravnave je mogoče zaključiti, da slovenski pravni okvir za prehod Šaleške doline vzpostavlja pomembne temelje, vendar sam po sebi še ne zagotavlja uspeha. Zakoni določajo pravne podlage, vire financiranja in osnovne ukrepe, vendar bo odločilna njihova izvedba v praksi. Ključno bo, ali bodo sredstva zagotovljena pravočasno, ali bodo občine dejansko vključene v odločanje, ali bodo zaposleni ustrezno zaščiteni in ali bodo ustvarjene nove razvojne priložnosti, ki bodo nadomestile izgubo premogovne dejavnosti.

Končni cilj prehoda zato ne sme biti zgolj zaprtje Premogovnika Velenje, temveč oblikovanje nove razvojne podlage za Šaleško dolino. Uspešen prehod bo dosežen šele takrat, ko bo regija po opustitvi premoga gospodarsko bolj raznolika, socialno stabilna, okoljsko sanirana in energetske trajnostna.

8. Viri

8.1. Zakonodaja

- Investitionsgesetz Kohleregionen vom 8. August 2020 (BGBl. I S. 1795), das durch Artikel 9 des Gesetzes vom 22. Dezember 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 409) geändert worden ist, URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/invkg/> (dostopno dne: 13. 4. 2026).
- Kohleverstromungsbeendigungsgesetz vom 8. August 2020 (BGBl. I S. 1818), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 25. November 2025 (BGBl. 2025 I Nr. 283) geändert worden ist, URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/kvbg/BJNR181810020.html> (dostopno dne: 1. 4. 2026).
- Obligacijski zakonik (OZ) - Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.
- Poslovnik državnega zbora (PoDZ-1) – Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21, 58/23 in 35/24.
- Real Decreto 675/2014, de 1 de agosto, por el que se establecen las bases reguladoras de ayudas para el impulso económico de las comarcas mineras del carbón, mediante el desarrollo de proyectos de infraestructuras y proyectos de restauración de zonas degradadas a causa de la actividad minera, BOE-A-2014-8494, URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-8494> (dostopno dne: 10. 4. 2026).
- Real Decreto 676/2014, de 1 de agosto, por el que se establece el régimen de ayudas por costes laborales destinadas a cubrir costes excepcionales vinculados a planes de cierre de unidades de producción de las empresas mineras del carbón, BOE-A-2014-8495, URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-8495> (dostopno dne: 10. 4. 2026).
- Real Decreto 685/2025, de 29 de julio, por el que se modifica el Real Decreto 675/2014, de 1 de agosto, por el que se establecen las bases reguladoras de ayudas para el impulso económico de las comarcas mineras del carbón, mediante el desarrollo de proyectos de infraestructuras y proyectos de restauración de zonas degradadas a causa de la actividad minera, BOE-A-2025-15748, URL: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2025-15748> (dostopno dne: 11. 4. 2026).
- Real Decreto-ley 25/2018, de 21 de diciembre, de medidas urgentes para una transición justa de la minería del carbón y el desarrollo sostenible de las comarcas mineras, BOE-A-2018-17599, URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2018-17599> (dostopno dne: 10. 4. 2026).
- Resolucija o normativni dejavnosti (ReNDej) – Uradni list RS, št. 95/09.
- Strukturstärkungsgesetz Kohleregionen vom 8. August 2020, Zvezni uradni list, letnik 2020, del I, št. 37, izdan v Bonnu dne 13. avgusta 2020, URL: [https://www.bgb1.de/xaver/bgb1/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=//*\[@attr_id=%27bgb1120s1795.pdf%27\]#_bgb1_%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgb1120s1795.pdf%27%5D_1601297](https://www.bgb1.de/xaver/bgb1/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=//*[@attr_id=%27bgb1120s1795.pdf%27]#_bgb1_%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgb1120s1795.pdf%27%5D_1601297) (dostopno dne: 13. 4. 2026).

- Uredba o ustanovitvi javnega podjetja Rudnik Trbovlje – Hrastnik, d.o.o., Uradni list RS, št. 42/95, 108/00, 55/01, 76/01, 13/02, 98/02, 74/05, 27/07, 99/08 in 88/13.
- Uradni list RS, št. 204/2021 z dne 28. 12. 2021, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2021-01-4151/zakon-o-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-h> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 25/2014 z dne 11. 4. 2014, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2014-01-0967/zakon-o-spremembah-in-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-d> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 26/05 z dne 15. 3. 2005, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2005-01-0894/zakon-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-uradno-precisceno-besedilo-zpzrth-upb2> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 42/-2003 z dne 9. 5. 2003, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2003-01-2011> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 43/2010 z dne 31. 5. 2010, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2010-01-2189> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 46/2014 z dne 23. 6. 2014, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2014-01-1913/zakon-o-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje---hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-e> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 55/2003 z dne 9. 6. 2003, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2003-01-2751/zakon-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-uradno-precisceno-besedilo-zpzrth-upb1> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 71/2004 z dne 30. 6. 2004, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-01-3165/zakon-o-spremembah-in-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-b> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 82/2015 z dne 3. 11. 2015, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-3261/zakon-o-spremembah-in-dopolnitvah-zakona-o-postopnem-zapiranju-rudnika-trbovlje-hrastnik-in-razvojnem-prestrukturiranju-regije-zpzrth-f> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Uradni list RS, št. 84/2018 z dne 28. 12. 2018, URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2018-01-4123> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Višje sodišče v Ljubljani, sodba I Cpg 646/2016 z dne 3. 10. 2018.
- Zákon České národní rady o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě - Zákon č. 61/1988 Sb., URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-61> (dostopno dne: 14. 4. 2026).
- Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) - Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPDVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22, 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23, 136/23 – ZIUZDS in 70/25 – ZUTD-I.
- Zakon o financiranju občin (ZFO-1) - Uradni list RS, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUUFJO, 71/17, 21/18 – popr., 80/20 – ZIUOOPE, 189/20 – ZFRO, 207/21, 44/22 – ZVO-2, 17/25, 93/25 – ZNUZJV in 14/26.

- Zakon o javnih financah (ZJF) - Uradni list RS, št. 11/11 – uradno prečiščeno besedilo, 14/13 – popr., 101/13, 55/15 – ZFisP, 96/15 – ZIPRS1617, 13/18, 195/20 – odl. US, 18/23 – ZDU-1O, 76/23, 24/25 – ZFisP-1, 39/25, 85/25 – ZPJS in 112/25.
- Zakon o obnovi, razvoju in zagotavljanju finančnih sredstev (ZORZFS) - Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-1O, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24, 109/24, 25/25 – odl. US, 75/25 in 14/26.
- Zákon o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) - Zákon č. 44/1988 Sb., URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-44> (dostopno dne: 14. 4. 2026).
- Zakon o postopnem zapiranju premogovnika Velenje (ZPZPV) - Uradni list RS, št. 12/26.
- Zakon o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje-Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije (ZPZRTH) - Uradni list RS, št. 26/05 – uradno prečiščeno besedilo, 43/10, 49/10 – popr., 40/12 – ZUJF, 25/14, 46/14, 82/15, 84/18 in 204/21
- Zakon o prehodnem financiranju pospešenega in pravičnega izstopa iz premoga (ZPFPPIP) – Uradni list RS, št. 109/24.
- Zakon o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPŠŠPR) - Uradni list RS, št. 14/26.
- Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) - Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-1O, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24, 109/24, 25/25 – odl. US, 75/25 in 14/26.

8.2. Literatura

- A. Ojsteršek, Planet v obdobje po premogu ali kako (se) rešiti zagat(n)e Šaleške doline, Šaleški razgledi 18, 2021, URL: <https://shorturl.at/MqN4V> (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- A. Plut, M. Bilban, Silikoza, Delo in varnost, letnik 62, št. 3, 2017, str. 24-26, URL: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-6VV2EZPI> (dostopno dne: 10. 4. 2026).
- B. Grafenauer in B. Brezovnik, Javna uprava, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, Maribor, 2006.
- OECD, Mining Regions and Cities in SASA and Zasavska, Slovenia, 21. 1. 2026, URL: https://www.oecd.org/en/publications/mining-regions-and-cities-in-sasa-and-zasavska-slovenia_257451da-en/full-report/a-policy-framework-for-a-just-transition-in-slovenia_530d63bf.html (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- OECD, Mining Regions and Cities in SASA and Zasavska, Slovenia: A Regional Approach for a Just Transition Away from Coal, 2026, URL: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/SRRS-2026-2050/Mining-Regions-and-Cities-in-SASA-and-Zasavska-Slovenia-EN.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- R. Stoklasa, J. Lopatka, Last Czech deep coal mine closes as centuries-old industry reaches final day, 16. 1. 2026, URL: <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/last-czech-deep-coal-mine-closes-centuries-old-industry-reaches-final-day-2026-01-16/> (dostopno dne: 14. 4. 2026).
- R. Vrenčur, Nepremičninsko pravo – Zemljiška knjiga in javnopravni režim glede nepremičnin, Inštitut za nepremičninsko pravo, Maribor, 2022, str. 115.

8.3. Uradni dokumenti in zakonodajno gradivo

- Delovna skupina za oblikovanje predlogov za pripravo Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PRIPOMB ZA ZAKON O POSTOPNEM ZAPIRANJU PREMOGOVIKA VELENJE – JAVNA OBRAVNAVA, z dne 25. novembra 2024.
- Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 17. januarja 2026.
- Državni svet, Mnenje k Dopolnjenemu predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026.
- Državni svet, Mnenje k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR) – druga obravnava, z dne 21. januarja 2026.
- Državni zbor, AMANDMA k dopolnjenemu Predlogu zakona o o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), druga obravnava, EPA 2647 -IX, za Državni zbor, z dne 9. februarja 2026.
- Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, za matično delovno telo, z dne 15. januarja 2026.
- Državni zbor, Amandmaji k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, za matično delovno telo, z dne 5. februarja 2026.
- Državni zbor, Mnenje o Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 9. januarja 2026.
- Državni zbor, Mnenje o Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, z dne 28. januarja 2026.
- Državni zbor, Mnenje o Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), EPA 2647-IX, z dne 28. januarja 2026.
- Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje (ZPZPV), druga obravnava, EPA 2594-IX, z dne 19. januarja 2026.
- Državni zbor, Poročilo k Predlogu zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), druga obravnava, EPA 2647-IX, z dne 9. februarja 2026.
- Državni zbor, Predlog zakona o razvojnem prestrukturiranju savinjsko-šaleške premogovne regije (ZRPSŠPR), EPA 2647-IX – odziv na mnenje ZPS, z dne 10. februarja 2026.
- eUprava Republike Slovenije, E-demokracija: Predlogi predpisov, 2026, URL: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov.html?lang=si#eyJmaWx0ZXJzIjpb7ImNvbW1lbnQiOlsiLSJdLCJ0eXBlljpbIi0iXSwic3RhZHVzIjpbIi0iXSwiY2F0IjpbIi0iXSwicmlqcyI6WyItMSJdLCJvZmZ>

[zZXQiOlsiMCJdLCJzZW50aW5lbF90eXBlljpbIm9rll0sInNlbnRpbmVsX3N0YXRlcyl6WyJvayJdLCJpc19hamF4IjpbIjEiXX19](https://www.velenje.si/app/uploads/2022/07/Obcinski-program-varstva-okolja-2021-2025.pdf) (dostopno dne 10. 4. 2026).

- Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Mnenje k Predlogu zakona o postopnem zapiranjju Premogovnika Velenje (ZPZPV) – druga obravnava, z dne 14. januarja 2026.
- Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, Zapisnik 63. seje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, z dne 14. januarja 2026.
- Mestna občina Velenje, Občinski program varstva okolja 2021–2025, URL: <https://www.velenje.si/app/uploads/2022/07/Obcinski-program-varstva-okolja-2021-2025.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Mestna občina Velenje, Odlok o javno-zasebnem partnerstvu za izvedbo projekta energetskega pogodbenišstva na objektih v lasti Mestne občine Velenje, URL: https://www.velenje.si/app/uploads/2026/03/ODLOK_cistopis_v.3.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Mestna občina Velenje, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 12. novembra 2025.
- Mestna občina Velenje, Pripombe Mestne občine Velenje na osnutek Zakona o postopnem zapiranjju Premogovnika Velenje, z dne 22. novembra 2024.
- Ministrstvo za infrastrukturo, Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, december 2021.
- Ministrstvo za javno upravo, Strategija ravnanja z nepremičnim premoženjem, Ljubljana, 3. 6. 2009, št. 478-19/2009/42.
- Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prekonstituiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, 2021, URL: <https://sdres.si/> (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- Območni načrt za pravični prehod SAŠA regije, n. d., URL: https://cpp-sasa.si/wp-content/uploads/2026/03/Obmocni-nacrt-za-pravicni-prehod-SASA-sfc-2.0_2022-12-12.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Območni načrt za pravični prehod Zasavske regije, n. d., URL: https://evropskasredstva.si/app/uploads/2022/12/Obmocni-nacrt-za-prvicni-prehod-Zasavje_-sfc-2.0_2022-12-12.docx (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Občina Šoštanj, Odgovor na dopis »Plavajoča sončna elektrarna Družmirje«, 10. 1. 2024, URL: <https://www.sostanj.si/DownloadFile?id=677354> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Občina Šoštanj, Pripombe na predlog Zakona o razvojnem prestrukturiranju Savinjsko-Šaleške premogovne regije (EVA 2025-1630-0001), z dne 25. avgusta 2025.
- Občina Šoštanj, PRIPOMBE OBČINE ŠOŠTANJ na ZAKON O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, Predlog (EVA 2025-1630-0001), z dne 11. novembra 2025.

- Razvojna agencija SAŠA, PREGLEDNICA PODANIH PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 21. avgusta 2025.
- Razvojna agencija Savinjske regije d.o.o., Regionalni razvojni program Savinjske razvojne regije 2021–2027, 2022, URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/DRR/RRP-2021_2027/RRP-Savinjske-razvojne-regije.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Republika Slovenije, Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko, Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 v Sloveniji, 2022, URL: <https://evropskasredstva.si/app/uploads/2022/12/Program-evropske-kohezijske-politike-sprejeta-verzija-12.-12.-2022.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Skupni dopis županov Savinjsko-šaleške regije, z dne 6. januarja 2026.
- Vlada Republike Slovenije, Stališče do Mnenja Državnega sveta Republike Slovenije k Dopolnjenemu Predlogu zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, z dne 27. januarja 2026.
- Združenje Občin Slovenije, PREGLEDNICA PRIPOMB IN PREDLOGOV ZAKONA O RAZVOJNEM PRESTRUKTURIRANJU SAVINJSKO-ŠALEŠKE PREMGOVNE REGIJE, z dne 30. decembra 2025.

8.4. Spletni viri

- B. Janjič, Premogovnik Velenje nadaljuje s prodajo poslovno nepotrebne premoženja, 1. 6. 2015, URL: <https://www.nas-stik.si/novice/podrobnosti-novice/premogovnik-velenje-nadaljuje-s-prodajo-poslovno-nepotrebne-premozenja> (dostopno dne: 18. 4. 2026).
- BOE, Extracto de la Resolución de 21 de diciembre de 2023... proyectos de inversión empresarial en las zonas afectadas por la reestructuración de la minería del carbón, URL: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-B-2023-39029 (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- Brandenburgische Technische Universität Cottbus-Senftenberg, Lausitz Science Park, n. d., URL: <https://www.b-tu.de/en/lausitz-science-park> (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- Circular Change, Circular Economy Academy Zasavje, 25. 3. 2025, URL: <https://www.circularchange.com/projects-1/2025/3/25/circular-economy-academy-zasavje> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Evropska komisija, Approaches for funding Just Transition Fund projects, 2023, URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/funding/just-transition-fund/toolkit-approaches-for-funding-just-transition-fund-projects.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Evropska komisija, EU coal regions in transition, n. d., URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/clean-energy-transition-initiatives/eu-coal-regions-transition_en (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Evropska komisija, Just Transition Fund, n.d., URL: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/just-transition-fund_en (dostopno dne: 27. 3. 2026).

- Evropska komisija, Just Transition Fund, n.d., URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/just-transition-fund_en (dostopno dne: 27. 3. 2026).
- Evropska komisija, Just Transition Platform Working Groups – Action 2: Guidelines for selecting just transition projects, 2023, URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/funding/just-transition-fund/guidelines-selecting-just-transition-projects-en.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Evropska komisija, Kohezijska politika EU: 3,26 milijarde evrov za gospodarsko konkurenčnost, digitalni prehod in podnebne cilje Slovenije, 12. 9. 2022, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_22_5227 (dostopno dne: 27. 3. 2026).
- Evropska komisija, Kohezijska politika EU: več kot 258 milijonov evrov za pravičen podnebni prehod v Sloveniji, 16. 12. 2022, URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_22_7744 (dostopno dne: 27. 3. 2026).
- Evropska komisija, The Just Transition Mechanism: making sure no one is left behind, n.d., URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_en (dostopno dne: 27. 3. 2026).
- Fundusze Europejskie dla Śląskiego, Śląskie inwestuje w transformację i nowe miejsca pracy, 14. 8. 2025, URL: <https://funduszeue.slaskie.pl/web/guest/w/slaskie-inwestuje-w-transformacje-i-nowe-miejsca-pracy> (2. 4. 2026).
- GOV.SI, Deseto letno poročilo o izvajanju ukrepov Zakona o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2019, 2021, URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGRT/Dokumenti/DRR/Tema-prednostna-obmocja/Pomurski-zakon/LP_Pomurje_2019.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- GOV.SI, Osnutek elaborata prostorske ureditve za umestitev sistema baterijskih hranilnikov električne energije HSE SAŠA, 2026, URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOPE/Javne-objave/BHEE-HSE-SASA-/epu_bhee_hse_sasa_osn.pdf (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- GOV.SI, Sprejemanje predpisov v Republiki Sloveniji, 2. 3. 2023, URL: <https://www.gov.si teme/sprejemanje-predpisov> (dostopno dne 8. 4. 2026).
- GOV.SI, Upravljanje denarnih sredstev enotnega zakladniškega računa države, n.d., URL: <https://www.gov.si teme/upravljanje-denarnih-sredstev-enotnega-zakladniskega-racuna-drzave/> (dostopno dne: 19. 4. 2026).
- GOV.SI, Zaključen postopek likvidacije družbe RTH, Rudnik Trbovlje – Hrastnik, d.o.o. – v likvidaciji, Ministrstvo za naravne vire in prostor, 17. 2. 2025, URL: <https://www.gov.si/novice/2025-02-17-zakljucen-postopek-likvidacije-druzbe-rth-rudnik-trbovlje-hrastnik-d-o-o-v-likvidaciji/> (dostop dne: 1. 4. 2026).
- Hisense Europe, The Hisense Europe R&D Center is the global development center for kitchen and premium appliances of the entire Hisense Group, 2023, URL: <https://www.hisense-europe.com/en/media/news/2023/02/9831-The-Hisense-Europe-R-D-Center-is-the-global-development-center-for-kitchen-and-premium-appliances-of-the-entire-Hisense-Group> (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- Komunalno podjetje Velenje, Na terenu začnemo z obnovo sistema daljinskega ogrevanja, 2. 7. 2025, URL: <https://www.kp-velenje.si/index.php/novice/4442-na-terenu-zacenjamo-z-obnovo-sistema-daljinskega-ogrevanja> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

- Mestna občina Velenje, Občinski program varstva okolja za Mestno občino Velenje 2021–2025, 18. 11. 2020, URL: <https://www.velenje.si/app/uploads/2022/07/Obcinski-program-varstva-okolja-2021-2025.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Mestna občina Velenje, Preobrazba sistema daljinskega ogrevanja Šaleške doline – 1. faza, n. d., URL: <https://www.velenje.si/projects/preobrazba-sistema-daljinskega-ogrevanja-saleske-doline-1-faza/> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Mestna občina Velenje, Sprejet zakon o razvojnem prestrukturiranju SAŠA premogovne regije, 11. 2. 2026, URL: <https://www.velenje.si/sprejet-zakon-o-razvojnem-prestrukturiranju-sasa-premogovne-regije/> (dostopno dne 22. 3. 2026).
- Mestna občina Velenje, Stara elektrarna – Center prihodnosti, n. d., URL: <https://www.velenje.si/projects/stara-elektrarna-center-prihodnosti/> (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- Mestna občina Velenje, Tehnološki park Velenje – TechHub, n. d., URL: <https://www.velenje.si/projects/tehnoloski-park-velenje-techub/> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Mestna občina Velenje, V Poslovni coni Pesje vzhod so prodana vsa zemljišča, 18. 12. 2025, URL: <https://www.velenje.si/v-poslovni-coni-pesje-vzhod-so-prodana-vsa-zemljisca/> (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- Mestna občina Velenje, Za gospodarsko prestrukturiranje SAŠA regije že odobrenih 52,5 milijona evrov, URL: <https://www.velenje.si/za-gospodarsko-prestrukturiranje-sasa-regije-ze-odobrenih-525-milijona-evrov/> (dostopno dne: 2. 4. 2026).
- MMC RTV SLO, Novak: Zakon o zapiranju Premogovnika Velenje zagotavlja pravičen prehod, 4. 2. 2026, URL: <https://www.rtv slo.si/slovenija/novak-zakon-o-zapiranju-premogovnika-velenje-zagotavlja-pravicen-prehod/772334> (dostopno dne 1. 4. 2026).
- MMC RTV SLO, Sprejet zakon o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje, 3. 2. 2026, URL: <https://www.rtv slo.si/slovenija/sprejet-zakon-o-postopnem-zapiranju-premogovnika-velenje/772248> (dostopno dne: 15. 3. 2026).
- Občina Šoštanj, Lokalni energetski koncept Občine Šoštanj, 2022, URL: <https://www.sostanj.si/DownloadFile?id=492235> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Občina Šoštanj, Občini Šoštanj in Velenje na izredni seji podprli ZRPSŠPR, 22. 8. 2025, URL: <https://www.sostanj.si/objava/1149535> (dostopno dne 29. 3. 2026).
- Občina Šoštanj, Obrazložitev 3. Rebelansa proračuna občine Šoštanj za leto 2024, 2024, URL: <https://www.sostanj.si/DownloadFile?id=742514> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Občina Šoštanj, Podpis pogodbe za nove sončne elektrarne v Šoštanju, 23. 9. 2025, URL: <https://www.sostanj.si/objava/1165261> (dostopno dne: 8. 4. 2026).
- Premogovnik Velenje, Nepremičnine, n.d., URL: <https://www.rlv.si/o-nas/nepremicnine/> (dostopno dn: 15. 3. 2026).
- Premogovnik Velenje, Ponudba nepremičnin, n.d., URL: <https://www.rlv.si/o-nas/nepremicnine/ponudba-nepremicnin/> (dostopno dne: 18. 4. 2026).
- Premogovnik Velenje, PREMOGOVNIK VELENJE PARTNER PROJEKTA REECOL – ekološka sanacija in dolgoročni monitoring rudarskih površin po končanem izkoriščanju, 31. 1. 2024, URL: <https://www.rlv.si/2024/01/31/premogovnik-velenje-partner-projekta-reecol-ekoloska-sanacija-in-dolgorocni-monitoring-rudarskih-povrsin-po-koncanem-izkoriscanju/> (dostopno dne: 8. 4. 2026).

- Razvojna agencija Savinjsko-Šaleške regije, O nas, n.d., URL: <https://ra-sasa.si/o-nas/> (dostopno dne 4. 4. 2026).
- Razvojna agencija SAŠA, Zakonodajna podlaga za prestrukturiranje kmalu sprejeta, izkop premoga do leta 2033, 18. 6. 2025, URL: <https://cpp-sasa.si/zakonodajna-podlaga-za-prestrukturiranje-kmalu-sprejeta-izkop-premoga-do-leta-2033> (dostopno dne 27. 3. 2026),
- Rudnik Trbovlje-Hrastnik, Predstavitev, n.d., URL: <https://rth.si/o-podjetju/predstavitev/> (dostopno dne 31. 3. 2026).
- Rudnik Trbovlje-Hrastnik, Zgodovina, n.d., URL: <https://rth.si/o-podjetju/zgodovina/> (dostopno dne 29. 3. 2026).
- Savinjske novice, Premogovnik Velenje prodaja nepremičnine in zemljišča, 4. 12. 2020, URL: <https://savinjske.com/novica/881/> (dostopno dne: 18. 4. 2026).
- Š. Kuralt, Delo, Najspornejši del zakona je plavajoča elektrarna, 22. 8. 2025, URL: <https://www.delo.si/novice/slovenija/premogovnik-velenje-tes-izstop-iz-premoga-plavajoca-elektrarna-prestrukturiranje> (dostopno dne 7. 4. 2026).
- Š. Kuralt, Delo, Zakon prihaja (pre)pozno in s premalo denarja, 20. 8. 2025, URL: <https://www.delo.si/novice/slovenija/izstop-iz-premoga-prestrukturiranje-premogovnik-saleska-dolina-zakon-tes> (dostopno dne 7. 4. 2026).
- Š. Kuralt, Delo, S predlogom zakona zadovoljni, a upajo na spremembe, 12. 12. 2025, URL: <https://www.delo.si/novice/slovenija/zakon-o-prestrukturiranju-izstop-iz-premoga-daljinsko-ogrevanje-tes-velenje> (dostopno dne 7. 4. 2026).
- The World Bank, Creating Ecosystems for Innovation in a Post-Coal Region, 18. 6. 2025, URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099062725130041014/pdf/P171223-48a49632-7dc2-41ab-8161-8c1e8e4f67c1.pdf> (dostopno dne: 8. 4. 2026).